

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

INFORMACIJA

O SUBJEKTIMA BANKARSKOG SISTEMA FEDERACIJE BOSNE I
HERCEGOVINE SA STANJEM NA DAN 30.09.2019. GODINE

Sarajevo, decembar/prosinac 2019. godine

IZDAVAČ

AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Zmaja od Bosne 47b
71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina

Tel. +387 33 72 14 00
Faks +387 33 66 88 11
Web site: www.fba.ba
e-mail: agencija@fba.ba

Pri korištenju podataka iz ove Informacija korisnici su obavezni navesti izvor.
Ova Informacija izrađena je na osnovu podataka koje su subjekti bankarskog sistema Federacije Bosne i Hercegovine dostavili Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine, tako da isti odgovaraju za izvještajne podatke korištene u ovoj Informaciji. Obzirom na informativnu namjenu ovog dokumenta, svi zaključci koje korisnici ove Informacije izvedu na osnovu datih informacija i podataka, vlastiti su zaključci korisnika.

Za sve informacije kontaktirati:
AGENCIJU ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Skraćenice i termini:

AOD	Agencija za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine
BD	Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine
BiH	Bosna i Hercegovina
CAMELS	Jedinstveni interni sistem za procjenu banaka koji uključuje osnovne komponente: kapital, kvalitet aktive, upravljanje i rukovođenje, profitabilnost, likvidnost i osjetljivost na tržišne rizike
CBBiH	Centralna banka Bosne i Hercegovine
CEDB	Council of Europe Development Bank (Razvojna banka Vijeća Europe)
CRK	Centralni registar kredita u BiH
DEG	Deutsche Investitions - und Entwicklungsgesellschaft (Njemačko društvo za investicije i razvoj)
EBA	European Banking Authority (Evropsko nadzorno tijelo za bankarstvo)
EBRD	European Bank for Reconstruction and Development (Evropska banka za obnovu i razvoj)
ECB	European Central Bank (Evropska centralna banka)
EFSE	European Fund for Southeast Europe (Evropski fond za Jugoistočnu Evropu)
EIB	European Investment Bank (Evropska investicijska banka)
EKS	Efektivna kamatna stopa
EU	Europska unija
FBA	Agencija za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
FMF	Federalno ministarstvo finansija/financija
FSAP	Financial Sector Assessment Program (Program procjene finansijskog sektora)
FX rizik	Foreign Exchange Risk (Devizni rizik)
LCR	Liquidity Coverage Ratio (Koeficijent pokriva likvidnosti)
MKD	Mikrokreditno društvo
MKF	Mikrokreditna fondacija
MKO	Mikrokreditna organizacija
MMF	Međunarodni monetarni fond
MRS	Međunarodni računovodstveni standardi
MSFI	Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja
NKS	Nominalna kamatna stopa
NPL	Non performing loans (Nekvalitetni krediti)
OKR	Opći kreditni rizik
PKG	Potencijalni kreditni gubici
RKG	Rezerve za kreditne gubitke
RS	Republika Srpska
SB	Svjetska banka
SBS	Subjenti bankarskog sistema FBiH: banke, bankarske grupe, razvojne banke, MKO, lizing društva, faktoring društva, mjenjači i druge finansijske organizacije čije poslovanje nadzire FBA
SREP	Supervisory Review and Evaluation Process (Supervizorski pregled i proces procjene)
UBBiH	Udruženje banaka Bosne i Hercegovine
UDLBiH	Udruženje društava za lizing BiH
UO	Upravni odbor Agencije za bankarstvo FBiH
ZoA	Zakon o Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine
ZoB	Zakon o bankama
ZoF	Zakon o faktoringu
ZoL	Zakon o leasingu
ZoMKO	Zakon o mikrokreditnim organizacijama

SADRŽAJ:

Skraćenice i termini:.....	3
Spisak tabela:.....	6
Spisak grafikona:.....	7
UVOD	8
SAŽETAK.....	9
1.BANKARSKI SEKTOR	13
1.1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA U FBiH	13
1.1.1. Status, broj i poslovna mreža	13
1.1.2. Struktura vlasništva i tržišno učešće.....	13
1.1.3. Kadrovska struktura	15
1.2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	16
1.2.1. Bilans stanja	16
1.2.2. Obaveze	20
1.2.3. Kapital i adekvatnost kapitala	22
1.2.4. Aktiva i kvalitet aktive	25
1.2.5. Profitabilnost	30
1.2.5.1. Nivo, kvalitet i trend zarade bankarskog sektora u FBiH.....	31
1.2.5.2. Ukupni prihodi bankarskog sektora u FBiH.....	33
1.2.5.3. Ukupni rashodi bankarskog sektora u FBiH	34
1.2.5.4. Koeficijenti profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja bankarskog sektora u FBiH	35
1.2.6. Ponderisane NKS i EKS	35
1.2.7. Likvidnost.....	36
1.2.8. Devizni (FX) rizik	39
1.3. PREPORUKE ZA BANKARSKI SEKTOR.....	40
2. SEKTOR NEDEPOZITNIH FINANSIJSKIH INSTITUCIJA	43
2.1. MIKROKREDITNI SEKTOR	45
2.1.1. STRUKTURA MIKROKREDITNOG SEKTORA U FBiH	45
2.1.1.1. Status, broj i poslovna mreža	45
2.1.1.2. Struktura vlasništva	45
2.1.1.3. Kadrovska struktura	45
2.1.2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	46
2.1.2.1. Bilans stanja	46
2.1.2.2. Kapital i obaveze	47
2.1.2.3. Aktiva i kvalitet aktive	49
2.1.2.4. Profitabilnost	51
2.1.3. PREPORUKE ZA MIKROKREDITNI SEKTOR.....	54
2.2. LIZING SEKTOR	55
2.2.1. STRUKTURA LIZING SEKTORA U FBiH	55
2.2.1.1. Broj lizing društava	55
2.2.1.2. Struktura vlasništva	55
2.2.1.3. Kadrovska struktura	55
2.2.2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	56
2.2.2.1. Bilans stanja	56
2.2.2.2. Kapital i obaveze	58
2.2.2.3. Aktiva i kvalitet aktive	59
2.2.2.4. Profitabilnost	61
2.2.2.5. Struktura plasmana prema predmetu i vrsti lizinga	62
2.2.3. PREPORUKE ZA LIZING SEKTOR.....	63
2.3. FAKTORING SEKTOR	64
2.3.1. Karakteristike faktoring sektora u FBiH	64
2.3.2. Obim, struktura i trend faktoring poslovanja u FBiH.....	65
2.3.3. PREPORUKE ZA FAKTORING SEKTOR.....	66
ZAKLJUČAK	68
PRILOZI ZA BANKARSKI SEKTOR	69

Prilog 1-Osnovni podaci o bankama u FBiH na dan 30.09.2019.	69
Prilog 2-Bilans stanja banaka u FBiH po šemi FBA (aktivni podbilans).....	70
Prilog 3-Pregled aktive, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka u FBiH-30.09.2019.....	71
Prilog 4-Klasifikacija aktive bilansa banaka u FBiH-30.09.2019.....	72
Prilog 4a-Klasifikacija aktive vanbilansnih rizičnih stavki banaka u FBiH-30.09.2019.	73
Prilog 5-Bilans uspjeha banaka u FBiH po šemi FBA-30.09.2019.....	74
Prilog 6-Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite i depozite sa 30.09.2019.....	75
Prilog 6a-Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite i depozite po periodima	76
PRILOZI ZA MIKROKREDITNI SEKTOR.....	77
Prilog 7-Osnovni podaci o MKO u FBiH na dan 30.09.2019.	77
Prilog 8-Pregled ponderisanih NKS i EKS za MKO sa sjedištem u FBiH za isplaćene	78
mikrokredite za period 01.01.-30.09.2019.	78
Prilog 8a-Pregled ponderisanih NKS i EKS za MKO iz RS-a koje posluju u FBiH za isplaćene	79
mikrokredite za period 01.01.-30.09.2019.	79
Prilog 8b - Uporedni pregled prosječnih ponderisanih EKS za MKO sa sjedištem u FBiH za	80
isplaćene mikrokredite.....	80
Prilog 9-Zbirni bilans stanja MKF-30.09.2019.	81
Prilog 10-Zbirni bilans stanja MKD-30.09.2019.	82
Prilog 11-Pregled osnovnih finansijskih pokazatelja MKO - 30.09.2019.....	83
Prilog 12-Zbirni bilans uspjeha MKF-30.09.2019.	84
Prilog 13-Zbirni bilans uspjeha MKD-30.09.2019.....	85
PRILOZI ZA LIZING SEKTOR	86
Prilog 14-Osnovni podaci o lizing društvima na dan 30.09.2019.	86
Prilog 15-Pregled ponderisanih NKS i EKS za ugovore o finansijskom lizingu za period 01.01.-	
30.09.2019.	87
Prilog 15a-Pregled ponderisanih NKS i EKS za ugovore o finansijskom lizingu po periodima	88
Prilog 16-Pregled vlasničke strukture lizing društava-30.09.2019.....	89
Prilog 17-Zbirni bilans stanja lizing društava-30.09.2019.	90
Prilog 18-Pregled aktive, potraživanja po finansijskom lizingu i neto stanja sredstava datih u operativni	
lizing i finansijskog rezultata lizing društava na dan 30.09.2019.....	91
Prilog 19-Pregled osnovnih finansijskih pokazatelja lizing društava i banaka koje obavljaju poslove	
finansijskog lizinga-30.09.2019.	92
Prilog 20-Pregled rezervi za finansijski lizing-30.09.2019.	93
Prilog 21-Pregled rezervi za zajmove-30.09.2019.	94
Prilog 22-Zbirni bilans uspjeha lizing društava-30.09.2019.	95
PRILOZI ZA FAKTORING SEKTOR.....	96
Prilog 23-Osnovni podaci o društvu za faktoring i pregled vlasničke strukture na dan 30.09.2019.....	96

Spisak tabela:

Tabela 1:	Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu.....	15
Tabela 2:	Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala.....	15
Tabela 3:	Kvalifikaciona struktura zaposlenih u bankama FBiH.....	15
Tabela 4:	Ukupna aktiva po zaposlenom.....	16
Tabela 5:	Bilans stanja.....	16
Tabela 6:	Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi.....	17
Tabela 7:	Učešće grupa banaka u ukupnoj aktivni kroz periode.....	18
Tabela 8:	Novčana sredstva banaka	19
Tabela 9:	Ulaganja u vrijednosne papire prema vrsti instrumenta.....	19
Tabela 10:	Vrijednosni papiri entitetskih vlada BiH.....	20
Tabela 11:	Sektorska struktura depozita.....	21
Tabela 12:	Štednja stanovništva po periodima.....	21
Tabela 13:	Ročna struktura štednih depozita stanovništva po periodima.....	22
Tabela 14:	Izveštaj o stanju regulatornog kapitala.....	23
Tabela 15:	Struktura izloženosti riziku.....	24
Tabela 16:	Pokazatelji adekvatnosti kapitala.....	24
Tabela 17:	Stopa finansijske poluge.....	25
Tabela 18:	Aktiva (bilans i vanbilans), RKG po regulatoru i ispravke vrijednosti po MSFI.....	26
Tabela 19:	Ukupna aktiva, bruto bilansna aktiva, rizične i nerizične stavke aktive.....	26
Tabela 20:	Sektorska struktura kredita.....	27
Tabela 21:	Ročna struktura kredita.....	27
Tabela 22:	Klasifikacija aktive, OKR i PKG.....	28
Tabela 23:	Klasifikacija kredita datih stanovništvu i pravnim licima.....	29
Tabela 24:	Granska koncentracija kredita.....	30
Tabela 25:	Ostvareni finansijski rezultat: dobit/gubitak.....	32
Tabela 26:	Struktura ukupnih prihoda.....	33
Tabela 27:	Struktura ukupnih rashoda.....	34
Tabela 28:	Koeficijenti profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti po periodima.....	35
Tabela 29:	LCR.....	37
Tabela 30:	Ročna struktura depozita po preostalom dospijeću.....	37
Tabela 31:	Koeficijenti likvidnosti.....	37
Tabela 32:	Ročna usklađenost finansijske aktive i obaveza do 180 dana.....	38
Tabela 33:	Devizna usklađenost finansijske aktive i obaveza (EUR i ukupno).....	40
Tabela 34:	Bilans stanja mikrokreditnog sektora.....	46
Tabela 35:	Ročna struktura uzetih kredita.....	47
Tabela 36:	Struktura kapitala mikrokreditnog sektora.....	48
Tabela 37:	Neto mikrokrediti	49
Tabela 38:	Sektorska i ročna struktura mikrokredita na dan 30.09.2019.g.....	49
Tabela 39:	RKG sa stanjem na dan 30.09.2019. godine.....	50
Tabela 40:	Zbirni bilans uspjeha mikrokreditnog sektora.....	52
Tabela 41:	Struktura potraživanja po finansijskom lizingu - 30.09.2019. godine.....	57
Tabela 42:	Struktura potraživanja po finansijskom lizingu - uporedni pregled.....	57
Tabela 43:	Struktura neto bilansnih pozicija aktive.....	58
Tabela 44:	Formirane rezerve lizing sektora za finansijski lizing po kategorijama kašnjenja.....	59
Tabela 45:	Izuzeti predmeti sektora lizinga.....	60
Tabela 46:	Finansijski rezultat.....	61
Tabela 47:	Struktura ukupnih prihoda.....	61
Tabela 48:	Struktura ukupnih rashoda.....	62
Tabela 49:	Struktura iznosa finansiranja lizing sistema.....	63
Tabela 50:	Struktura zaključenih ugovora.....	63
	Nominalni iznos otkupljenih novčanih tražbina na nivou faktoring sistema FBiH, prema	
Tabela 51:	vrsti faktoringa i domicilnosti.....	65

Spisak grafikona:

Grafikon 1:	Struktura stranog kapitala po zemljama, učešće u %.....	14
Grafikon 2:	Struktura stranog kapitala po zemljama - sjedištu grupe, učešće u %.....	14
Grafikon 3:	Herfindahlov indeks koncentracije u aktivi, kreditima i depozitima.....	17
Grafikon 4:	Koncentracijske stope za pet najvećih banaka-CR5: aktiva, krediti i depoziti.....	18
Grafikon 5:	Struktura ulaganja u vrijednosne papire prema kriteriju države emitenta	20
Grafikon 6:	Štednja stanovništva po periodima.....	22
Grafikon 7:	NPL-ovi.....	29
Grafikon 8:	Ročna usklađenost finansijske aktive i obaveza do 180 dana.....	39
Grafikon 9:	Struktura pasive.....	58

UVOD

FBA je osnovana 1996. godine kao neovisna i samostalna institucija koja izvršava nadležnosti u skladu sa odredbama ZoA, međunarodnim standardima i principima supervizije i pravilima struke. UO vrši opći nadzor poslovanja FBA, te u skladu sa zakonom propisanim nadležnostima poduzima mjere za efikasno obavljanje poslova iz djelokruga FBA i za svoj rad odgovara Parlamentu FBiH. U okviru redovnog izvršavanja zakonom propisanih nadležnosti, FBA sačinjava i na web stranici javno objavljuje kvartalne informacije o SBS, koje odobrava UO FBA.

U skladu sa prethodno navedenim, Informacija o SBS sa stanjem na dan 30.09.2019. godine sačinjena je korištenjem referentnih izvora, koje su činili obrađeni izvještajni podaci koje SBS dostavljaju FBA u propisanim formatima i rokovima, te drugi podaci i informacije koje su SBS FBiH dostavili FBA i koji se koriste u redovnom nadzoru SBS.

Sadržajno, Informacija je podijeljena u dva dijela.

Prvi dio obuhvata detaljnu analizu bankarskog sektora FBiH, u pogledu bankarske supervizije, njegove strukture, finansijskih pokazatelja poslovanja, opreznosne regulative i preporuka FBA za bankarski sektor u FBiH. Pregled prosječnih ponderisanih NKS i EKS na odobrene kredite i primljene depozite prezentira se sa ciljem veće transparentnosti i lakše uporedivosti za korisnike finansijskih usluga kroz priloge, koji su sastavni dio ove Informacije.

Drugi dio odnosi se na detaljnu analizu sektora nedepozitnih finansijskih institucija, kao i usklađenosti poslovanja istih sa zakonskom i podzakonskom regulativom u okviru koje su kao zasebni segmenti obrađeni mikrokreditni, lizing i faktoring sektor u FBiH, sa pripadajućim preporukama FBA prema pojedinačnim sektorima. U ovom dijelu Informacije dati su pregledi prosječnih ponderisanih NKS i EKS za mikrokreditni i lizing sektor u FBiH, kroz priloge koji su sastavni dio ove Informacije. Pružaoci usluga faktoringa obavezni su dostavljati FBA propisane kvartalne izvještaje o kamatnim stopama i naknadama, prema kojim se podaci o kamatnim stopama, naknadama i administrativnim naknadama unose prema visini koja je vrijedila na zadnji dan izvještajnog razdoblja, te su ti podaci prezentirani u pripadajućem dijelu Informacije.

Mikrokreditni sektor u FBiH u skladu sa propisima čine MKF i MKD, te su podaci u pripadajućim dijelovima Informacije prezentirani za mikrokreditni sektor kao cjelinu, te za MKF i MKD u zavisnosti od konteksta, sadržaja i važnosti iznesenih pokazatelja i segmenata poslovanja i/ili nadzora. U dijelu Informacije koji se odnosi na nadzor poslovanja lizing društava u FBiH koriste se termini lizing sistem i lizing sektor, pri čemu lizing sistem podrazumijeva zbirne podatke o lizing sektoru (podaci lizing društava u FBiH koja posjeduju dozvolu za obavljanje poslova lizinga izdatu od strane FBA) i podatke iskazane u izvještajima jedne banke u FBiH koja u svom portfoliju ima potraživanja po osnovu finansijskog lizinga. U dijelu informacije koja se odnosi na nadzor faktoring sektora u FBiH, izneseni podaci odnose se na banke koje obavljaju poslove faktoringa i društvo za faktoring, koje je u julu 2019. godine podnijelo zahtjev FBA za ukidanje odobrenja za obavljanje poslova faktoringa, koji je u postupku rješavanja.

Podaci izraženi u procentima u Informaciji iskazani su u pravilu sa jednim decimalnim mjestom, izuzev podataka o visinama NKS i EKS kod SBS-a FBiH i drugim podacima u kojima je to relevantno.

SAŽETAK

Osnovni pokazatelji poslovanja bankarskog sektora u FBiH

U FBiH na dan 30.09.2019. godine poslovalo je 15 komercijalnih banaka, sa 539 organizacionih dijelova, u kojima je bilo zaposleno ukupno 6.745 osoba.

Ukupna neto aktiva na nivou bankarskog sektora u FBiH sa 30.09.2019. godine iznosi 23,7 milijardi KM i za 1,6 milijardi KM ili 7,5% je veća u odnosu na 31.12.2018. godine.

Kreditni, sa učešćem od 62,8% u strukturi ukupne aktive, zabilježili su rast u odnosu na kraj 2018. godine u iznosu od 580,9 miliona KM ili 4,1%, tako da na dan 30.09.2019. godine iznose 14,9 milijardi KM. Rast kredita sa 30.09.2019. godine u odnosu na kraj 2018. godine ostvaren je kod kredita odobrenih stanovništvu, privatnim preduzećima, nebankarskim finansijskim institucijama i ostalim sektorima, a smanjeno je kreditiranje vladinih institucija, bankarskih institucija i javnih preduzeća.

Kreditni odobreni pravnim osobama ostvarili su rast za 111,2 miliona KM ili 1,5%, tako da na dan 30.09.2019. godine iznose 7,6 milijardi KM, sa učešćem u ukupnim kreditima od 50,9%. Krediti dati stanovništvu u istom periodu imaju rast za iznos od 469,7 miliona KM ili 6,9%, sa učešćem u ukupnim kreditima od 49,1% i na dan 30.09.2019. godine iznose 7,3 milijarde KM.

Učešće NPL-ova je smanjeno sa 8,5% na 7,6%, kao rezultat kreditnog rasta i aktivnosti na naplati. Učešće NPL-ova pravnih lica u odnosu na ukupne kredite pravnim licima iznosi 9,4%, što je za 1,2 procentna poena manje u odnosu na kraj 2018. godine, a učešće NPL-ova kod stanovništva u odnosu na ukupne kredite stanovništvu iznosi 5,8%, što je za 0,4 procentna poena manje u posmatranom periodu.

Novčana sredstva iznose 7,6 milijardi KM ili 32,0% ukupne aktive i veća su za 1,0 milijardu KM ili 15,3% u odnosu na kraj 2018. godine.

Ulaganja u vrijednosne papire sa 30.09.2019. godine iznose 1,4 milijarde KM, sa učešćem u aktivni od 5,9%, povećana su u odnosu na kraj 2018. godine za 6,8%.

Depoziti su dostigli iznos od 19,0 milijardi KM, uz ostvareni rast u iznosu od 1,4 milijarde KM ili 7,7% i ostali su najznačajniji izvor finansiranja, sa učešćem od 79,9% u ukupnoj pasivi. Štedni depoziti, kao najznačajniji i najveći segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka, povećani su za 517,8 miliona KM ili 5,9% i iznose 9,3 milijarde KM.

Uzeti krediti iznose 797,2 miliona KM, sa učešćem od 3,4% u ukupnoj pasivi i smanjeni su za 65,8 miliona KM ili 7,6% u odnosu na kraj 2018. godine.

Ukupni kapital banaka u FBiH na dan 30.09.2019. godine iznosi 3,2 milijarde KM, što je za 188,0 miliona KM ili 6,3% više u odnosu na kraj 2018. godine, od čega dionički kapital iznosi 1,3 milijarde KM. Učešće ukupnog kapitala u izvorima na nivou bankarskog sektora FBiH iznosi 13,3%. Regulatorni kapital iznosi 2,7 milijardi KM i povećan je za 201,5 miliona KM ili 8,1% u odnosu na kraj 2018. godine. Osnovni kapital povećan je za 199,0 miliona KM ili 8,5%, dok je dopunski kapital povećan za 2,5 miliona KM ili 1,9%.

Stopa regulatornog kapitala bankarskog sektora FBiH na dan 30.09.2019. godine iznosi 18,0% i veća je od zakonom propisanog minimuma od 12%. Ista je za 0,5 procentna poena veća u odnosu

na kraj 2018. godine. Na nivou bankarskog sektora FBiH iskazane su veće i ostale stope kapitala (stopa redovnog osnovnog kapitala i osnovnog kapitala) u odnosu na propisane minimume.

Stopa finansijske poluge na nivou bankarskog sektora FBiH na dan 30.09.2019. godine iznosi 10,3% (propisani minimum 6%) i veća je za 0,2 procentna poena u odnosu na kraj 2018. godine.

Posmatrajući osnovne pokazatelje likvidnosti, kvalitativne i kvantitativne zahtjeve, kao i druge faktore koji utiču na poziciju likvidnosti banaka, može se zaključiti da je likvidnost bankarskog sektora u FBiH sa 30.09.2019. godine zadovoljavajuća.

Na nivou bankarskog sektora u FBiH, prema izvještajnim podacima banaka sa 30.09.2019. godine, iskazan je pozitivan finansijski rezultat - dobit u iznosu od 250,9 miliona KM, što je za iznos od 4,3 miliona KM ili 1,7% više u odnosu na isti period 2018. godine.

Osnovni pokazatelji poslovanja mikrokreditnog sektora u FBiH

U FBiH sa 30.09.2019. godine, dozvolu za rad FBA ima 14 MKO koje čine mikrokreditni sektor u FBiH, od toga 11 MKF (neprofitne organizacije) i tri MKD (profitne organizacije), od kojih jedno MKD koje je dozvolu dobilo u trećem kvartalu 2019. godine još uvijek nije počelo sa radom. U prvih devet mjeseci 2019. godine broj organizacionih dijelova MKO sa sjedištem u FBiH je povećan za 12 ili 3,3% u odnosu na kraj 2018. godine. MKO sa sjedištem u RS-u nisu imale promjena u broju organizacionih dijelova u posmatranom periodu. Sa 30.09.2019. godine u mikrokreditnom sektoru FBiH zaposleno je 1.510 osoba, što je u odnosu na 31.12.2018. godine više za 47 ili 3,2%.

Ukupna aktiva mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.09.2019. godine iznosi 622,6 miliona KM i za iznos od 42,3 miliona KM ili 7,3% je veća u odnosu na stanje na dan 31.12.2018. godine. U posmatranom periodu stopa rasta ukupne aktive MKD je 5,7%, a MKF 7,8%.

Ukupni neto mikrokrediti iznose 493,4 miliona KM, što čini 79,3% ukupne aktive mikrokreditnog sektora u FBiH i veći su za 39,4 miliona KM ili 8,7% u odnosu na 31.12.2018. godine. Stopa rasta neto mikrokredita u MKD je 3,1%, dok je na nivou MKF stopa rasta 11,0% u odnosu na 31.12.2018. godine.

Ukupne obaveze po uzetim kreditima mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.09.2019. godine iznose 299,2 miliona KM, sa učešćem od 48,1% u ukupnoj pasivi i veće su za iznos od 19,5 miliona KM ili 7,0% u odnosu na 31.12.2018. godine. U posmatranom periodu rast kreditnih obaveza MKD je 1,6%, a MKF 10,0%.

Ukupni kapital na nivou mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.09.2019. godine iznosi 289,1 milion KM ili 46,4% ukupne pasive i veći je za iznos od 16,2 miliona KM ili 5,9% u odnosu na kraj 2018. godine, pri čemu je stopa rasta ukupnog kapitala MKD 11,1%, a MKF 5,1% u posmatranom periodu.

Na nivou mikrokreditnog sektora u FBiH na kraju trećeg kvartala 2019. godine iskazan je pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 16,0 miliona KM, što je neznatno manje u odnosu na isti period 2018. godine, kada je iznosio 16,2 miliona KM. MKD su iskazala neto dobit u iznosu od 3,8 miliona KM, što u odnosu na isti period prethodne poslovne godine predstavlja smanjenje za 7,7%. MKF su iskazale višak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 12,2 miliona KM, što u odnosu na isti period 2018. godine predstavlja povećanje za 1,4%.

Operativna efikasnost poslovanja mikrokreditnog sektora FBiH sa 30.09.2019. godine je 18,3%, što je u okviru propisanog pokazatelja (do 45%), a iskazani povrat na aktivu, prilagođen za inflaciju, tržišnu cijenu kapitala i donacije je pozitivan i iznosi 3,30%, što je u skladu sa propisanim.

Osnovni pokazatelji poslovanja mikrokreditnog sektora FBiH ukazuju na rast ukupne aktive, mikrokreditnog portfolia, broja zaposlenih i ukupnog kapitala. Nastavljeno je poslovanje sa pozitivnim finansijskim rezultatom, koji je neznatno smanjen u odnosu na 30.09.2018. godine za 0,9%. Pokazatelji kvaliteta mikrokreditnog portfolia na nivou sektoru su u okviru propisanih ograničenja i nisu se značajnije mijenjali.

Osnovni pokazatelji poslovanja lizing sektora u FBiH

Lizing sistem u FBiH sa 30.09.2019. godine čini pet lizing društva (lizing sektor) i jedna komercijalna banka koja obavlja poslove finansijskog lizinga. U lizing sektoru FBiH je sa 30.09.2019. godine zaposleno ukupno 127 osoba.

Ukupna aktiva lizing sektora u FBiH na dan 30.09.2019. godine iznosila je 334,2 miliona KM i veća je za 37,1 milion KM ili 12,5% u odnosu na 31.12.2018. godine.

Neto potraživanja po osnovu finansijskog lizinga, kao najznačajnija stavka u strukturi ukupne aktive, iznose 246,1 milion KM ili 73,6% ukupne aktive i u odnosu na 31.12.2018. godine veća su za iznos od 31,5 milion KM ili 14,7%. U pogledu kvaliteta aktive lizing sektora u FBiH u prva tri kvartala 2019. godine uočen je porast rezervi za gubitke po finansijskom lizingu za 141,6% u odnosu na 31.12.2018. godine, kao i porast dospjelih neizmirenih potraživanja za 61,6% u istom periodu. Ukupan broj i vrijednost novozaključenih lizing ugovora (finansijski i operativni lizing) u posmatranom periodu bilježe rast za 41,7%, odnosno 10,6%.

U strukturi ukupne pasive lizing sektora u FBiH sa 30.09.2019. godine najveću stavku predstavljaju obaveze po uzetim kreditima u iznosu od 298,3 miliona KM, koje su u cijelosti dugoročnog karaktera i čine 89,2% ukupne pasive. U odnosu na 31.12.2018. godine ove obaveze su povećane za iznos od 45,9 miliona KM ili 18,2%.

Ukupni kapital lizing sektora u FBiH na dan 30.09.2019. godine iznosi 27,9 miliona KM, što čini 8,4% ukupne pasive lizing sektora FBiH i u poređenju sa 31.12.2018. godine smanjen je za ukupan iznos od 8,8 miliona KM ili 24,1%.

Na nivou lizing sektora u FBiH u periodu 01.01.-30.09.2019. godine iskazana je neto dobit u iznosu od 1,5 miliona KM, koja je u odnosu na isti period prethodne poslovne godine smanjena za iznos od 1,9 miliona KM ili 56,1%, što je rezultat povećanih kamatnih rashoda, uslijed porasta kreditnog zaduženja lizing društava i porasta troškova rezervi za gubitke u posmatranom periodu.

Osnovni pokazatelji faktoring sektora u FBiH

Faktoring sistem u FBiH sa 30.09.2019. godine čine jedno registrirano društvo za faktoring (faktoring sektor) i četiri komercijalne banke, koje obavljaju poslove faktoringa, od kojih su tri banke članice međunarodnih bankarskih grupa sa sjedištem u zemljama članicama EU, a jedna je u pretežno domaćem vlasništvu. Društvo za faktoring početkom jula 2019. godine podnijelo je zahtjev FBA za ukidanje odobrenja za obavljanje poslova faktoringa, koji je u postupku rješavanja u skladu sa zakonskim propisima i podzakonskim aktima FBA.

Na nivou faktoring sistema FBiH ukupan volumen (nominalni iznos) otkupljenih novčanih tražbina u periodu 01.01.-30.09.2019. godine iznosi 139,1 milion KM, od čega se iznos od 138,5 miliona KM ili 99,5% odnosi na banke i u odnosu na isti period 2018. godine povećan je za iznos od 47,1 milion KM ili 51,2%. U posmatranom periodu ukupan broj zaključenih ugovora o faktoringu povećan je za 21,1%.

Ukupni prihodi pružaoca usluga faktoringa na nivou faktoring sistema u FBiH za period 01.01. - 30.09.2019. godine iznose 1,7 miliona KM, od čega ostvareni prihodi banaka čine 98,2% ukupno iskazanog prihoda faktoring sistema u FBiH. U poređenju sa istim periodom 2018. godine ukupni prihodi pružaoca usluga faktoringa na nivou faktoring sistema u FBiH su veći za 42,7%.

1. BANKARSKI SEKTOR

1.1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA U FBiH

1.1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 30.09.2019. godine u FBiH bankarsku dozvolu ima 15 komercijalnih banaka. Broj banaka je isti kao i 31.12.2018. godine. Sve banke u FBiH su članice AOD.

Posebnim zakonskim propisom regulirano je osnivanje i rad Razvojne banke Federacije BiH, koja je pravni slijednik Investicijske banke Federacije BiH d.d. Sarajevo, od 01.07.2008. godine, a njen nadzor se vrši u skladu sa Uredbom o kriterijima i načinu vođenja nadzora nad poslovanjem Razvojne banke FBiH, te podaci o njenom poslovanju nisu uvršteni u ovu Informaciju.

U Prilogu 1. daju se osnovni podaci o bankama u FBiH na dan 30.09.2019. godine.

Banke iz FBiH su sa 30.09.2019. godine imale ukupno 539 organizacionih dijelova, što je manje za deset organizacionih dijelova ili 1,8% u odnosu na 31.12.2018. godine.

Na području FBiH nalazi se 480 organizacionih dijelova banaka. Šest banaka iz FBiH imale su 49 organizacionih dijelova u RS-u, a devet banaka deset organizacionih dijelova u BD-u.

Tri banke iz RS-a imaju organizacione dijelove u FBiH. Broj organizacionih dijelova banaka iz RS-a u FBiH je 26 i veći je za jedan organizacioni dio u odnosu na 31.12.2018. godine.

1.1.2. Struktura vlasništva i tržišno učešće

Vlasnička struktura banaka¹ u FBiH na dan 30.09.2019. godine, na osnovu raspoloživih informacija i uvida u samim bankama, je sljedeća:

- u privatnom i pretežno privatnom vlasništvu - 14 banaka,
- u državnom i pretežno državnom vlasništvu² - jedna banka.

Od 14 banaka u pretežno privatnom vlasništvu, četiri banke su u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je deset banaka u većinskom stranom vlasništvu.

Ako se analizira samo strani kapital, prema kriteriju zemlje porijekla dioničara, na dan 30.09.2019. godine stanje je nepromijenjeno u odnosu na kraj 2018. godine, obzirom da najveće učešće i dalje imaju dioničari iz Austrije, zatim Turske i Hrvatske, dok ostale zemlje nemaju značajnije pojedinačno učešće (ispod 7%).

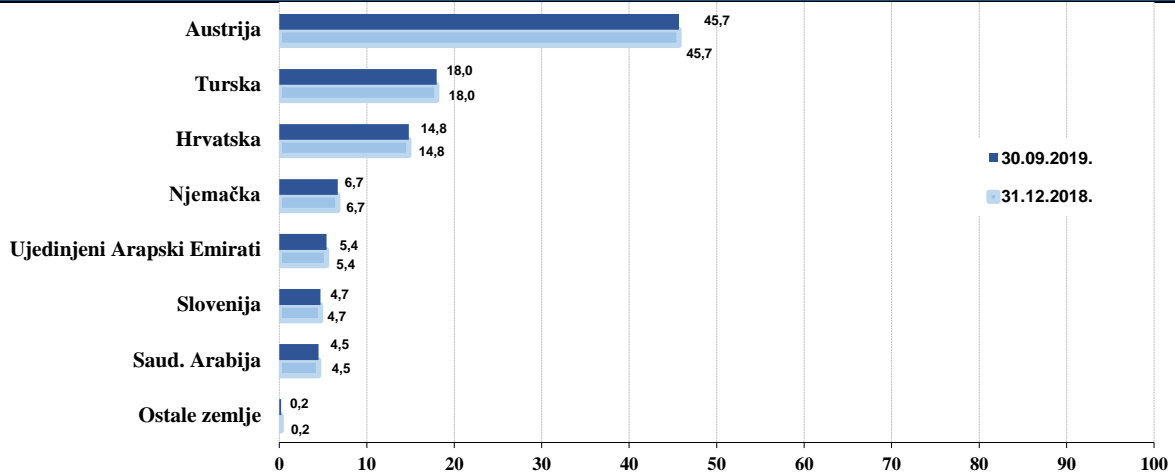
Struktura stranog kapitala po zemljama daje se u sljedećem grafikonu:

---

¹ Kriterij podjele banaka je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka

² Državno vlasništvo se odnosi na državni kapital FBiH

Grafikon 1: Struktura stranog kapitala po zemljama, učešće u %

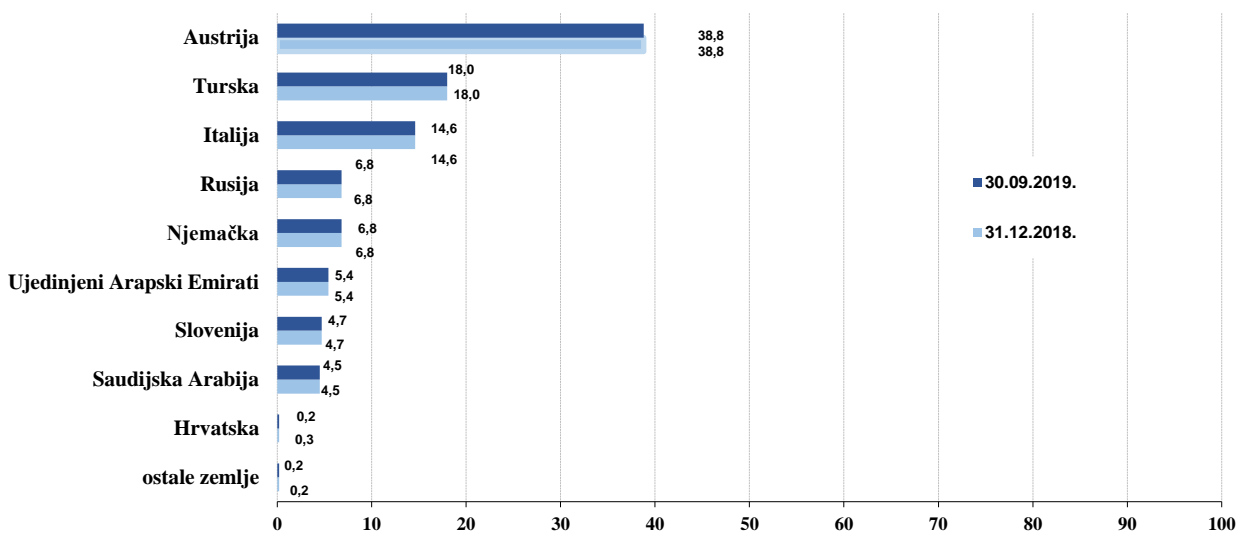

Ako se uzmu u obzir kapitalne veze, struktura stranog kapitala može se promatrati i po kriteriju zemlje sjedišta majke-matrice, odnosno bankarske grupe u čijem su većinskom vlasništvu (direktno ili indirektno preko članica iz bankarske grupe) banke u FBiH.

Prema ovom kriteriju stanje je, takođe, nepromijenjeno u odnosu na kraj 2018. godine, obzirom da najveće učešće imaju bankarske grupe i banke iz Austrije, zatim iz Turske i Italije, dok bankarske grupe i banke iz ostalih zemalja nemaju značajnije pojedinačno učešće (ispod 7%).

Struktura stranog kapitala po zemljama – sjedištu grupe daje se u sljedećem grafikonu:

Grafikon 2: Struktura stranog kapitala po zemljama - sjedištu grupe³, učešće u %

Struktura vlasništva prema vrijednosti ukupnog kapitala daje se u sljedećoj tabeli:

³ Pored zemalja sjedišta matice-bankarske grupe čije su članice banke iz FBiH, uključene su i zemlje iz kojih su svi ostali strani dioničari banaka iz FBiH

-u 000 KM-

Tabela 1: Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu

Banke	31.12.2017.		31.12.2018.		30.09.2019.		Indeks	
	Iznos	Učešće	Iznos	Učešće	Iznos	Učešće	8 (4/2)	9 (6/4)
	1	2	3	4	5	6	7	
Državne banke	53.507	1,9%	61.488	2,1%	68.793	2,2%	115	112
Privatne banke	2.811.542	98,1%	2.909.598	97,9%	3.090.336	97,8%	103	106
Ukupno	2.865.049	100%	2.971.086	100%	3.159.129	100%	104	106

Ukupan kapital bankarskog sektora u FBiH sa stanjem na dan 30.09.2019. godine, povećan je za 6,3% u odnosu na kraj 2018. godine i iznosi 3,2 milijarde KM.

Povećanje ukupnog kapitala za 188,0 miliona KM ostvareno je kao neto efekat: povećanja iz osnova ostvarenog tekućeg finansijskog rezultata od 250,9 miliona KM i povećanja vrijednosti vrijednosnih papira koji se klasifikuju po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit u iznosu od 21,3 miliona KM i smanjenja iz osnova prenosa na obaveze za isplatu dividendi kod dvije banke u ukupnom iznosu od 81,2 miliona KM i prenosa na obaveze za obračunati porez kod četiri banke na prenesene RKG formirane iz dobiti u osnovni kapital u iznosu od 3,0 miliona KM.

Posmatrano kroz učešće državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljniji analitički pregled o strukturi vlasništva kapitala banaka u FBiH, što je prikazano u sljedećoj tabeli:

-u 000 KM-

Tabela 2: Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala

Dionički kapital	31.12.2017.		31.12.2018.		30.09.2019.		Indeks	
	Iznos	Učešće	Iznos	Učešće	Iznos	Učešće	(4/2)	(6/4)
	1	2	3	4	5	6	7	8
Državni kapital	31.619	2,6%	41.619	3,2%	41.619	3,2%	132	100
Privatni kapital (rezidenti)	142.109	11,6%	139.637	10,7%	139.691	10,7%	98	100
Strani kapital (nerezidenti)	1.052.061	85,8%	1.118.444	86,1%	1.118.390	86,1%	106	100
Ukupno	1.225.789	100%	1.299.700	100%	1.299.700	100%	106	100

Ukupan dionički kapital banaka, kao i učešće državnog kapitala, privatnog kapitala (rezidenti) i stranog kapitala (nerezidenti) sa 30.09.2019. godine ostalo je na istom nivou u odnosu na kraj 2018. godine.

1.1.3. Kadrovska struktura

Na nivou bankarskog sektora na dan 30.09.2019. godine broj zaposlenih je 6.745 i veći je za šest zaposlenih ili 0,1% u odnosu na kraj 2018. godine. Povećanje broja zaposlenih prisutno je kod osam banaka, dok je kod sedam banaka došlo do smanjenja broja zaposlenih.

Pregled kvalifikacione strukture zaposlenih na nivou bankarskog sektora u FBiH, daje se u sljedećoj tabeli:

Tabela 3: Kvalifikaciona struktura zaposlenih u bankama FBiH

Stepen stručne sprema	Broj zaposlenih				30.09.2019.		Indeks	
	31.12.2017.		31.12.2018.				(4/2)	(6/4)
	1	2	3	4	5	6	7	8
Visoka stručna sprema - VSS	3.970	59,7%	4.102	60,9%	4.169	61,8%	103	102
Viša stručna sprema - VŠS	525	7,9%	520	7,7%	501	7,4%	99	96
Srednja stručna sprema - SSS	2.149	32,3%	2.108	31,3%	2.069	30,7	98	98
Ostali	11	0,2%	9	0,1%	6	0,1	82	67
Ukupno	6.655	100%	6.739	100%	6.745	100%	101	100

Povećanje broja zaposlenih u bankarskom sektoru FBiH sa 30.09.2019. godine u odnosu na kraj 2018. godine, prisutno je kod zaposlenih sa visokom stručnom spremom, koja je i najviše zastupljena u ukupnoj kvalifikacionoj strukturi zaposlenih u bankama u FBiH.

Jedan od pokazatelja koji utiče na ocjenu performansi poslovanja pojedinačne banke i bankarskog sektora je omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom, pri čemu je veći omjer pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja banke i ukupnog sektora.

U sljedećoj tabeli daje se pregled ukupne aktive po zaposlenom u bankarskom sektoru FBiH po periodima:

-u 000 KM-

31.12.2017.			31.12.2018.			30.09.2019.		
Broj zaposl.	Aktiva	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva	Aktiva po zaposl.
6.655	20.209.851	3.037	6.739	22.094.135	3.279	6.745	23.741.900	3.520

1.2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA

1.2.1. Bilans stanja

U prezentirane pokazatelje poslovanja banaka u FBiH i analize bankarskog sektora uključeni su pokazatelji iz aktivnog podbilansa jedne banke s većinskim državnim kapitalom⁴, a u skladu sa odredbama Zakona o početnom bilansu stanja preduzeća i banaka FBiH, prema kojim su banke sa većinskim državnim kapitalom obavezne izvještavati FBA na bazi „ukupnog“ bilansa stanja, raščlanjenog na: pasivni, neutralni i aktivni podbilans.

S tim u vezi su iskazani podaci u Prilogu 2. ove Informacije - Bilans stanja banaka u FBiH po šemi FBA (aktivni podbilans). U Prilogu 3. daje se pregled aktive, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka u FBiH na dan 30.09.2019. godine.

U sljedećoj tabeli daje se pregled bilansa stanja bankarskog sektora:

-000 KM-

O p i s	31.12.2017.		31.12.2018.		30.09.2019.		Indeks	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8=(4/2)	9=(6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8=(4/2)	9=(6/4)
AKTIVA (IMOVINA):								
Novčana sredstva	5.794.664	28,7	6.591.117	29,8	7.602.038	32,0	114	115
Vrijednosni papiri	1.228.432	6,1	1.304.626	5,9	1.392.740	5,9	106	107
Plasmani drugim bankama	350.980	1,7	270.604	1,2	128.252	0,6	77	47
Kredit	13.178.860	65,2	14.325.634	64,8	14.906.519	62,8	109	104
Ispravka vrijed.	1.166.804	5,8	1.190.760	5,4	1.152.636	4,9	102	97
Kredit-neto (kredit minus isp. vrij.)	12.012.056	59,4	13.134.874	59,5	13.753.883	57,9	109	105
Posl. prostor i ostala fiksna aktiva	529.941	2,6	531.767	2,4	593.998	2,5	100	112
Ostala aktiva	293.778	1,5	261.147	1,2	270.989	1,1	89	104
UKUPNA AKTIVA	20.209.851	100	22.094.135	100	23.741.900	100	109	107
PASIVA (OBAVEZE):								
Depoziti	15.814.723	78,3	17.604.487	79,7	18.965.184	79,9	111	108
Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0
Obaveze po uzetim kreditima	835.667	4,1	862.931	3,9	797.155	3,4	103	92
Ostale obaveze	694.412	3,4	655.631	3,0	820.432	3,4	94	125
KAPITAL								
Kapital	2.865.049	14,2	2.971.086	13,4	3.159.129	13,3	104	106
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	20.209.851	100	22.094.135	100	23.741.900	100	109	107

⁴ Banke u većinskom državnom vlasništvu u "ukupnom" bilansu iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država i one iznose 715,6 miliona KM

Ukupna neto aktiva na nivou bankarskog sektora u FBiH sa 30.09.2019. godine iznosi 23,7 milijardi KM i za 1,6 milijardi KM ili 7,5% je veća u odnosu na kraj 2018. godine. U okviru aktive bilansa banaka najveće učešće imaju neto krediti banaka (57,9%), zatim slijede novčana sredstva (32,0%), vrijednosni papiri (5,9%), fiksna aktiva (2,5%), ostala aktiva (1,1%) i plasmani drugim bankama (0,6%). U okviru pasive bilansa banaka najveće učešće imaju depoziti (79,9%), zatim slijede kapital (13,3%), te obaveze po uzetim kreditima i ostale obaveze (po 3,4%).

Sa 30.09.2019. godine u odnosu na kraj 2018. godine zabilježen je rast novčanih sredstava za 1,0 milijardu KM ili 15,3%, vrijednosnih papira za 88,1 milion KM ili 6,8%, kredita za 580,9 miliona KM ili 4,1%, poslovnog prostora i ostale fiksne aktive za 62,2 miliona KM ili 11,7%, kao i ostale aktive za 9,8 miliona KM ili 3,8%. U posmatranom periodu u pasivi bilansa banaka prisutan je rast depozita za 1,4 milijarde KM ili 7,7%, ostalih obaveza za 164,8 miliona KM ili 25,1%, kao i ukupnog kapitala za 188,0 miliona KM ili 6,3%.

U sljedećoj tabeli daje se pregled aktive banaka prema vlasničkoj strukturi:

-000 KM-

Tabela 6: Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi

Banke	31.12.2017.			31.12.2018.			30.09.2019.			Indeks	
	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Učešće %	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Učešće %	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Učešće %	11=(6/3)	12=(9/6)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Državne	1	654.373	3,2%	1	775.490	3,5%	1	843.852	3,6%	119	109
Privatne	14	19.555.478	96,8%	14	21.318.645	96,5%	14	22.898.048	96,4%	109	107
Ukupno	15	20.209.851	100%	15	22.094.135	100%	15	23.741.900	100%	109	107

U aktivi banaka bankarskog sektora FBiH prema vlasničkoj strukturi sa 30.09.2019. godine, neznatno je povećano učešće banake sa državnim kapitalom za 0,1 procentni poen, dok je za isti procenti poen smanjeno učešće banaka sa privatnim kapitalom.

Pokazatelj koncentracija u tri najznačajnija segmenta bankarskog poslovanja: u aktivi, kreditima i depozitima je vrijednost Herfindahlova indeksa⁵. Pregled istog po periodima, daje se u sljedećem grafikonu:

Sa 30.09.2019. godine Herfindahlov indeks koncentracije u odnosu na kraj 2018. godine je smanjen za aktivu za jednu jedinicu, kredite za 46 jedinica i depozite za deset jedinica.

⁵ Naziva se još i Hirschmann-Herfindahlov indeks ili HHI, a izračunava se po formuli $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$, a predstavlja zbir kvadrata

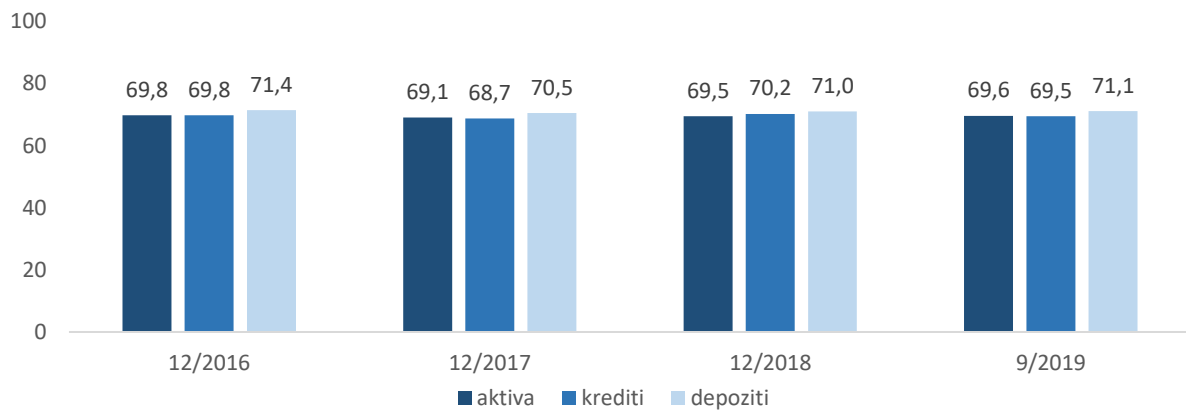
procentnih udjela konkretne veličine (npr. aktive, depozita, kredita) svih tržišnih učesnika u sistemu. Treba napomenuti da indeks ne raste linearno, te da vrijednost od npr. 3000 ne znači da je koncentracija u sistemu 30%. U hipotetičnom slučaju postojanja samo jedne banke u sistemu, HHI bi bio maksimalnih 10000.

Herfindahlov indeks koncentracije za posmatrani period pokazuje umjerenu koncentraciju⁶ u sve tri relevantne kategorije (aktivima, kreditima i depozitima).

Drugi pokazatelj koncentracije u bankarskom sektoru je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa⁷ (u daljnjem tekstu: CR), koja pokazuje ukupno učešće najvećih banaka u sektoru u odabranim relevantnim kategorijama: u aktivima, kreditima i depozitima. Ako se posmatra ukupno učešće pet najvećih banaka u sektoru - CR5 sa 30.09.2019. godine u odnosu na kraj 2018. godine, neznatno je povećano za kategorije tržišnog učešća i depozita za 0,1 procentni poen, dok je prisutno smanjenje učešća za kredite za 0,7 procentnih poena. Dvije najveće banke u sektoru čine 46,5% tržišta (aktiva 46,8%, krediti 44,3% i depoziti 48,3%).

Pregled koncentracijskih stopa za pet najvećih banaka u sektoru daje se u sljedećem grafikonu:

Grafikon 4: Koncentracijske stope za pet najvećih banaka - CR5: aktiva, krediti i depoziti

Bankarski sektor može se analizirati i po kriteriju pripadnosti grupama, formiranih prema veličini aktive⁸. Sa 30.09.2019. godine u bankarskom sektoru FBiH, prema veličini aktive, izdvajaju se tri banke sa učešćem od 56,4%, koje čine I grupu banaka sa aktivom preko 2,0 milijarde KM.

Promjena u strukturi, odnosno učešću grupa banaka u odnosu na ukupnu aktivu bankarskog sektora FBiH sa 30.09.2019. godine u odnosu na kraj 2018. godine nastala je kod III grupe banaka (povećanje učešća za 2,2 procentna poena) zbog prelaska jedne banke iz IV grupe banaka u III grupu banaka. U posmatranom periodu nijedna banka nema aktivu manju od 100 miliona KM.

U sljedećoj tabeli daje se pregled iznosa i učešća grupa banaka u ukupnoj aktivu kroz periode:

-000 KM-

Tabela 7: Učešće grupa banaka u ukupnoj aktivu kroz periode

Iznos aktive	31.12.2017.			31.12.2018.			30.09.2019.		
	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka
I (preko 2 milijarde KM)	9.404.805	46,5	2	12.456.111	56,4	3	13.382.990	56,4	3
II (1-2 milijarde KM)	6.626.507	32,8	5	6.075.157	27,5	5	6.601.723	27,8	5
III (0,5-1 milijarda KM)	2.465.564	12,2	3	2.168.293	9,8	3	2.842.280	12,0	4
IV (0,1-0,5 milijarde KM)	1.613.136	8	4	1.394.200	6,3	4	914.907	3,8	3
V (ispod 0,1 milijarde KM)	99.839	0,5	1	0	0,0	0	0	0,0	0
Ukupno	20.209.851	100	15	22.093.761	100	15	23.741.900	100	15

⁶Ako je vrijednost HHI manja od 1000, smatra se da na tržištu nije prisutna koncentracija, za vrijednost indeksa između 1000 i 1800 jedinica na tržištu je prisutna umjerena koncentracija, ako je vrijednost HHI iznad 1800, to je pokazatelj postojanja visoke koncentracije.

⁷ Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju banaka koje se uključuju u izračun.

⁸ Banke su podijeljene u pet grupa u zavisnosti od veličine aktive.

Novčana sredstva na nivou bankarskog sektora FBiH sa 30.09.2019. godine iznosila su 7,6 milijardi KM i pregled istih kroz periode daje se u sljedećoj tabeli:

-u 000 KM-

Novčana sredstva	31.12.2017.		31.12.2018.		30.09.2019.		Indeks	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	(4/2)	(6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gotov novac	800.215	13,8	910.481	13,8	941.867	12,4	114	103
Račun rezervi kod CBBiH	3.823.980	66,0	4.002.281	60,7	4.246.422	55,9	105	106
Računi kod depoz.inst.u BiH	41.411	0,7	38.746	0,6	38.652	0,5	94	100
Računi kod depoz.inst.u inostr.	1.127.877	19,5	1.639.544	24,9	2.374.992	31,2	145	145
Novč. sred. u procesu naplate	1.181	0,0	65	0,0	105	0,0	6	161
Ukupno	5.794.664	100	6.591.117	100	7.602.038	100	114	115

Sa 30.09.2019. godine u odnosu na kraj 2018. godine prisutno je povećanje novčanih sredstava u okviru svih računa, izuzev računa kod depozitnih institucija u BiH (smanjenje za 94,0 hiljade KM ili 0,2%). Najznačajnije povećanje novčanih sredstava prisutno je kod sredstava banaka na računima kod depozitnih institucija u inostranstvu, povećanje za 735,4 miliona KM ili 44,9%.

U valutnoj strukturi novčanih sredstava sa 30.09.2019. godine u odnosu na kraj 2018. godine, učešće domaće valute smanjeno je sa 71,3% na 65,6%, uz istovremeno povećanje učešća sredstava u stranoj valuti sa 28,7% na 34,4%.

Portfolio vrijednosnih papira na dan 30.09.2019. godine iznosio je 1,4 milijarde KM, što je za 6,8% više u odnosu na kraj 2018. godine, uz učešće u aktivni od 5,9%.

U sljedećim tabelama daje se pregled portfolia prema vrsti instrumenata i emitentu:

- 000 KM -

Ulaganja u VP	31.12.2017.		31.12.2018.		30.09.2019.		Indeks	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vlasnički vrijednosni papiri	1.773	0,1	5.281	0,4	8.957	0,6	298	170
Dužnički vrijednosni papiri:	1.226.659	99,9	1.299.345	99,6	1.383.783	99,4	106	106
- VP svih nivoa vlasti u BiH	751.163	61,2	619.536	47,5	696.021	50,0	82	112
- Državni VP (druge zemlje)	400.855	32,6	533.666	40,9	537.642	38,6	133	101
- Korporativne obveznice ⁹	74.641	6,1	146.143	11,2	150.120	10,8	196	103
Ukupno	1.228.432	100	1.304.626	100	1.392.740	100	106	107

U okviru ulaganja u dužničke vrijednosne papire najznačajnija stavka su vrijednosni papiri entitetskih vlada i to vrijednosni papiri koje je emitovala FBiH¹⁰ ukupne vrijednosti 483,7 miliona KM, te vrijednosni papiri emitenta RS u iznosu od 197,7 miliona KM. Prisutan je trend porasta ulaganja u obveznice entitetskih vlada.

⁹ Najveći dio, od cca. 77%, odnosi se na obveznice banaka iz EU i SAD, a preostali dio na obveznice kompanija iz EU i BiH.

¹⁰ Sve vrste vrijednosnih papira emitenta FBiH.

Tabela 10: Vrijednosni papiri entitetskih vlada BiH

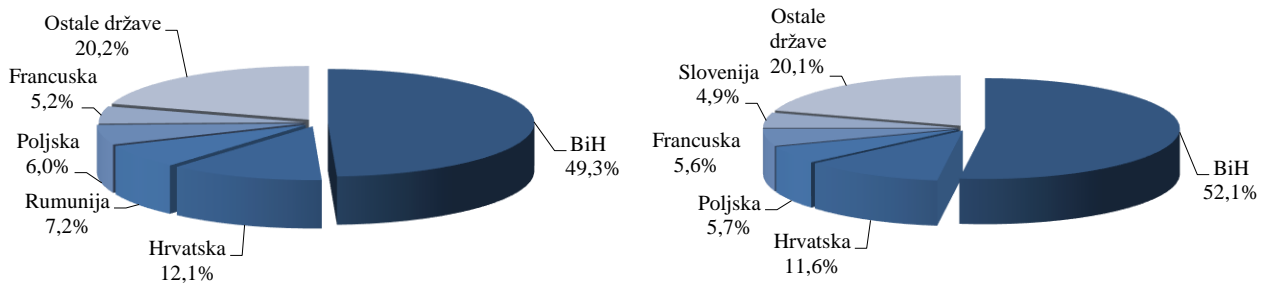
Ulaganja u VP	31.12.2017.		31.12.2018.		30.09.2019.		Indeks	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Dužnički vrijednosni papiri emitenta FBiH:	587.687	78,9	436.164	73,2	483.714	71,0	74	111
- Trezorski zapisi	99.949	13,4	35.179	6,1	0	0,0	35	0
- Obveznice	487.738	65,5	400.985	67,1	483.714	71,0	82	121
Dužnički vrijednosni papiri emitenta RS:	157.353	21,1	175.395	26,8	197.744	29,0	111	113
- Trezorski zapisi	65.848	8,8	0	0,0	3.000	0,4	0	n/a
- Obveznice	91.505	12,3	175.395	26,8	197.744	29,0	192	113
Ukupno	745.040	100	611.559	100	681.458	100	82	111

Ako se ukupna ulaganja u vrijednosne papire analiziraju prema izloženosti po zemljama, najveće učešće od 52,1% je prema emitentima iz BiH, a zatim slijede Hrvatska sa učešćem od 11,6%, Poljska 5,7%, Francuska 5,6%, Slovenija 4,9%, itd.

Grafikon 5: Struktura ulaganja u vrijednosne papire prema kriteriju države emitenta

31.12.2018.

30.09.2019.

1.2.2. Obaveze

Sa 30.09.2019. godine učešće depozita, kao najznačajnijeg izvora finansiranja banaka, povećano je na 79,9% (za 0,2 procentna poena), dok je smanjeno učešće kreditnih obaveza na 3,4% (za 0,5 procentnih poena).

Kreditne obaveze banaka sa iznosom od 797,2 miliona KM i učešćem od 3,4%, imaju trend smanjenja od 65,8 miliona KM ili 7,6% u odnosu na kraj 2018. godine. Ako se kreditnim obavezama dodaju i subordinirani krediti u iznosu od 203,7 miliona KM, ukupna kreditna sredstva u izvorima imaju učešće od 4,3%.

Banke su na dan 30.09.2019. godine imale najveće obaveze prema sljedećim kreditorima, na koje se odnosi 94,5% ukupnih kreditnih obaveza: EIB, TC Ziraat Bankasi a.s., Procredit Holding AG, European Fund for Southeastern Europe, Procredit Bank AG Frankfurt, EBRD i Nova Ljubljanska banka dd Ljubljana.

Depoziti su zabilježili rast u odnosu na kraj 2018. godine od 1,4 milijarde KM ili 7,7%, i na dan 30.09.2019. godine iznose 19,0 milijardi KM. Prema dostavljenim podacima banaka, od ukupnog iznosa depozita na kraju posmatranog perioda, 5,8% odnosi se na depozite prikupljene u organizacionim dijelovima banaka iz FBiH u RS-u i BD-u.

U sljedećoj tabeli dat je prikaz sektorske strukture depozita:

-u 000 KM-

Tabela 11: Sektorska struktura depozita

Sektori	31.12.2017.		31.12.2018.		30.09.2019.		Indeks	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	(4/2)	(6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	1.482.708	9,4	1.778.835	10,1	2.179.096	11,5	120	122
Javna preduzeća	1.310.610	8,3	1.538.501	8,7	1.675.614	8,8	117	109
Privatna preduzeća i druš.	2.612.441	16,5	2.834.717	16,1	3.056.717	16,1	109	108
Bankarske institucije	847.965	5,4	1.215.334	6,9	1.241.175	6,6	143	102
Nebankarske finans.instit.	655.360	4,1	746.690	4,3	742.187	3,9	114	99
Stanovništvo	8.500.668	53,8	9.071.061	51,5	9.605.643	50,6	107	106
Ostalo	404.971	2,6	419.349	2,4	464.752	2,5	104	111
Ukupno	15.814.723	100	17.604.487	100	18.965.184	100	104	108

Sa 30.09.2019. godine zabilježene su promjene u sektorskoj strukturi depozita. Najveće učešće u sektorskoj strukturi depozita imaju depoziti stanovništva sa 50,6% u odnosu na ukupne depozite bankarskog sektora FBiH i smanjeno je za 0,9 procentnih poena u odnosu na kraj 2018. godine. Depoziti stanovništva na dan 30.09.2019. godine iznose 9,6 milijardi KM.

Rast depozita sa 30.09.2019. godine u odnosu na kraj 2018. godine ostvaren je kod: depozita vladinih institucija za 400,3 miliona KM ili 22,5%, depozita javnih preduzeća za 137,1 milion KM ili 8,9%, depozita privatnih preduzeća za 222,0 miliona KM ili 7,8%, depozita bankarskih institucija za 25,8 miliona KM ili 2,1%, depozita stanovništva za 534,6 miliona KM ili 5,9%, kao i ostalih depozita za 45,4 miliona KM ili 10,8%.

Smanjenje depozita sa 30.09.2019. godine u odnosu na kraj 2018. godine zabilježeno je samo kod depozita nebankarskih finansijskih institucija za 4,5 miliona KM ili 0,6%. Finansijska podrška bankarske grupe prisutna je u sedam banaka u FBiH, tako da se 90,4% ukupnih depozita bankarskih institucija odnosi na finansijsku podršku bankarskih grupa.

Valutna struktura depozita na dan 30.09.2019. godine promijenjena je u odnosu na kraj 2018. godine. Depoziti u KM su povećani za iznos od 1,1 milijardu KM ili 10,9%, dok su u stranim valutama povećani u iznosu od 231,0 milion KM ili 3,2%. U odnosu na kraj 2018. godine promijenjena je valutna struktura depozita u pogledu povećanja učešća depozita u domaćoj valuti na 60,5% i smanjenja učešća depozita u stranoj valuti na 39,5%.

Struktura depozita, prema porijeklu deponenata, sa 30.09.2019. godine u odnosu na kraj 2018. godine, ima sljedeću strukturu: sredstva rezidenata u iznosu od 17,4 milijarde KM imaju učešće od 91,8% (+0,4 procentna poena), a depoziti nerezidenata iznose 1,6 milijardi KM, što je 8,2% ukupnih depozita (-0,4 procentna poena). Promjene u strukturi su rezultat rasta depozita rezidenata (1,3 milijarde KM ili 8,2%) i rasta depozita nerezidenata (45,9 miliona KM ili 3,0%).

Dugogodišnji trend rasta štednih depozita, kao najznačajnijeg segmenta depozitnog i finansijskog potencijala banaka, nastavljen je i sa 30.09.2019. godine, obzirom da rast iznosi 517,8 miliona KM ili 5,9% i na dan 30.09.2019. godine iznosi 9,3 milijarde KM.

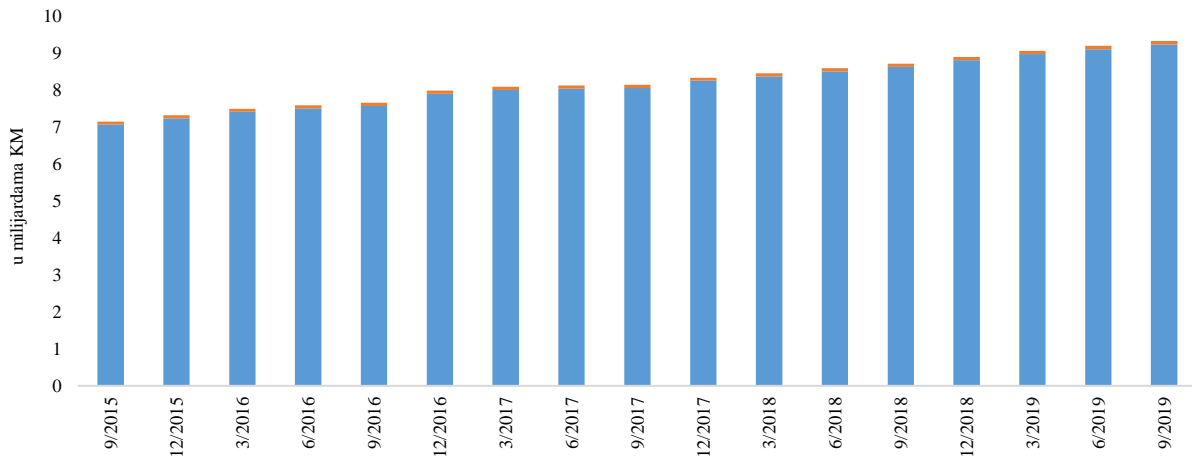
Trend štednje stanovništva prikazan je u sljedećoj tabeli i grafikonu:

-u 000 KM-

Tabela 12: Štednja stanovništva po periodima

Banke	Iznos			Indeks	
	31.12.2017.	31.12.2018.	30.09.2019.	(3/2)	(4/3)
1	2	3	4	5	6
Državne	83.530	91.645	91.876	110	100
Privatne	8.166.750	8.712.454	9.229.990	107	106
Ukupno	8.250.280	8.804.099	9.321.866	107	106

Grafikon 6: Štednja stanovništva po periodima

U dvije najveće banke koncentrisano je 54,8% štednje, dok pet banaka ima pojedinačno učešće manje od 2,0%, što iznosi 5,5% ukupne štednje u sektoru. Od ukupnog iznosa štednje, 47,1% se odnosi na štedne depozite u domaćoj, a 52,9% u stranoj valuti.

Ročna struktura štednih depozita u odnosu na kraj 2018. godine promijenjena je rastom kratkoročnih depozita za 433,6 miliona KM ili 8,7%, kao i njihovim učešćem za 1,5 procentnih poena, što se može vidjeti u sljedećoj tabeli:

-u 000 KM-

	31.12.2017.		31.12.2018.		30.09.2019.		Indeks	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	(4/2)	(6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Kratkoročni štedni depoziti	4.460.734	54,1%	4.977.201	56,5%	5.410.829	58,0%	112	109
Dugoročni štedni depoziti	3.789.546	45,9%	3.826.898	43,5%	3.911.037	42,0%	101	102
Ukupno	8.250.280	100%	8.804.099	100%	9.321.866	100%	107	106

1.2.3. Kapital i adekvatnost kapitala

U postupku usklađivanja podzakonskih akata FBA sa novim zakonskim propisima, krajem 2017. godine stupila je na snagu nova Odluka o izračunavanju kapitala banke.

U skladu sa Odlukom o izračunavanju kapitala banke izmijenjen je sadržaj i forme regulatornih izvještaja. Najznačajnije izmjene odnose se na način izračuna regulatornog kapitala uz primjenu odgovarajuće metodologije za izračunavanje kapitalnih zahtjeva za kreditni, tržišni i operativni rizik, nove metodologije za održavanje zaštitnih slojeva kapitala i obračuna finansijske poluge.

Sa 30.09.2019. godine ukupan kapital banaka iznosio je 3,2 milijarde KM i ostvareno je povećanje istog za 188,0 miliona KM ili stopom rasta od 6,3% u odnosu na kraj 2018. godine (više detalja dato u podnaslovu 1.1.2. - Struktura vlasništva i tržišno učešće).

U sljedećoj tabeli daje se izvještaj o stanju, odnosno strukturi regulatornog kapitala banaka u FBiH:

Tabela 14: Izvještaj o stanju regulatornog kapitala				
R.br.	Opis	31.12.2018.	30.09.2019.	Indeks
1.	Regulatorni kapital	2.478.985	2.680.461	108
1.1.	Osnovni kapital	2.351.425	2.550.424	108
1.1.1.	Redovni osnovni kapital	2.351.425	2.550.424	108
1.1.1.1.	Plaćeni instrumenti kapitala	1.290.878	1.299.335	101
1.1.1.2.	Premija na dionice	137.290	137.290	100
1.1.1.3.	(-) Vlastiti instrumenti redovnog osnovnog kapitala	-215	-215	100
1.1.1.4.	Zadržana dobit prethodnih godina	238.344	291.136	122
1.1.1.5.	Priznata dobit ili gubitak	-34.743	-35.390	102
1.1.1.6.	Akumulirana ostala sveobuhvatna dobit	10.296	31.664	308
1.1.1.7.	Ostale rezerve	876.626	966.750	110
1.1.1.8.	(-) Ostala nematerijalna imovina	-56.116	-53.323	95
1.1.1.9.	(-) Odgođena porezna imovina koja zavisi o budućoj profitabilnosti i ne proizlazi iz privremenih razlika umanjениh za povezane poreske obaveze	-101	0	-
1.1.1.10.	(-) Odbitak od stavki dodatnog osnovnog kapitala koji premašuje dodatni osnovni kapital	0	-3.368	-
1.1.1.11.	(-) Odgođena poreska imovina koja se može odbiti i koja zavisi o budućoj profitabilnosti i proizlazi iz privremenih razlika	-1.625	-1.798	111
1.1.1.12.	(-) Instrumenti redovnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora ako banka ima značajno ulaganje	-12.118	-15.950	132
1.1.1.13.	Elementi ili odbici od redovnog osnovnog kapitala – ostalo	-97.091	-65.707	68
1.1.2.	Dodatni osnovni kapital	0	0	-
1.1.2.1.	Odbitak od stavki dodatnog osnovnog kapitala koji premašuje dodatni osnovni kapital (odbijen u redovnom osnovnom kapitalu)	0	-3.368	-
1.2.	Dopunski kapital	127.560	130.037	102
1.2.1.	Plaćeni instrumenti kapitala i subordinisani dugovi	105.592	170.840	162
1.2.2.	(-) Vlastiti instrumenti dopunskog kapitala	-14	-14	100
1.2.3.	Opći ispravci vrijednosti za kreditni rizik u skladu sa standardiziranim pristupom	153.706	162.129	105
1.2.4.	Odbitak od stavki dopunskog kapitala koji premašuje dopunski kapital (odbijen u dodatnom osnovnom kapitalu)	0	3.368	-
1.2.5.	Elementi ili odbici od dopunskog kapitala – ostalo	-131.724	-206.286	157

Regulatorni kapital banaka u FBiH sa 30.09.2019. godine iznosi 2,7 milijardi KM i u odnosu na kraj 2018. godine povećan je za 201,5 miliona KM ili 8,1%. Osnovni kapital banaka na posmatrani period iznosi 2,6 milijardi KM, sa ostvarenim povećanjem od 199,0 miliona KM ili 8,5% a dopunski kapital 130,0 miliona KM, sa ostvarenim povećanjem od 2,5 miliona KM ili 1,9% u odnosu na kraj 2018. godine.

U strukturi regulatornog kapitala osnovni kapital učestvuje sa 95,1%, dok dopunski kapital učestvuje sa 4,9% u ukupnom regulatornom kapitalu bankarskog sektora FBiH. Najveći uticaj na povećanje regulatornog kapitala imalo je povećanje osnovnog kapitala po osnovu raspodjele dobiti iz 2018. godine u osnovni kapital u iznosu od 105,8 miliona KM, prenos RKG formiranih iz dobiti

u osnovni kapital, u skladu sa odlukama skupština kod devet banaka, u iznosu od 36,3 miliona KM, smanjenje odbitnih stavki u iznosu od 27,0 miliona KM, povećanje vrijednosti vrijednosnih papira koji se klasifikuju po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit u iznosu od 21,4 miliona KM i konverzije prioriternih dionica u obične dionice kod jedne banke u iznosu od 8,5 miliona KM.

Ukupan iznos izloženosti riziku u skladu sa Odlukom o izračunavanju kapitala banke, predstavlja zbir izloženosti ponderisane rizikom za kreditni, tržišni, operativni rizik, rizik namirenja/slobodne isporuke i rizik povezan sa velikim izloženostima koje proizilaze iz stavki u knjizi trgovanja.

Ukupna izloženost riziku bankarskog sektora FBiH sa stanjem na dan 30.09.2019. godine iznosila je 14,9 milijardi KM, čija struktura se daje u sljedećoj tabeli:

-u 000 KM-

Tabela 15: Struktura izloženosti riziku

R. br.	Opis	31.12.2018.		30.09.2019.		Indeks
		Učešće		Učešće		
		Iznos	%	Iznos	%	
1.	Izloženosti ponderisane rizikom za kreditni rizik	12.296.292	86,7	12.970.355	87,1	105
2.	Izloženosti riziku namirenja / slobodne isporuke	0	0,0	0	0,0	0
3.	Izloženosti za tržišni rizik (pozicijski i valutni rizik)	223.778	1,6	204.530	1,4	91
4.	Izloženosti riziku za operativni rizik	1.657.561	11,7	1.715.201	11,5	103
5.	Ukupan iznos izloženosti riziku	14.177.630	100	14.890.086	100	105

Ukupan iznos izloženosti riziku na nivou bankarskog sektora FBiH u posmatranom periodu povećan je za 712,5 miliona KM ili 5,0% u odnosu na kraj 2018. godine. U strukturi izloženosti riziku sa 30.09.2019. godine u odnosu na kraj 2018. godine, najveće povećanje za 674,1 milion KM ili 5,5%, ostvareno je u okviru izloženosti ponderisane rizikom za kreditni rizik.

Sa 30.09.2019. godine, banke su najviše bile izložene kreditnom riziku (učesće 87,1%), koji je dominantan u bankarskom sektoru u FBiH. U posmatranom periodu došlo je do promjene u učesću po pojedinim vrstama rizika, odnosno povećano je učesće kod izloženosti ponderisane rizikom za kreditni rizik za 0,4 procentna poena, dok je smanjeno učesće od po 0,2 procentna poena kod izloženosti za tržišni i operativni rizik.

Posljednjih nekoliko godina adekvatnost kapitala bankarskog sektora održavana je kontinuirano iznad 15%, što je zadovoljavajuća kapitaliziranost na nivou sektora. Odlukom o izračunavanju kapitala banke, propisano je da banka mora u svakom trenutku ispunjavati kapitalne zahtjeve u pogledu stope redovnog osnovnog kapitala od 6,75%, stope osnovnog kapitala od 9% i stope regulatornog kapitala od 12%. Takođe, je propisana obaveza banci da održava zaštitni sloj za očuvanje kapitala kao regulatorni kapital u obliku redovnog osnovnog kapitala u iznosu od 2,5% ukupnog iznosa izloženosti riziku.

Pokazatelji adekvatnosti kapitala bankarskog sektora u FBiH sa stanjem na dan 30.09.2019. godine, daju se u sljedećoj tabeli:

-u 000 KM-

Tabela 16: Pokazatelji adekvatnosti kapitala

R. br.	Opis	% i iznos viška ili manjka od propisanog minimuma	
		31.12.2018.	30.09.2019.
		1.	Stopa redovnog osnovnog kapitala
2.	Višak (+) / manjak (-) redovnog osnovnog kapitala	1.394.434	1.545.343
3.	Stopa osnovnog kapitala	16,6%	17,1%
4.	Višak (+) / manjak (-) osnovnog kapitala	1.075.438	1.210.317
5.	Stopa regulatornog kapitala	17,5%	18,0%
6.	Višak (+) / manjak (-) regulatornog kapitala	777.668	893.652

Stopa regulatornog kapitala na dan 30.09.2019. godine iznosi 18,0% i za 50% je veća u odnosu na zakonom propisani minimum od 12%. U odnosu na kraj 2018. godine stopa regulatornog kapitala sa 30.09.2019. godine povećana je za 0,5 procentnih poena.

Na nivou bankarskog sektora iskazane su veće i ostale stope kapitala u odnosu na propisane minimume (stopa redovnog osnovnog kapitala i osnovnog kapitala).

Odlukom o izračunavanju kapitala banaka propisana je i nova metodologija izračuna i regulatorni okvir za praćenje visine finansijske poluge. Banke su dužne da osiguraju i održavaju stopu finansijske poluge, kao odnos osnovnog kapitala i mjere ukupne izloženosti u iznosu od najmanje 6%. U sljedećem pregledu daje se stopa finansijske poluge bankarskog sektora FBiH sa stanjem na dan 30.09.2019. godine i 31.12.2018. godine:

-u 000 KM-

<i>Tabela 17: Stopa finansijske poluge</i>			
R. br.	Vrijednosti izloženosti	31.12.2018.	30.09.2019.
1.	Izloženosti stope finansijske poluge - u skladu sa članom 37. stav (4) Odluke o izračunavanju kapitala banke	23.162.644	24.660.410
2.	Osnovni kapital - u skladu sa članom 37. stav (3) Odluke o izračunavanju kapitala banke	2.351.425	2.550.424
3.	Stopa finansijske poluge - skladu sa članom 37. stav (2) Odluke o izračunavanju kapitala banke	10,1%	10,3%

Stopa finansijske poluge na nivou bankarskog sektora na dan 30.09.2019. godine iznosi 10,3% i veća je za 0,2 procentna poena u odnosu na kraj 2018. godine. Sa 30.09.2019. godine, šest banaka ima stopu finansijske poluge iznad, osam banaka ispod, dok jedna banka ima stopu finansijske poluge na nivou prosjeka bankarskog sektora FBiH.

1.2.4. Aktiva i kvalitet aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvaliteta njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava-stavki bilansa i vanbilansnih stavki. Prilikom procjene izloženosti banaka kreditnom riziku, banke su dužne obračunavati RKG u skladu sa kriterijima iz navedene Odluke, uvažavajući već formirane ispravke vrijednosti bilansne aktive i rezerviranja za gubitke po vanbilansnim stavkama koje se evidentiraju u knjigama banaka (obračunate u skladu s primijenjivim MRS i MSFI), uzimajući u obračun i RKG formirane iz dobiti (na računima kapitala).

Od 01.01.2018. godine banke su u obavezi primjenjivati novi standard finansijskog izvještavanja MSFI 9 - Finansijski instrumenti, koji je zamijenio MRS 39.

U sljedećoj tabeli daje se pregled aktive, RKG po regulatornim zahtjevima i ispravke vrijednosti po MSFI:

-u 000 KM-

Tabela 18: Aktiva (bilans i vanbilans), RKG po regulatoru i ispravke vrijednosti po MSFI

Opis	31.12.2017.		31.12.2018.		30.09.2019.		Indeks	
	1	2	3	4	5=(3/2)	6=(4/3)		
1. Rizična aktiva ¹¹	17.224.329	17.224.329	18.468.934	19.348.405	107	105		
2. Obračunate regulatorne RKG	1.492.475	1.492.475	1.479.654	1.431.012	99	97		
3. Ispravka vrijednosti i rezerve za vanbilansne stavke	1.262.277	1.262.277	1.311.031	1.270.850	104	97		
4. Potrebne regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke	402.640	402.640	404.539	401.968	100	99		
5. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke	315.734	315.734	181.480	142.164	57	78		
6. Nedostajući iznos regulat. rezervi iz dobiti za procijenjene gubitke	198.771	198.771	228.816	271.995	115	119		
7. Nerizične stavke	7.699.195	7.699.195	8.874.457	9.718.751	115	109		
8. Ukupna aktiva (1+7)	24.923.524	24.923.524	27.343.391	29.067.156	110	106		

Ukupna aktiva sa vanbilansnim stavkama (aktiva)¹² banaka u FBiH na dan 30.09.2019. godine iznosi 29,1 milijardu KM i veća je za 1,7 milijardi KM ili 6,3% u odnosu na kraj 2018. godine. Rizična aktiva iznosi 19,3 milijarde KM i veća je za 879,5 miliona KM ili 4,8%, a nerizične stavke sa vanbilansom iznose 9,7 milijardi KM i veće su za 844,3 miliona KM ili 9,5% u odnosu na kraj 2018. godine. U sljedećoj tabeli daje se pregled ukupne aktive, bruto bilansne aktive, rizičnih i nerizičnih stavki aktive na nivou bankarskog sektora:

-u 000 KM-

Tabela 19: Ukupna aktiva, bruto bilansna aktiva, rizične i nerizične stavke aktive

Opis	31.12.2017.		31.12.2018.		30.09.2019.		Indeks	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8=(4/2)	9=(6/4)
	1	2	3	4	5	6	7	
Kredit	11.910.826	83,5	12.762.366	83,8	13.557.028	84,7	107	106
Kamate	66.894	0,5	91.669	0,6	92.511	0,6	137	101
Dospjela potraživanja	1.036.949	7,3	992.177	6,5	968.892	6,0	96	98
Potraživanja po plać. garancijama	31.080	0,2	30.127	0,2	28.913	0,2	97	96
Ostali plasmani	400.584	2,8	511.914	3,4	424.683	2,7	128	83
Ostala aktiva	814.496	5,7	835.125	5,5	931.731	5,8	103	112
1. Rizična bilansna aktiva	14.260.829	100	15.223.378	100	16.003.758	100	107	105
2. Nerizična bilansna aktiva	7.172.606		8.140.926		8.966.496		113	110
3. Bruto bilansna aktiva (1+2)	21.433.435		23.364.304		24.970.254		109	107
4. Rizični vanbilans	2.963.500		3.245.556		3.344.647		110	103
5. Nerizični vanbilans	526.589		733.531		752.255		139	103
6. Ukupne vanbilansne stavke (4+5)	3.490.089		3.979.087		4.096.902		114	103
7. Rizična aktiva s vanbilansom (1+4)	17.224.329		18.468.934		19.348.405		107	105
8. Nerizične stavke (2+5)	7.699.195		8.874.457		9.718.751		115	109
9. Aktiva s vanbilansom (3+6)	24.923.524		27.343.391		29.067.156		110	106

Sa 30.09.2019. godine nije bilo značajnih promjena u odnosu na kraj 2018. godine u učešću stavki u ukupnoj rizičnoj aktivi banaka.

Bruto bilansna aktiva¹³ iznosi 25,0 milijardi KM i veća je za 1,6 milijardi KM ili 6,9% u odnosu na kraj 2018. godine, od čega rizična bilansna aktiva iznosi 16,0 milijardi KM, što je 64,1% bruto bilansne aktive, sa ostvarenim povećanjem od 780,4 miliona KM ili 5,1%, a nerizična bilansna aktiva iznosi 9,0 milijardi KM i veća je za 825,6 miliona KM ili 10,1%.

Sa 30.09.2019. godine vanbilansne rizične stavke iznose 3,3 milijarde KM i povećane su za iznos od 99,1 milion KM ili 3,1% a nerizične vanbilansne stavke iznose 752,3 miliona KM i povećane su za iznos od 18,7 miliona KM ili 2,6% u odnosu na kraj 2018. godine.

Na dan 30.09.2019. godine krediti iznose 14,9 milijardi KM i isti su ostvarili rast u iznosu od 580,9 miliona KM ili 4,1% u odnosu na kraj 2018. godine. Trend i promjena učešća pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita dati su u sljedećoj tabeli:

¹¹ Isključen iznos plasmana i potencijalnih obaveza od 248,9 miliona KM obezbijedenih novčanim depozitom

¹² Aktiva definirana članom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine Federacije BiH“, broj 85/11-prečišćeni tekst 33/12-ispravka, 15/13)

¹³ Isključen iznos kredita od 204,3 miliona KM pokriven novčanim depozitom (uključen u nerizičnu bilansnu aktivu)

-u 000 KM-

Tabela 20: Sektorska struktura kredita

Sektori	31.12.2017.		31.12.2018.		30.09.2019.		Indeks	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8=(4/2)	9=(6/4)
	1	2	3	4	5	6	7	
Vladine institucije	245.102	1,9	216.596	1,5	183.356	1,2	88	85
Javna preduzeća	210.461	1,6	321.493	2,3	308.120	2,1	153	96
Privatna preduzeća i društ.	6.295.558	47,8	6.625.641	46,3	6.816.284	45,7	105	103
Bankarske institucije	12	0,0	217.706	1,5	176.586	1,2	1814217	81
Nebankarske finansijske instit.	58.992	0,4	75.804	0,5	83.643	0,6	128	110
Građani	6.358.707	48,2	6.853.979	47,8	7.323.651	49,1	108	107
Ostalo	10.028	0,1	14.415	0,1	14.879	0,1	144	103
Ukupno	13.178.860	100	14.325.634	100	14.906.519	100	109	104

Sa 30.09.2019. godine u odnosu na kraj 2018. godine, nije bilo značajnijih promjena u sektorskoj strukturi kredita.

Rast kredita sa 30.09.2019. godine u odnosu na kraj 2018. godine ostvaren je kod kredita odobrenih stanovništvu za 469,7 miliona KM ili 6,9%, privatnim preduzećima za 190,6 miliona KM ili 2,9%, nebankarskim finansijskim institucijama za 7,8 miliona KM ili 10,3% i ostalim sektorima za 0,5 miliona KM ili 3,2%.

Smanjenje kredita sa 30.09.2019. godine u odnosu na kraj 2018. godine zabilježeno je u tri sektora, odnosno kod kredita odobrenih bankarskim institucijama za 41,1 milion KM ili 18,9%, vladinim institucijama za 33,2 miliona KM ili 15,3% i javnim preduzećima za 13,4 miliona KM ili 4,2%.

U sljedećoj tabeli daje se ročna struktura kredita po sektorima sa stanjem na dan 30.09.2019. godine:

-u 000 KM-

Tabela 21: Ročna struktura kredita

Sektori	31.12.2018.		30.09.2019.		Indeks	
	Kratk. krediti (do 1 g.)	Dug. krediti (preko 1 g.)	Kratk. krediti (do 1 g.)	Dug. krediti (preko 1 g.)	6=(4/2)	7=(5/3)
	2	3	4	5		
Vladine institucije	2.769	213.827	1.589	181.767	57	85
Javna preduzeća	64.533	256.960	55.427	252.693	86	98
Privatna preduzeća i društva	2.802.794	3.822.847	2.974.231	3.842.053	106	100
Bankarske institucije	217.706	0	176.586	0	81	-
Nebankarske finansijske institucije	25.669	50.135	28.409	55.234	111	110
Građani	751.199	6.102.780	765.712	6.557.939	102	107
Ostalo	8.342	6.073	9.543	5.336	113	88
Ukupno	3.873.012	10.452.622	4.011.497	10.895.022	104	104

Sa 30.09.2019. godine u odnosu na kraj 2018. godine kratkoročni krediti bankarskog sektora FBiH su povećani za 138,5 miliona KM ili 3,6% a dugoročni krediti za 442,4 miliona KM ili 4,2%.

U valutnoj strukturi kredita najveće učešće od 50,2% ili 7,5 milijardi KM imaju krediti odobreni u domaćoj valuti, zatim slijede krediti odobreni sa valutnom klauzulom sa učešćem od 48,1% ili 7,2 milijarde KM (EUR: 7,2 milijarde KM ili 99,7%, CHF: 20,0 miliona KM ili 0,3%), a najmanje učešće od 1,7% ili 258,7 miliona KM imaju krediti odobreni u stranoj valuti (od toga se na EUR odnosi 257,6 miliona KM ili 99,6%).

Ukupan iznos kredita sa valutnom klauzulom vezano za CHF od 20,0 miliona KM ima učešće od 0,1% u ukupnom kreditnom portfoliju sektora i u cijelosti se odnosi na jednu banku u sektoru.

Kvalitet aktive i vanbilansnih rizičnih stavki, OKR i PKG po kategorijama klasifikacije dati su u sljedećoj tabeli:

Tabela 22: Klasifikacija aktive, OKR i PKG

Kategorija klasifikacije	31.12.2017.			31.12.2018.			30.09.2019.			Indeks	
	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG	11=(5/2)	12=(8/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
A	14.834.609	86,1	296.693	16.225.548	87,9	324.512	17.162.998	88,7	343.261	109	106
B	1.032.373	6,0	82.700	919.119	4,9	72.972	941.291	4,9	77.430	89	102
C	166.456	1,0	45.486	140.776	0,8	40.189	136.720	0,7	39.321	85	97
D	301.598	1,8	178.304	345.526	1,9	204.017	328.510	1,7	192.114	115	95
E	889.293	5,2	889.292	837.965	4,5	837.964	778.886	4,0	778.886	94	93
Rizična aktiva (A-E)	17.224.329	100	1.492.475	18.468.934	100	1.479.654	19.348.405	100	1.431.012	107	105
Klasifikovana (B-E)	2.389.720	13,9	1.195.782	2.243.386	12,1	1.155.142	2.185.407	11,3	1.087.751	94	97
Nekvalitetna (C-E)	1.357.347	7,9	1.113.082	1.324.267	7,2	1.082.170	1.244.116	6,4	1.010.321	98	94
Nerizična aktiva ¹⁴	7.699.195			8.874.457			9.718.751			115	109
Ukupno (rizična i nerizična)	24.923.524			27.343.391			29.067.156			110	106

Na dan 30.09.2019. godine dospjela potraživanja iznose 1,0 milijardu KM i manja su za iznos od 24,5 miliona KM ili 2,4% u odnosu na kraj 2018. godine, a učešće je smanjeno sa 7,1% na 6,7% u odnosu na ukupne kredite bankarskog sektora FBiH.

Klasifikovana aktiva (kategorije od B do E) na dan 30.09.2019. godine iznosi 2,2 milijarde KM, a nekvalitetna aktiva (kategorije od C do E) iznosi 1,2 milijarde KM. Sa 30.09.2019. godine u odnosu na kraj 2018. godine, klasifikovana aktiva je smanjena za iznos od 58,0 miliona KM ili 2,6%. Nekvalitetna aktiva je smanjena u posmatranom periodu za iznos od 80,1 milion KM ili 6,1%, kao rezultat smanjenja nekvalitetne aktive kod najvećeg broja banaka i trajnog otpisa aktive.

Ukupan nivo obračunatih RKG sa 30.09.2019. godine iznosi 1,4 milijarde KM i u odnosu na kraj 2018. godine iskazano je smanjenje za iznos od 48,6 miliona KM a pojedinačno po kategorijama, povećanje RKG ostvareno je za kategorije A i B, dok je u preostalim kategorijama ostvareno smanjenje RKG u odnosu na kraj 2018. godine. Rezerve za kategoriju A povećane su za 5,8% i za kategoriju B 6,1%, dok je smanjenje RKG iskazano kod kategorije C za 2,2%, za kategoriju D 5,8% i kategoriju E za 7,1%.

Jedan od najvažnijih pokazatelja kvaliteta aktive odnos PKG i rizične aktive sa vanbilansom iznosi 5,6% i manji je za 0,6 procentnih poena u odnosu na kraj 2018. godine. Na dan 30.09.2019. godine banke su, na približno istom nivou kao i na kraju 2018. godine, prosječno za B kategoriju imale obračunate rezerve po stopi od 8%, za C kategoriju 29%, D kategoriju 58% i E kategoriju 100%.¹⁵

Sa 30.09.2019. godine u odnosu na kraj 2018. godine ostvaren je trend smanjenja kod sljedećih pokazatelja kvaliteta aktive bankarskog sektora FBiH: odnosa nekvalitetne i rizične aktive koji iznosi 6,4% (smanjenje za 0,8 procentnih poena) i učešća klasifikovane aktive u rizičnoj aktivi koji iznosi 11,3% (smanjenje za 0,8 procentnih poena).

U Prilogu 4. i 4a. daju se zasebni pregledi klasifikacije ukupne aktive bilansa i ukupnih vanbilansnih rizičnih stavki.

Sektorska analiza podataka zasniva se na pokazateljima kvaliteta kredita datih za dva najznačajnija sektora: pravna lica i stanovništvo.

U sljedećoj tabeli daje se detaljan pregled klasifikacije kredita datih stanovništvu i pravnim licima:

¹⁴ Stavke aktive koje se, u skladu s članom 2.stav (2) Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, ne klasifikuju i stavke na koje se, u skladu sa čl.22. stav (8) Odluke, ne obračunavaju rezerve za OKG od 2%

¹⁵ Prema Odluci o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, banke su dužne da obračunavaju RKG po kategorijama klasifikacije u sljedećim procentima: A-2%, B 5-15%, C 16-40%, D 41-60% i E 100%

Tabela 23: Klasifikacija kredita datih stanovništvu i pravnim licima

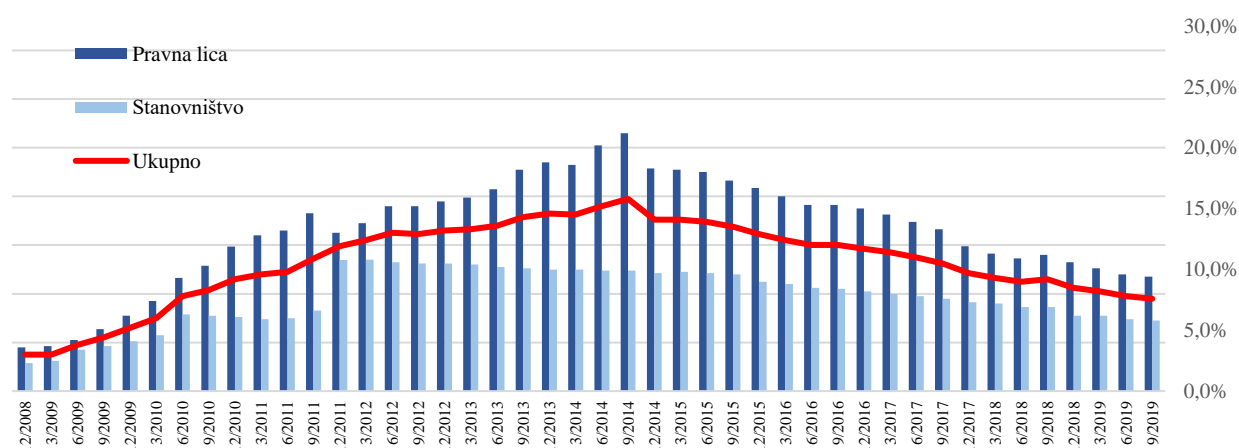
Kategorija klasifikacije	31.12.2018.					30.09.2019.					Indeks		
	Stanov.	Učešće%	Pravna lica		Ukupno	Stanov.	Učešće%	Pravna lica		Ukupno			
			Iznos	Učešće%				Iznos	Učešće%				
1	2	3	4	5	6 (2+4)	7	8	9	10	11	12=(8+10)	13	14=(12/6)
A	6.275.311	91,5	6.107.597	81,7	12.382.908	86,4	6.731.626	91,9	6.302.643	83,1	13.034.269	87,4	105
B	151.062	2,2	573.795	7,7	724.857	5,1	164.009	2,2	568.462	7,5	732.471	4,9	101
C	60.150	0,9	73.815	1,0	133.965	0,9	68.092	0,9	63.042	0,8	131.134	0,9	98
D	46.055	0,7	288.575	3,9	334.630	2,3	47.502	0,6	271.135	3,6	318.637	2,1	95
E	321.401	4,7	427.873	5,7	749.274	5,3	312.422	4,4	377.586	5,0	690.008	4,6	92
Ukupno	6.853.979	100	7.471.655	100	14.325.634	100	7.323.651	100	7.582.868	100	14.906.519	100	104
Klas.kred. B-E	578.668	8,4	1.364.058	18,2	1.942.726	13,6	592.025	8,1	1.280.225	16,9	1.872.250	12,6	96
Nekv.kred. C-E	427.606	6,2	790.263	10,6	1.217.869	8,5	428.016	5,8	711.763	9,4	1.139.779	7,6	94
		47,8		52,2		100		49,1		50,9		100	
Učešće po sektorima u klasifikovanim kreditima, nekvalitetnim kreditima i B kategoriji:													
Klasifikacija B-E		29,8		70,2		100		31,6		68,4		100	
Nekvalitetni C-E		35,1		64,9		100		37,6		62,4		100	
Kategorija B		20,8		79,2		100		22,4		77,6		100	

Sa 30.09.2019. godine učešće klasifikovanih kredita je smanjeno za 1,0 procentni poen i iznosilo je 12,6%. Klasifikovani krediti stanovništva povećani su za 13,4 miliona KM ili 2,3%, dok su klasifikovani krediti pravnih lica smanjeni za 83,8 miliona KM ili 6,1%. Sa 30.09.2019. godine nekvalitetni krediti smanjeni su za iznos od 78,1 milion KM ili 6,4%. U svim kategorijama u okviru nekvalitetnih kredita zabilježeno je smanjenje: u kategoriji C za 2,8 miliona KM, kategoriji D za 16,0 miliona KM i kategoriji E za 59,3 miliona KM.

Učešće NPL-ova je smanjeno sa 8,5% na 7,6%, dominantno kao rezultat kreditnog rasta i aktivnosti na naplati. Od ukupnih kredita plasiranih pravnim licima, na NPL-ove se odnosi 711,8 miliona KM ili 9,4%, što je za 1,2 procentna poena manje nego na kraju 2018. godine. Za sektor stanovništva NPL-ovi iznose 428,0 miliona KM ili 5,8%, što je za 0,4 procentna poena manje nego na kraju 2018. godine.

Pregled NPL-ova, kroz periode, daje se u sljedećem grafikonu:

Grafikon 7: NPL-ovi

Detaljnija i potpunija analiza NPL-ova zasniva se na podacima o granskoj koncentraciji kredita unutar sektora pravnih lica (po sektorima) i stanovništva (po namjeni) i daje se u sljedećoj tabeli:

Tabela 24: Granska koncentracija kredita

Opis	31.12.2018.				30.09.2019.				Indeks	
	Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti		Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti			
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	10=(6/2)	11=(8/4)
1	2	3	4	5=(4/2)	6	7	8	9=(8/6)	10=(6/2)	11=(8/4)
1. Krediti pravnim licima za:										
Poljoprivredu (AGR)	187.278	1,3	36.311	19,4	158.810	1,1	25.625	16,1	85	71
Proizvodnju (IND)	2.130.781	14,9	269.505	12,6	2.150.392	14,4	250.840	11,7	101	93
Građevinarstvo (CON)	441.833	3,1	74.092	16,8	477.455	3,2	74.710	15,6	108	101
Trgovinu (TRD)	2.642.599	18,4	274.333	10,4	2.827.281	19,0	246.938	8,7	107	90
Ugostiteljstvo (HTR)	268.239	1,9	16.074	6,0	243.712	1,6	12.289	5,0	91	76
Ostalo ¹⁶	1.800.925	12,6	119.948	6,6	1.725.218	11,6	101.361	5,9	96	84
Ukupno 1	7.471.655	52,2	790.263	10,6	7.582.868	50,9	711.763	9,4	102	90
2. Krediti stanovništvu za:										
Opću potrošnju	5.574.057	38,9	326.714	5,9	5.957.168	40,0	356.455	6,0	107	109
Stambene potrebe	1.178.483	8,2	87.273	7,4	1.260.979	8,4	59.470	4,7	107	68
Obavljanje djelat. (obrtnici)	101.439	0,7	13.619	13,4	105.504	0,7	12.091	11,5	104	89
Ukupno 2	6.853.979	47,8	427.606	6,2	7.323.651	49,1	428.016	5,8	107	100
Ukupno (1 +2)	14.325.634	100	1.217.869	8,5	14.906.519	100	1.139.779	7,6	104	94

Najveće učešće kod kredita odobrenim pravnim licima u odnosu na ukupne kredite imaju sektori trgovine (19,0%) i proizvodnje (14,4%).

Kreditni plasirani sektoru proizvodnje u iznosu od 2,1 milijardu KM povećani su sa 30.09.2019. godine u odnosu na kraj 2018. godine za iznos od 19,6 miliona KM ili 0,9%, dok NPL-ovi kod ovih kredita iznose 250,8 miliona KM i smanjeni su za iznos od 18,7 miliona KM ili 6,9%. I pored smanjenja za 0,9 procentnih poena u odnosu na kraj 2018. godine, njihovo učešće je i dalje na visokom nivou od 11,7% .

Kreditni odobreni sektoru trgovine sa 30.09.2019. godine iznose 2,9 milijardi KM i povećani su u odnosu na kraj 2018. godine za iznos od 184,7 miliona KM ili 7,0% , dok NPL-ovi iznose 246,9 miliona KM i smanjeni su za 27,4 miliona KM ili 10%, a njihovo učešće je takođe smanjeno za 1,7 procentnih poena, odnosno na 8,7%.

Kod kredita odobrenih pravnim licima najveće učešće NPL-ova sa 30.09.2019. godine prisutno je kod kredita odobrenih poljoprivredi od 16,1% (smanjenje za 3,3 procentna poena u odnosu na kraj 2018. godine) i kod kredita odobrenih u sektoru građevinarstva od 15,6% (smanjenje za 1,2 procentna poena u odnosu na kraj 2018. godine).

Najveće učešće kod kredita odobrenih stanovništvu u odnosu na ukupne kredite imaju krediti za opću potrošnju (40,0%) i krediti odobreni za stambene potrebe (8,4%). Sa 30.09.2019. godine u odnosu na kraj 2018. godine krediti za opću potrošnju ostvarili su rast za iznos od 383,1 milion KM ili 6,9%, dok je učešće NPL-ova povećano za 0,1 procentni poen i iznosi 6,0%. Krediti odobreni za stambene potrebe imali su rast za iznos od 82,5 miliona KM ili 7,0%, a smanjenje učešća NPL-ova za 2,7 procentnih poena u odnosu na kraj 2018. godine koje na posmatrani datum iznosi 4,7%.

Kreditni rizik je dominantan rizik u bankarskom sektoru FBiH, zbog čega je fokus supervizora na ocjeni praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno identifikaciji, mjerenju, praćenju i kontroli kreditnog rizika i klasifikaciji aktive. Ključni pokazatelji kvaliteta aktive bankarskog sektora FBiH ukazuju da je kvalitet aktive sa 30.09.2019. godine poboljšan.

1.2.5. Profitabilnost

Na profitabilnost banaka, najznačajnije utiču kvalitet aktive, struktura, diverzificiranost i troškovi izvora finansiranja, troškovna efikasnost, eksterni faktori koji su specifični za bankarski, odnosno

¹⁶ Uključeni sljedeći sektori: saobraćaj, skladištenje i komunikacije (TRC); finansijsko posredovanje (FIN); poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge (RER); javna uprava i odbrana, obavezno socijalno osiguranje (GOV) i ostalo

finansijski sektor u FBiH (razvijenost finansijskog sistema, regulatorna obilježja, industrijska koncentracija i dr.) i eksterni makroekonomski faktori (ekonomski rast, kamatne stope na svjetskom tržištu, stopa zaposlenosti i nezaposlenosti, kretanje plaća, inflacija, i dr.).

Pored kreditnog rizika koji se mjeri kvalitetom kreditnog portfolia, finansijski rezultat poslovanja bankarskog sektora u FBiH je pod uticajem cjenovnog i kamatnog rizika. Ovi rizici odražavaju se na strani raspoloživosti izvora i kretanja cijena izvora finansiranja banaka, i na strani mogućnosti ostvarivanja adekvatnog nivoa neto kamatne marže.

Iz supervizorske perspektive, profitabilnost bankarskog sektora u FBiH, kao i pojedinačnih banaka u sektoru, posmatra se u kontekstu održivosti, odnosno stabilnosti nivoa i kvaliteta zarade i jačanja kapitalne osnove putem zadržane dobiti. Sposobnost banaka da ostvaruju prihvatljivu, održivu i stabilnu dobit povezana je sa rizicima njihovih poslovnih modela, odnosno faktora koji utiču na održivost poslovnog modela i sposobnost generisanja dobiti koja poizilazi iz odgovarajućih izvora finansiranja i kapitala i primjerene sklonosti ka preuzimanju rizika kroz jedan zaokružen poslovni i ekonomski ciklus, a koja je adekvatno iskazana kao rezultat pravilne, cjelovite i konzistentne primjene MRS i MSFI.

U narednom periodu, sa postepenim prelaskom na novi SREP okvir, fokus supervizorskih postupaka i procedura u segmentu profitabilnosti će biti usmjeren na procjenu poslovnih modela banaka u pogledu njegove opstojnosti i održivosti, odnosno sposobnosti banaka da ostvaruje prihvatljiv povrat u toku primjerenog vremenskog perioda, odnosno tokom cijelog poslovnog, odnosno ekonomskog ciklusa.

U nastavku ovog dijela Informacije su prezentirani podaci i informacije o profitabilnosti bankarskog sektora u FBiH na osnovu izvještajnih podataka koje su banke dostavile prema stanju na dan 30.09.2019. godine, koji su analizirani u kontekstu važećih elemenata za procjenu kvaliteta i nivoa profitabilnosti i kriterija za rangiranje osnovnih komponenti finansijskog i operativnog stanja banaka (CAMELS).

1.2.5.1. Nivo, kvalitet i trend zarade bankarskog sektora u FBiH

Na nivou bankarskog sektora u FBiH za period 01.01.-30.09.2019. godine iskazan je pozitivan finansijski rezultat u bruto iznosu od 250,9 miliona KM, što je za iznos od 4,3 miliona KM ili 1,7% više u odnosu na isti period 2018. godine. Za devet mjeseci 2019. godine iskazana ukupna neto-dobit na nivou bankarskog sektora u FBiH iznosila je 251,6 miliona KM (14 banaka), a neto-gubitak je iskazala jedna banka u iznosu od 0,7 miliona KM, koja je u istom periodu 2018. godine iskazala minimalnu neto-dobit, a u istom periodu 2017. godine gubitak u iznosu od 3,2 miliona KM. Tri najveće banke, koje prema visini aktive sa 30.09.2019. godine čine 56,4% ukupne bilansne aktive na nivou bankarskog sektora u FBiH, iskazale su neto dobit u iznosu od 181,7 miliona KM, što čini 72,2% ukupnog finansijskog rezultata. Od tri najveće banke, banka koja prema visini aktive ima najveće učešće od 27,0% u ukupnoj aktivi bankarskog sektora u FBiH generiše 37,7% ukupne neto dobiti sektora.

Analizom strukture prihoda i rashoda na nivou bankarskog sektora u FBiH za period 01.01.-30.09.2019. godine u odnosu na isti period 2018. godine, uočava se da je porast iskazane neto dobiti rezultat uticaja sljedećih promjena:

- povećanja ukupnih operativnih prihoda za iznos od 20,1 milion KM ili 6,1%, pri čemu je u strukturi istih najveći rast zabilježen na poziciji prihoda iz poslova trgovanja, prihoda po osnovu naknada za izvršene usluge, poslovanja sa devizama i po vanbilasnim poslovima, dok su smanjeni ostali operativni prihodi i prihodi po osnovu naknada po kreditnom poslovanju;

- blagog porasta ukupnih neamatnih rashoda za iznos od 11,3 miliona KM ili 2,1%, pri čemu su ukupni poslovni i direktni rashodi povećani za iznos od 6,8 miliona KM ili 4,4%, a ukupni operativni rashodi za iznos od 4,5 miliona KM ili 1,2%; i
- neznatnog smanjenja neto kamatnih i sličnih prihoda za iznos od 2,9 miliona KM ili 0,6%, što predstavlja efekat smanjenja i ukupnih kamatnih i sličnih rashoda za iznos od 5,7 miliona KM ili 1,0% i ukupnih kamatnih i sličnih prihoda za iznos od 2,8 miliona KM ili 2,9%.

U strukturi ukupnih kamatnih i sličnih prihoda, čije je učešće u posmatranom periodu manje za 2,3 procentna poena, povećani su prihodi po osnovu plasmana drugim bankama za 1,8 miliona KM ili 129,2%, kamatni prihodi na vrijednosne papire koji se drže do dospelja i računovodstveno evidentiraju po amortiziranom trošku za iznos od 0,7 miliona KM ili 28,8% i prihodi po kamatonosnim računima depozita kod depozitnih institucija za 0,9 miliona KM ili 28,0%. Smanjeni su kamatni prihodi po kreditima i poslovima finansijskog lizinga za 6,8 miliona KM ili 1,5% i ostali kamatni i slični prihodi za 2,4 miliona KM ili 4,3%. Ostale kategorije kamatnih prihoda, čije je učešće 0,4%, su ostale na istom nivou.

Smanjenje kamatnih prihoda po kreditima i poslovima finansijskog lizinga u posmatranom periodu povezano je sa smanjenjem:

- prosječne aktivne kamatne stope sa 2,98% na 2,71%, uz istovremeno smanjenje prosječnih pasivnih kamatnih stopa sa 0,79% na 0,69% i posljedično smanjenje neto kamatne marže, kao razlike između prosječnih aktivnih i prosječnih pasivnih kamatnih stopa, sa 2,19% na 2,03%, pri čemu je bruto kreditni portfolio¹⁷ povećan za 626,4 miliona KM ili 4,7%, i
- bruto portfolia potraživanja po finansijskom lizingu¹⁸ za 21,0 miliona KM ili 22,7%.

U posmatranom periodu, u strukturi ukupnih poslovnih i direktnih troškova na nivou bankarskog sektora u FBiH, ostali poslovni i direktni troškovi povećani su za iznos od 12,0 miliona KM ili 13,1%, a smanjeni su troškovi ispravki vrijednosti rizične aktive, rezervisanja za potencijalne obaveze i ostala vrijednosna usklađenja za ukupan iznos od 5,2 miliona KM ili 8,3% u odnosu na isti period 2018. godine.

Povećanje ukupnih operativnih rashoda posljedica je povećanje troškova po osnovu plata i doprinosa za iznos od 3,9 miliona KM ili 2,0% i troškova poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režija za iznos od 1,9 miliona KM ili 1,7%. U posmatranom periodu neznatno je povećan broj zaposlenih u bankarskom sektoru u FBiH, za 0,1%, a broj organizacionih dijelova banaka iz FBiH se smanjio za 2%. Istovremeno je iskazano smanjenje ostalih operativnih troškova za 1,4 miliona KM ili 1,7% u odnosu na isti period 2018. godine.

U Prilogu 5. prikazan je zbirni bilans uspjeha banaka u FBiH za period 01.01.-30.09.2019. godine, po šemi FBA, sa uporednim podacima za isti izvještajni period 2018. godine.

U sljedećoj tabeli daje se pregled iskazanog finansijskog rezultata na nivou bankarskog sektora u FBiH, kroz sljedeće izvještajne periode:

-000 KM-

<i>Tabela 25: Ostvareni finansijski rezultat: dobit/gubitak</i>						
O p i s	30.09.2017.		30.09.2018.		30.09.2019.	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
1	2	3	4	5	6	7
Gubitak	-3.239	1	-13.256	1	-647	1
Dobit	234.784	14	259.927	14	251.571	14
Ukupno	231.545	15	246.671	15	250.924	15

¹⁷ nisu uključena dospjela potraživanja

¹⁸ nedospjela potraživanja

Iskazani finansijski rezultat na nivou bankarskog sektora u FBiH kroz posmatrane izvještajne periode kontinuirano bilježi porast, koji je izraženiji u prva tri kvartala 2018. godine u odnosu na isti period 2017. godine (za 6,5%), dok je u istom periodu 2019. godine stopa porasta iznosila 1,7% u odnosu na isti period 2018. godine.

1.2.5.2. Ukupni prihodi bankarskog sektora u FBiH

Prema izvještajnim podacima banaka sa 30.09.2019. godine, ukupni prihodi na nivou bankarskog sektora u FBiH iznose 898,9 miliona KM i u odnosu na 30.09.2018. godine povećani su za iznos od 14,4 miliona KM, što predstavlja povećanje za 1,6%.

-000 KM-

Tabela 26: Struktura ukupnih prihoda

Struktura ukupnih prihoda	30.09.2018.		30.09.2019.		Indeks
	Iznos	%	Iznos	%	
1	2	3	4	5	6=(4/2)
I Prihodi od kamata i slični prihodi					
Kamatn. rač. depozita kod depoz.inst.	3.183	0,4	4.075	0,5	128
Kredit i poslovi lizinga	493.134	55,8	486.425	54,1	99
Ostali prihodi od kamata	58.657	6,6	58.788	6,5	100
Ukupno I	554.974	62,8	549.288	61,1	99
II Operativni prihodi					
Naknade za izvršene usluge	242.948	27,5	264.846	29,5	109
Prihodi iz posl. sa devizama	45.651	5,2	47.758	5,3	105
Ostali operativni prihodi	40.883	4,5	36.992	4,1	91
Ukupno II	329.482	37,2	349.596	38,9	106
Ukupni prihodi (I+II)	884.456	100	898.884	100	102

Ukupni kamatni i slični prihodi su u posmatranom periodu zabilježili neznatno smanjenje, koje je posljedica smanjenja kamatnih prihoda po kreditima i poslovima lizinga, čije je učešće u ukupnim prihodima smanjeno za 1,7 procentnih poena. Istovremeno učešće kredita i potraživanja po poslovima lizinga u ukupnoj aktivni je neznatno smanjeno, sa 64,8% na 62,8% (za dva procentna poena), dok su prosječne aktivne kamatne stope na kredite smanjene sa 3,62% na 3,32% (za 0,3 procentna poena). Najveći rast zabilježili su prihodi po kamatnosnim računima depozita kod depozitnih institucija, koji u ukupnim prihodima učestvuju sa manje od 1%. Istovremeno je učešće kamatnosnih računa depozita kod depozitnih institucija u ukupnoj aktivni bankarskog sektora u FBiH u posmatranom periodu povećano sa 16,4% na 18,7% (za 2,3 procentna poena). Navedeni rast ove kategorije kamatnih prihoda, odnosno bilansne pozicije oročenih depozita kod drugih banaka generisan je povećanjem nivoa oročenih depozita jedne banke, sa efektom na povećanje kamatnih prihoda (0,6 miliona KM). U okviru kamatnih prihoda zabilježeno je povećanje na poziciji kamatnih prihoda na vrijednosne papire, koji se drže do dospijea i računovodstveno evidentiraju po amortiziranom trošku, za iznos od 0,8 miliona KM ili 28,8%, pri čemu je učešće ovih kamatnih prihoda u ukupnim kamatnim prihodima ispod 1%. Navedeno povećanje kamatnih prihoda se najvećim dijelom odnosi na dvije banke, koje su povećale ovaj portfolio, sa efektom na povećanje navedene kategorije prihoda u iznosu od 0,7 miliona KM.

Ukupni operativni prihodi su u posmatranom periodu zabilježili rast za 20,1 milion KM ili 6,1%, pri čemu je njihovo učešće u ukupnim prihodima povećano za 1,7 procentnih poena. U strukturi ukupnih operativnih prihoda, najveća stavka su prihodi po naknadama za izvršene usluge sa učešćem od 29,5%, koji su zabilježili povećanje za 21,9 miliona KM ili 9,0%. Povećani su i prihodi iz poslovanja sa devizama za 2,1 milion KM ili 4,6%, a smanjeni ostali operativni prihodi u iznosu od 3,9 miliona KM ili 9,5% u odnosu na isti period 2018. godine.

1.2.5.3. Ukupni rashodi bankarskog sektora u FBiH

Prema izvještajnim podacima banaka sa 30.09.2019. godine, ukupni rashodi na nivou bankarskog sektora u FBiH iznose 646,2 miliona KM i u odnosu na 30.09.2018. godine povećani su za iznos od 8,5 miliona KM ili 1,3%.

Struktura ukupnih rashoda bankarskog sektora u FBiH u posmatranom periodu daje se u sljedećoj tabeli:

-000 KM-

Tabela 27: Struktura ukupnih rashoda

Struktura ukupnih rashoda	30.09.2018.		30.09.2019.		Indeks
	Iznos	%	Iznos	%	
1	2	3	4	5	6=(4/2)
I Rashodi od kamata i slični rashodi					
Depoziti	79.870	12,5	70.777	10,9	89
Obaveze po uzetim kredit. i ostal.pozajmicama	6.835	1,1	6.878	1,1	101
Ostali rashodi od kamata	12.033	1,9	18.267	2,8	152
Ukupno I	98.738	15,5	95.922	14,8	97
II Ukupni nekamatni rashodi					
Troškovi IV vrijednosti rizične aktive, rezerv. po potenc. obavez. i ostala vrijedn. usklađenja	63.377	9,9	58.147	9,0	92
Troškovi plata i doprinosa	190.459	29,9	194.329	30,1	102
Troškovi poslovnog prostora i amortizacija	112.560	17,6	114.495	17,7	102
Ostali poslovni i direktni troškovi	91.893	14,4	103.937	16,1	113
Ostali operativni troškovi	80.758	12,7	79.412	12,3	98
Ukupno II	539.047	84,5	550.320	85,2	102
Ukupni rashodi (I+II)	637.785	100	646.242	100	101

U posmatranom periodu kamatni i slični rashodi smanjeni su za 2,9%, prevashodno kao posljedica smanjenja kamatnih rashoda po depozitima, koji predstavljaju dominantan izvor finansiranja bankarskog sektora u FBiH. Ova kategorija rashoda smanjena je za 11,4% u odnosu na isti period 2018. godine. U posmatranom periodu ukupni depozitni potencijal bankarskog sektora u FBiH, koji čini 79,9% bilansne sume, povećan je za 1,4 milijarde KM ili 7,7%, pri čemu je njihovo učešće u ukupnoj bilansnoj sumi neznatno povećano, sa 79,7% na 79,9%, odnosno za 0,2 procentna poena. Na rast kamatonosnih depozita, koji u ukupnom depozitnom potencijalu učestvuju sa 72,7%, odnosi se 99,6% ukupnog rasta depozita u posmatranom periodu. U posmatranom periodu prosječna pasivna kamatna stopa na depozite iznosila je 0,54%, što u odnosu na isti period 2018. godine predstavlja smanjenje za 0,14 procentnih poena.

Učešće kamatnih rashoda po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama se održava na istom nivou, iako je u posmatranom periodu nivo zaduženja bankarskog sektora u FBiH po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama smanjen za 65,8 miliona KM ili 7,6%.

Ostali kamatni i slični rashodi su povećani za 6,2 miliona KM ili 51,8%, kao posljedica uvođenja MSFI 16 - Inkrementalna kamata na finansijske obaveze (trošak finansiranja), negativne kamatne stope na depozite kod ino-banaka i na nova ulaganja u vrijednosne papire, kao i negativna naknada na sredstva banaka iznad obavezne rezerve kod CBBiH.

Na nivou bankarskog sektora u FBiH ukupni nekamatni rashodi su povećani za 11,3 miliona KM ili 2,1% u posmatranom periodu, pri čemu se naznačajnije strukturalne promjene odnose na smanjenje troškova ispravki vrijednosti rizične aktive i rezerviranja za potencijalne obaveze i ostala vrijednosna usklađenja za 8,3%. Povećanje ove kategorije troškova predstavlja neto efekat: smanjenja ispravki vrijednosti kod četiri banke, što je posljedica smanjenog iznosa default-a, naplate nekvalitetnih kredita, implementacije novih parametara rizika za izračun ispravki vrijednosti i dr. i značajnijeg povećanja navedene kategorije troškova kod četiri banke kao rezultata implementacije drugačijeg definisanja default-a u segmentu stanovništva, rasta kreditnog rizika i klasifikacije izloženosti u nekvalitetnu aktivu.

Najveću stopu rasta od 13,1% zabilježili su ostali poslovni i direktni troškovi, pri čemu se najveće povećanje odnosi na dvije banke kao rezultat povećanih naknade za kartično poslovanje i većeg volumena transakcija po kartičnom poslovanju.

1.2.5.4. Koeficijenti profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja bankarskog sektora u FBiH

U sljedećoj tabeli dat je pregled najznačajnijih koeficijenata koji se koriste kao mjere za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja banaka u FBiH:

-u %-

Koeficijent	30.09.2017.	30.09.2018.	30.09.2019.
Dobit na prosječnu aktivu	1,2	1,2	1,1
Dobit na prosječni ukupni kapital	8,2	8,5	8,1
Dobit na prosječni dionički kapital	19,0	19,9	19,3
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	2,4	2,2	2,0
Operativni prihodi/ prosječna aktiva	1,7	1,6	1,5
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	4,0	3,8	3,5
Poslovni i direktni rashodi/ prosječna aktiva ¹⁹	0,8	0,7	0,7
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	2,0	1,8	1,7
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	2,8	2,6	2,4

Prilikom analize prezentiranih pokazatelja za bankarski sektor u FBiH potrebno je uzeti u obzir da je posmatrani period obilježio kontinuirani rast ukupne, odnosno prosječne aktive, te prosječnog ukupnog i dioničkog kapitala, koji su osnovica za izračun navedenih koeficijenata. Rast aktive je bio izraženiji u odnosu na rast ukupnog i dioničkog kapitala, te ukupnih prihoda, pri čemu su neznatne promjene (smanjenje) nivoa neto kamatnih i sličnih prihoda u prva tri kvartala 2019. u odnosu na isti period 2018. godine.

Dobit na prosječnu aktivu, prosječni ukupni kapital i prosječni dionički kapital se u posmatranim izvještajnim periodima održava stabilnom, uz nešto povoljnije pokazatelje sa 30.09.2018. godine. Pokazatelji navedenih kategorija prihoda i rashoda u odnosu na prosječnu aktivu u posmatranim izvještajnim periodima pokazuju blagi opadajući trend.

Jedan od pokazatelja za ocjenu performansi bankarskog sektora u FBiH je iznos aktive po zaposlenom, koja u posmatranim izvještajnim periodima bilježi kontinuiran rast, što upućuje na povećanje efikasnosti u poslovanju bankarskog sektora u FBiH, pri čemu je taj rast izraženiji u posmatranom izvještajnom periodu 2019. godine u odnosu na isti period 2018. godine, obzirom da je stopa rasta aktive bila veća od stope rasta broja zaposlenih u bankarskom sektoru FBiH u posmatranom periodu.

1.2.6. Ponderisane NKS i EKS

Sa ciljem veće transparentnosti i lakše usporedivosti uslova banaka za odobravanje kredita i primanje depozita i zaštite klijenata kroz uvođenje transparentnog prikaza troškova kredita, odnosno prihoda depozita, a u skladu s međunarodnim standardima, kriterijima i praksama u drugim zemljama, FBA je propisala jedinstven način obračuna i iskazivanja EKS za sve banke sa sjedištem u FBiH, kao i na organizacione dijelove banaka sa sjedištem u RS-u, a koji posluju u FBiH, te obavezno mjesečno izvještavanje FBA o ponderisanim NKS i EKS na odobrene kredite i primljene depozite u izvještajnom mjesecu, u skladu sa propisanom metodologijom²⁰.

¹⁹ u rashode su uključeni troškovi ispravke vrijednosti

²⁰ Odluka o jedinstvenom načinu obračuna iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite ("Službene novine Federacije BiH", br. 81/17) i Uputstvo za izračunavanje ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope

Za potrebe korisnika kredita, prilikom analize trenda kamatnih stopa relevantno je pratiti kretanje ponderisane EKS, obzirom da uključuje sve troškove koje korisnik plaća, a koji su direktno povezani sa kreditom, tj. uslovima korištenja kredita i koji ulaze u obračun cijene kredita (na primjer: troškovi za obradu kredita, troškovi premije osiguranja kod fizičkih lica ako je osiguranje uslov za odobravanje kredita, zatim drugi troškovi u vezi sa sporednim uslugama koje plaća klijent, a uslov su za korištenje kredita).

U Prilogu 6. daju se ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite i depozite sa 30.09.2019. godine, a u Prilogu 6a. ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite i depozite po periodima.

Ukupne ponderisane prosječne EKS na kredite u bankarskom sektoru FBiH sa 30.09.2019. godine iznose 3,93% i u odnosu na kraj 2018. godine, kada su iznosile 4,15%, smanjene su za 0,22 procentna poena. Trend smanjenja ponderisanih prosječne EKS na nivou bankarskog sektora u FBiH u posmatranom periodu prisutan je i kod kratkoročnih kredita za 0,26 procentnih poena (sa 2,97% smanjenje na 2,71%) i kod dugoročnih kredita za 0,03 procentna poena (sa 5,62% na 5,59%). Posmatrano u navedenom periodu prema sektorskoj strukturi, EKS na ukupne kredite privredi smanjene su za 0,28 procentnih poena (sa 3,13% na 2,85%), a na kredite odobrene stanovništvu za 0,31 procentni poen (sa 7,22% na 6,91%).

Ukupne ponderisane prosječne EKS na depozite u bankarskom sektoru FBiH sa 30.09.2019. godine iznose 0,76% i u odnosu na kraj 2018. godine, kada su iznosile 0,65%, povećane su za 0,11 procentnih poena. Posmatrano prema ročnosti depozita, ponderisane prosječne EKS na kratkoročne depozite zabilježile su smanjenje za 0,04 procentna poena (sa 0,36% na 0,32%), dok su na dugoročne depozite povećane za 0,04 procentna poena (sa 1,16% na 1,20%).

Na ukupnom nivou u posmatranom periodu smanjenje EKS na kredite (za 0,22 procentna poena) bilo je izraženije u odnosu na povećanje EKS na depozite (za 0,11 procentnih poena).

1.2.7. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz upravljanje kreditnim rizikom, jedan od najvažnijih i najslabijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je permanentna obaveza banke i osnovna pretpostavka za njenu održivost na finansijskom tržištu, te jedan od ključnih preduslova za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankarski sektor u svakoj zemlji, njegovu stabilnost i sigurnost.

Obzirom na visoku korelaciju kreditnog rizika, kao dominantnog rizika u poslovanju banaka, i rizika likvidnosti, jedan od najvažnijih faktora koji utiču na poziciju likvidnosti banaka je sposobnost banaka da adekvatno upravljaju aktivom i pasivom, što podrazumijeva obezbjeđenje aktive koja ima dobre performanse i čiji kvalitet osigurava da se bankarski krediti, zajedno sa kamatama, vraćaju u skladu s rokovima dospijea.

Odlukom o upravljanju rizikom likvidnosti banke propisani su minimalni kvalitativni zahtjevi za upravljanje rizikom likvidnosti u bankama, polazeći od propisanih standarda za upravljanje rizicima u bankama, kvantitativni zahtjevi za banke u pogledu LCR-a i osiguranja stabilnih izvora finansiranja, te korištenje dodatnih mehanizama za praćenje i procjenu rizika likvidnosti.

U sljedećoj tabeli daje se trend u ispunjenju LCR-a u bankarskom sektoru u FBiH:

-000 KM-

Tabela 29: LCR

Opis	31.12.2018.	30.09.2019.	Indeks
1	2	3	4 (3/2)
Zaštitni sloj likvidnosti	4.325.281	4.492.911	104
Neto likvidnosni odlivi	1.392.629	1.505.666	108
LCR	311%	298%	96

Sa 30.09.2019. godine LCR na nivou bankarskog sektora FBiH iznosi 298% i smanjen je za 13,0 procentnih poena u odnosu na kraj 2018. godine. Sve banke u bankarskom sektoru FBiH sa stanjem na dan 30.09.2019. godine ispunjavaju zahtjeve u pogledu LCR-a, a većina banaka značajno iznad propisanog minimuma.

U strukturi izvora finansiranja bankarskog sektora na dan 30.09.2019. godine najveće učešće od 79,9% imaju depoziti, zatim uzeti krediti (uključujući subordinisane dugove) s učešćem od 4,3%. Uzeti krediti su sa dužim periodima ročnosti i predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročne plasmane, te poboljšavaju ročnu usklađenost stavki finansijske aktive i finansijskih obaveza, iako je već duže vrijeme prisutan trend njihovog smanjenja.

Ročna struktura depozita po preostalom dospijeću je prikazana u sljedećoj tabeli:

-u 000 KM-

Tabela 30: Ročna struktura depozita po preostalom dospijeću

Depoziti	31.12.2017.		31.12.2018.		30.09.2019.		Indeks	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8=(4/2)	9=(6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8=(4/2)	9=(6/4)
Štednja i dep. po viđenju (do 7 dana)	9.227.317	58,4	10.562.758	60,0	11.580.403	61,1	114	110
7-90 dana	988.235	6,2	1.058.414	6,0	957.082	5,0	107	90
91 dan do jedne godine	2.144.316	13,6	2.616.873	14,9	2.352.189	12,4	122	90
1. Ukupno kratkoročni	12.359.868	78,2	14.238.045	80,9	14.889.674	78,5	115	105
Do 5 godina	3.280.639	20,7	3.193.809	18,1	3.882.659	20,5	97	122
Preko 5 godina	174.216	1,1	172.783	1,0	193.001	1,0	99	112
2. Ukupno dugoročni	3.454.855	21,8	3.366.592	19,1	4.075.660	21,5	97	121
Ukupno (1 + 2)	15.814.723	100	17.604.637	100	18.965.334	100	111	108

Sa 30.09.2019. godine kratkoročni depoziti po preostalom dospijeću imali su učešće od 78,5%, a dugoročni 21,5%, pri čemu je došlo do smanjenja učešća kratkoročnih, odnosno povećanja učešća dugoročnih depozita za 2,4 procentna poena u odnosu na kraj 2018. godine. U posmatranom periodu kod kratkoročnih depozita zabilježeno je povećanje od 651,6 miliona KM ili 4,6%, a kod dugoročnih depozita povećanje od 709,1 milion KM ili 21,1%. Porast dugoročnih depozita ostvaren je i kod depozita do pet godina (za 688,8 miliona KM ili 21,6%) i kod depozita preko 5 godina (za 20,2 miliona KM ili 11,7%). Ako se analizira struktura dugoročnih depozita po preostalom dospijeću, vidljivo je da dominiraju depoziti s preostalom ročnošću do pet godina (95,3% dugoročnih depozita i 20,5% ukupnih depozita).

Pregled osnovnih pokazatelja likvidnosti je prikazan u sljedećoj tabeli:

-u %-

Tabela 31: Koeficijenti likvidnosti

Koeficijenti	31.12.2017.	31.12.2018.	30.09.2019.
1	2	3	4
Likvidna sredstva ²¹ / ukupna aktiva	30,2	30,8	32,3
Likvidna sredstva/ kratkoročne finans.obaveze	47,6	46,3	49,8
Kratkoročne finans. obaveze/ ukupne finans. obaveze	74,9	77,7	75,6
Kreditni/ depoziti i uzeti krediti ²²	79,2	77,6	75,4
Kreditni/ depoziti, uzeti krediti i subordinisani dugovi ²³	78,5	77,1	74,7

²¹ Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga finansijska sredstva sa preostalim rokom dospijeća manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite

²² Iskustveni standardi su: manji od 70% - veoma solidan, 71%-75% - zadovoljavajući, 76%-80% - na granici i zadovoljavajućeg, 81%-85% - nedovoljan, preko 85% - kritičan

²³ Prethodni koeficijent je proširen, u izvore su uključeni i subordinisani dugovi, što je realniji pokazatelj

Pokazatelj - krediti u odnosu na depozite i uzete kredite na dan 30.09.2019. godine je 75,4%, što je za 2,2 procentna poena manje u odnosu na kraj 2018. godine. Kod četiri banke pokazatelj je viši od 85,0%. Učešće kratkoročnih finansijskih obaveza u ukupnim finansijskim obavezama je i dalje visoko, ali je odnos likvidnih sredstava u ukupnoj aktivni kontinuirano zadovoljavajući.

Važan aspekt praćenja i analize pozicije likvidnosti je ročna usklađenost preostalih dospijea stavki finansijske aktive i obaveza prema vremenskoj skali, koja je propisanim minimalnim limitima kreirana na vremenski horizont od 180 dana²⁴. U funkciji planiranja potrebnog nivoa likvidnih resursa, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala i u vezi s tim planirati i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog portfolia je determinisana upravo ročnošću izvora. Obzirom da je ročna transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana sa funkcionalnim karakteristikama bankarskog poslovanja, banke kontinuirano kontrolišu ročnu neusklađenost između izvora i plasmana, održavajući je u skladu sa propisanim limitima.

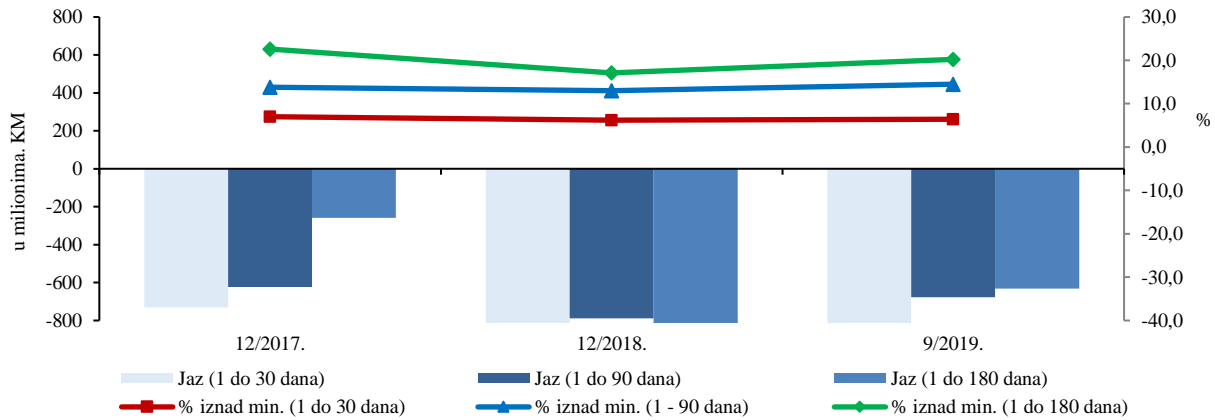
U sljedećoj tabeli i grafikonu daje se pregled ročne usklađenosti finansijske aktive i obaveza do 180 dana:

-u 000 KM-

<i>Tabela 32: Ročna usklađenost finansijske aktive i obaveza do 180 dana</i>					
Opis	31.12.2017.	31.12.2018.	30.09.2019.	Indeks	
	Iznos	Iznos	Iznos	5=(3/2)	6=(4/3)
1	2	3	4		
I 1-30 dana					
1. Iznos finansijske aktive	8.462.124	9.513.412	10.414.116	112	109
2. Iznos finansijskih obaveza	9.193.511	10.425.706	11.389.593	113	109
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	-731.387	-912.294	-975.477	-	-
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	92,0%	91,2%	91,4%		
b) Propisani minimum %	85,0%	85,0%	85,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	7,0%	6,2%	6,4%		
II 1-90 dana					
1. Iznos finansijske aktive	9.416.671	10.556.830	11.557.823	112	109
2. Iznos finansijskih obaveza	10.041.101	11.345.741	12.236.100	113	108
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	-624.430	-788.911	-678.277	-	-
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	93,8%	93,0%	94,5%		
b) Propisani minimum %	80,0%	80,0%	80,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	13,8%	13,0%	14,5%		
III 1-180 dana					
1. Iznos finansijske aktive	10.476.675	11.640.075	12.668.125	111	109
2. Iznos finansijskih obaveza	10.734.265	12.644.902	13.300.153	118	105
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	-257.590	-1.004.827	-632.028	-	-
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	97,6%	92,1%	95,2%		
b) Propisani minimum %	75,0%	75,0%	75,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	22,6%	17,1%	20,2%		

²⁴ Član 41. Odluke o upravljanju rizikom likvidnosti banke („Službene novine Federacije BiH“, br. 81/17): „Do uvođenja NSFR iz člana 34. ove odluke, kao obaveznog kvantitativnog zahtjeva prema bankama, banke će primjenjivati i izvještavati o ročnoj usklađenosti finansijske imovine i finansijskih obaveza i strukturi najvećih izvora, te u skladu s tim ostaju da važe član 6. stav (3) tačka 1., čl. 6a., 6b., 11. stav (2) i 12. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka („Službene novine Federacije BiH“, br. 48/12, 110/12 i 45/14)“. Propisani procenti za ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza: najmanje 85% izvora sredstava s rokom dospijea do 30 dana mora biti angažirano u plasmane s rokom dospijea do 30 dana, najmanje 80% izvora sredstava s rokom dospijea do 90 dana u plasmane s rokom dospijea do 90 dana i najmanje 75% izvora sredstava s rokom dospijea do 180 dana u plasmane s rokom dospijea do 180 dana

Grafikon 8: Ročna usklađenost finansijske aktive i obaveza do 180 dana

Na dan 30.09.2019. godine finansijska aktiva u sva tri intervala bila je manja od finansijskih obaveza, zbog većeg rasta finansijskih obaveza, prvenstveno depozita, od rasta finansijske aktive. Ostvareni procenti ročne usklađenosti su viši u svim intervalima: od 1-30 dana za 0,2 procentna poena, od 1-90 dana za 1,5 procentnih poena, a u intervalu od 1-180 dana za 3,1 procentni poen u odnosu na kraj 2018. godine i iznad su propisanog minimuma i to u prvom intervalu za 6,4%, u drugom za 14,5% i u trećem intervalu za 20,2%.

Posmatrajući osnovne pokazatelje likvidnosti, kvalitativne i kvantitativne zahtjeve, kao i druge faktore koji utiču na poziciju likvidnosti banaka, može se zaključiti da je likvidnost bankarskog sektora u FBiH sa 30.09.2019. godine zadovoljavajuća.

Kako je ovaj segment poslovanja i nivo izloženosti likvidnosnom riziku u korelaciji s kreditnim rizikom (slabiji prilivi likvidnih sredstava vezano za poteškoće u naplati kredita), a imajući u vidu i druge važne faktore (ročna struktura depozita, otplata dospjelih kreditnih obaveza i znatno manje zaduživanje kod međunarodnih finansijskih institucija, što je u prethodnim godinama bio najkvalitetniji izvor finansiranja banaka sa aspekta ročnosti), potrebno je istaći da upravljanje i nadziranje rizika likvidnosti treba biti u fokusu banaka, uspostavljanjem i provođenjem politika likvidnosti koje će osigurati izvršenje svih dospjelih obaveza na vrijeme, a na osnovu kontinuiranog planiranja budućih likvidnosnih potreba, uzimajući u obzir promjene u operativnim, ekonomskim, regulativnim i ostalim uslovima poslovnog okruženja banaka.

1.2.8. Devizni (FX) rizik

U svom poslovanju banke su izložene rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilansnim i vanbilansnim stavkama nastalim usljed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i FX rizik, koji nastaje kao rezultat promjena valutnih kurseva i/ili neusklađenosti nivoa aktive, pasive i vanbilansnih stavki u istoj valuti - individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno sa kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke. Odlukom o upravljanju deviznim rizikom banke²⁵, propisan je način izračunavanja devizne pozicije i najveća dopuštena izloženost FX riziku, tj. ograničenja za otvorenu individualnu i ukupnu deviznu poziciju (duga ili kratka), obračunata u odnosu na priznati kapital banke²⁶. Kako bi FBA pratila usklađenost banaka s propisanim ograničenjima i nivo izloženosti FX riziku, banke su dužne dnevno izvještavati FBA.

Na osnovu kontrole, praćenja i analize dostavljenih izvještaja, može se zaključiti da se banke pridržavaju propisanih limita i da obavljaju svoje FX aktivnosti u okvirima istih.

²⁵ "Službene novine Federacije BiH", br. 81/17

²⁶ Članom 3. Odluke o upravljanju deviznim rizikom banke propisana su ograničenja: za individualnu deviznu poziciju za EUR najviše do 30%, za ostale valute do 20% i deviznu poziciju banke najviše do 30% priznatog kapitala banke

Prema stanju na dan 30.09.2019. godine na nivou bankarskog sektora u valutnoj strukturi aktive banaka stavke u stranim valutama iznosile su 3,7 milijardi KM, sa učešćem od 15,6% (na kraju 2018. godine 3,2 milijarde KM ili 14,4%). Valutna struktura pasive bitno je drugačija, jer je učešće obaveza u stranoj valuti znatno veće i iznosi 8,6 milijardi KM ili 36,0% (na kraju 2018. godine 8,3 milijarde KM, uz učešće od 37,6%). U sljedećoj tabeli daje se struktura finansijske aktive i finansijskih obaveza i devizna pozicija za EUR, kao najznačajniju valutu i ukupna devizna pozicija na nivou bankarskog sektora:

-u milionima KM-

Tabela 33: Devizna usklađenost finansijske aktive i obaveza (EUR i ukupno)²⁷

Opis	31.12.2018.				30.09.2019.				Indeks	
	EUR		Ukupno		EUR		Ukupno		EUR	Ukupno
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	(6/2)	(8/4)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
I Finansijska aktiva										
1. Novčana sredstva	1.437	15,5	1.882	19,0	2.149	21,9	2.610	24,9	150	139
2. Krediti	264	2,9	265	2,7	232	2,4	233	2,2	88	88
3. Krediti sa val.klauzulom	6.482	70,1	6.490	65,6	6.514	66,3	6.518	62,2	100	100
4. Ostalo	843	9,1	1.029	10,4	670	6,8	871	8,3	79	85
5. Ostala fin.akt. s val.kl.	225	2,4	225	2,3	253	2,6	253	2,4	112	112
Ukupno I (1+2+3+4+5)	9.251	100	9.891	100	9.818	100	10.485	100	106	106
II Finansijske obaveze										
1. Depoziti	6.614	74,8	7.284	76,5	6.838	74,3	7.506	76,0	103	103
2. Uzeti krediti	855	9,7	855	9,0	790	8,6	790	8,0	92	92
3. Dep. i kred. s val.klauz.	1.204	13,6	1.204	12,7	1.326	14,4	1.326	13,4	110	110
4. Ostalo	166	1,9	172	1,8	250	2,7	260	2,6	151	151
Ukupno II (1+2+3+4)	8.839	100	9.515	100	9.204	100	9.882	100	104	104
III Vanbilans										
1. Aktiva	80		131		70		96			
2. Pasiva	456		463		572		580			
IV Pozicija										
Duga (iznos)	37		44		113		119			
%	1,5%		1,8%		4,2%		4,4%			
Kratka										
%										
Dozvoljena	30,0%		30,0%		30,0%		30,0%			
Manja od dozvoljene	28,5%		28,2%		25,8%		25,6%			

Posmatrano po bankama i ukupno na nivou bankarskog sektora FBiH može se konstatovati da se izloženost banaka i sektora FX riziku sa 30.09.2019. godine kretala u okviru propisanih ograničenja. Sa 30.09.2019. godine dugu deviznu poziciju imalo je deset banaka, a pet banaka kratku poziciju. Na nivou sektora iskazana je duga devizna pozicija od 4,4% ukupnog priznatog kapitala banaka, što je za 25,6 procentnih poena manje od dozvoljene. Individualna devizna pozicija za EUR, iznosila je 4,2%, što je za 25,8 procentnih poena manje od dozvoljene, pri čemu su stavke finansijske aktive bile veće od finansijskih obaveza (neto duga pozicija).

Ako se analizira struktura stranih valuta, u finansijskoj aktivi²⁸ dominantno je učešće EUR od 82,2% (31.12.2018. godine 80,1%), uz povećanje nominalnog iznosa za 507,0 miliona KM ili 19,9%. Učešće EUR-a u finansijskim obavezama je 92,1% i u odnosu na kraj 2018. godine je povećano za 243,0 miliona KM ili 3,2%. Osnovica za izračun učešća EUR-a u finansijskoj aktivi i finansijskim obavezama ne uključuje stavke sa valutnom klauzulom.

1.3. PREPORUKE ZA BANKARSKI SEKTOR

Prethodni period u bankarskoj superviziji obilježili su značajni, zahtjevni i opsežni procesi koji se vezuju za reformu regulatornog okvira za poslovanje i nadzor banaka i uspostavu novog okvira za restrukturiranje banaka, realizaciju višegodišnjeg projekta prelaska sa postojeće supervizorske

²⁷ Izvor: Obrazac 5 – Devizna pozicija

²⁸ Izvor: Izvještaj o deviznoj poziciji banke: dio finansijske aktive (u stranim valutama denominirana u KM). Finansijska aktiva se iskazuje po neto principu, odnosno umanjena za ispravke vrijednosti i rezerve za potencijalne obaveze

metodologije zasnovane na CAMELS-u na potpuno novi supervizorski okvir - SREP, te uspostavu novog okvira nadzornog izvještavanja. U tom smislu, FBA je nastavila jačati supervizorske kapacitete sa ciljem implementacije novog regulatornog okvira, u skladu sa ZoB-om, ZoA i na osnovu njih donesenog seta podzakonskih akata.

FBA će, u skladu sa propisanim nadležnostima za nadzor poslovanja banaka u FBiH, nastaviti sa poduzimanjem mjera i aktivnosti na očuvanju i jačanju stabilnosti bankarskog sektora i zaštite deponenata, te unapređenja sigurnog, kvalitetnog i zakonitog poslovanja banaka u FBiH. Navedene mjere i aktivnosti će naročito biti usmjerene na nastavak kontinuiranog nadzora banaka, sa težištem na:

- kontrolama dominantnih rizičnih segmenata poslovanja, kontrolama banaka od sistemskog značaja za razvoj kreditnih aktivnosti i banaka kod kojih su koncentrisani veliki iznosi štednje i drugih depozita, te kontrolama primijenjenih praksi u bankama u segmentu zaštite korisnika finansijskih usluga i žiranaata i dr.;
- realizaciji planova kapitalnog jačanja banaka, a posebno onih sa značajnim rastom aktive i banaka u kojima se smanjuju koeficijenti adekvatnosti kapitala;
- praćenju primjene MRS/MSFI, sa ciljem adekvatnog vrednovanja finansijske imovine i izdvajanja rezervi za očekivane kreditne gubitke u funkciji održavanja adekvatne kapitaliziranosti banaka u FBiH;
- uspostavi, širenju i unapređenju saradnje sa nadležnim supervizorskim tijelima za nadzor bankarskih grupa iz EU i trećih zemalja čije članice imaju sjedište u FBiH, u cilju efikasnije supervizije i unapređenja supervizorskih praksi, te saradnje i razmjene informacija sa ECB-om i EBA-om po pitanjima supervizije i bankarske regulative, kao i sa međunarodnim finansijskim institucijama;
- unapređenju saradnje kroz potpisivanje novih sporazuma o saradnji sa relevantnim institucijama u BiH, koje su uključene u institucionalni okvir za obavljanje supervizije, upravljanje kriznim situacijama i sistemskim rizikom, zaštite korisnika finansijskih usluga i
- nastavku saradnje sa UBBiH, sa ciljem unapređenja poslovanja banaka, usklađenosti njihovog poslovanja sa propisima, međunarodnim standardima i pravilima struke, te zahtjevima tržišta i dr.

Polazeći od propisanih nadležnosti, FBA će nastaviti poduzimati mjere i aktivnosti sa ciljem realizacije preporuka posljednje FSAP misije, u cilju unapređenja kvalitete supervizije bankarskog sektora, kao i obaveza preuzetih Pismom namjere koje su vlade u BiH potpisale u sklopu aranžmana sa MMF-om, a koje se odnose na entitetske agencije za bankarstvo, projekte jačanja bankarske supervizije u okviru tehničke pomoći koju pružaju međunarodne finansijske institucije SB i MMF, te u okviru USAID FINRA projekta i dr.

Realizacija navedenih aktivnosti uslovljena je kontinuiranim angažmanom i usklađenim institucionalnim djelovanjem svih dijelova sistema, sudske, zakonodavne i izvršne vlasti, efikasnim provođenjem ekonomskih reformi, kako bi se uskladio ostvareni napredak u monetarnoj sferi i bankarskom sektoru, unapređenjem zakonskih propisa u segmentima računovodstva i revizije, upravljanjem imovinom, uspostavom mehanizma vansudskog rješavanja dugova privrednih društava, sigurnosti i zaštite novca u trezorima i blagajnama banaka i u transportu, rješavanjem ili ublažavanjem problema prezaduženih građana, posebnih sudskih odjela za privredu i dr., što je preduslov za stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta, koji bi podsticajno djelovao na bankarski sektor, realni sektor i stanovništvo.

Izvršavanje supervizorskih mjera i aktivnosti pretpostavlja kontinuirano operativno usavršavanje informacionog sistema, kao bitan preduslov za efikasan nadzor poslovanja banaka, odnosno

informatičke podrške u funkciji upozoravanja i preventivnog djelovanja u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka, te permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova.

Zbog posebne uloge i odgovornosti banaka u finansijskom sistemu i ukupnom privrednom sistemu, dostignutog nivoa razvijenosti bankarskog sektora u FBiH, te činjenice da depoziti građana predstavljaju dominantan izvor finansiranja banaka, od banaka se očekuje da u narednom periodu svoje aktivnosti usmjere na:

- kreditnu podršku privredi i stanovništvu, uz primjenu propisanih zahtjeva u pogledu upravljanja kreditnim rizicima i održavanja adekvatne kapitaliziranosti u odnosu na profil rizičnosti banke;
- efikasnost integralnog sistema upravljanja rizicima i unapređenje sistema ranog prepoznavanja povećanih kreditnih rizika, odnosno pogoršanja kvaliteta kreditnog portfolia, kao i efikasnijim mjerama upravljanja NPL-ovima;
- usklađivanje poslovanja sa novim regulatornim zahtjevima za poslovanje i nadzor banaka, što uključuje i zahtjeve koji se odnose na planiranje oporavka i restrukturiranja banaka;
- konzistentnu i potpunu primjenu MRS/MSFI;
- unapređenje ICAAP-a i ILAAP-a u skladu sa novim regulatornim zahtjevima;
- dosljednu primjenu propisa u segmentu platnog prometa, SPNiFTA, zaštite korisnika finansijskih usluga i žiranata, sigurnosti i zaštiti novca u banci i u transportu;
- aktivno učešće u provođenju reformskih mjera i mjera na rješavanju problema prezaduženosti građana, te finansijskoj konsolidaciji privrednih društava i dr.

2. SEKTOR NEDEPOZITNIH FINANSIJSKIH INSTITUCIJA

U skladu sa propisanim nadležnostima FBA za nadzor nedepozitnih finansijskih institucija u FBiH (MKO, lizing društva i faktoring društava, čije je osnivanje, poslovanje, upravljanje, nadzor i prestanak rad uređen posebnim zakonskim propisima) u ovom dijelu Informacije daje se pregled strukture i finansijskih pokazatelja poslovanja navedenih nedepozitnih finansijskih institucija u FBiH za prva tri kvartala 2019. godine.

Pored toga, sa ciljem veće transparentnosti i lakše usporedivosti uslova korištenja finansijskih usluga i zaštite klijenata - korisnika finansijskih usluga kroz uvođenje transparentnog prikaza troškova mikrokreditiranja, finansiranja putem lizinga i faktoringa, a u skladu s međunarodnim standardima, kriterijima i praksama u drugim zemljama, FBA je propisala jedinstven način obračuna i iskazivanja EKS i to: Odlukom o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite, koja se odnosi na banke i MKO, te Odlukom o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope ugovora o finansijskom lizingu koja se odnosi na lizing društva. Obavezno mjesečno izvještavanje FBA od strane MKO i lizing društava vrši se u skladu sa podzakonskim aktima FBA kojim je bliže uređen način i metodologija po kojoj se izračunava i iskazuje EKS na mikrokredite i ugovore o finansijskom lizingu, te dostava izvještaja. FBA u okviru posrednog i neposrednog nadzora vrši kontrolu usklađenosti MKO i lizing društava sa propisanim odredbama o zaštiti korisnika finansijskih usluga i primjeni jedinstvenog načina obračuna i iskazivanja EKS-a.

Za potrebe korisnika finansijskih usluga mikrokreditiranja i finansiranja putem ugovora o finansijskom lizingu, relevantno je pratiti kretanje ponderisane EKS, obzirom da uključuje sve troškove koje korisnik plaća, a koji su direktno povezani sa ovim vidovima finansiranja i koji ulaze u obračun cijene mikrokredita, odnosno ugovora o finansijskom lizingu (na primjer, troškovi za obradu zahtjeva za mikrokreditiranje, odnosno finansiranje putem finansijskom lizinga i svi drugi troškovi čiji je nastanak uslov za njihovo odobravanje, zatim drugi troškovi u vezi sa sporednim uslugama koje plaća klijent-korisnik finansijske usluge, a uslov su za korištenje mikrokredita ili finansijskog lizinga).

Pružaoци usluga faktoringa, odnosno društva za faktoring koja imaju odobrenje FBA za obavljanje poslova faktoringa su, u skladu sa Odlukom o minimalnim standardima strukture, sadržaja, načina i rokova dostavljanja informacija i izvještaja društava za faktoring Agenciji za bankarstvo Federacije BiH, obavezni dostavljati propisane kvartalne izvještaje o kamatnim stopama i naknadama. Prema propisanom izvještajnom obrascu, podaci o kamatnim stopama, naknadama i administrativnim naknadama unose se prema visini koja je vrijedila na zadnji dan izvještajnog razdoblja. Prema izvještajnim podacima sa 30.09.2019. godine, najveća kamatna stopa na isplaćeni predujam na tržištu faktoringa u FBiH, koja je vrijedila na zadnji dan izvještajnog perioda za treći kvartal 2019. godine iznosi 6,0%, dok diskontna kamatna stopa iznosi 5,0% i obje su obračunate u domaćem faktoringu.

U nastavku ovog dijela Informacije obrađene su ponderisane NKS i EKS za nedepozitne finansijske institucije (mikrokreditni i lizing sektor u FBiH) u periodu 01.01.-30.09.2019. godine, sa osvrtom na isti period 2018. godine, čiji se pregled daje u pripadajućim priložima, koji su sastavni dio Informacije.

Ponderisane NKS i EKS na mikrokredite i ugovore o finansijskom lizingu

Na nivou ukupnog mikrokreditnog portfolia u posmatranom periodu ponderisane NKS su iznosile 19,56%, a EKS 24,27%, pri čemu su na kratkoročne mikrokredite iznosile 21,00%, odnosno 31,22%, a na dugoročne mikrokredite 19,31%, odnosno 23,06%. Ponderisane prosječne EKS na ukupne mikrokredite na nivou mikrokreditnog sektora u periodu 01.01.-30.09.2019. godine u odnosu na isti period 2018. godine bilježe blago povećanje sa 24,12% na 24,27% (za 0,15 procentnih poena), pri čemu su prosječne ponderisane EKS na kratkoročne mikrokredite zabilježile značajniji rast sa 28,20% na 31,22% (za 3,02 procentna poena), dok su na dugoročne mikrokredite zabilježile smanjenje sa 23,39% na 23,06% (za 0,33 procentna poena).

U Prilogu 8. daje se pregled ponderisanih prosječnih NKS i EKS na mikrokredite, prema ročnosti i prema namjeni, a prema ugovorima o mikrokreditiranju koji su zaključeni, odnosno isplaćeni u MKO registovanim u FBiH periodu 01.01.-30.09.2019. godine. Na poziciji kratkoročni nenamjenski krediti - ostale potrebe značajna je razlika između NKS (15,70%) i EKS (48,73%), koja proizilazi iz mikrokreditnog proizvoda jednog MKD kod kojeg se ne ugovara NKS, već se visoka jednokratna naknada reflektuje na izračun EKS-a.

U Prilogu 8a) daje se pregled ponderisanih prosječnih NKS i EKS na mikrokredite, prema ročnosti i prema namjeni, a prema ugovorima o mikrokreditiranju koji su zaključeni, odnosno isplaćeni u periodu 01.01.-30.09.2019. godine u MKO registriranim u RS koje imaju podružnice u FBiH. Evidentno je da su na ukupnom nivou u posmatranom periodu ponderisane NKS iznosile 16,98%, a EKS su iznosile 47,91% i iste su značajno na višem nivou u odnosu na MKO registrirane u FBiH za 23,64 procentna poena. Ponderisana prosječna NKS na kratkoročne mikrokredite isplaćene u MKO sa sjedištem u RS-u koje posluju u FBiH, iznosila je 15,36%, dok je EKS iznosila 115,62%. Na visinu EKS na kratkoročne mikrokredite ovih MKO uticale su enormno visoke ponderisane prosječne EKS za mikrokredite za ostale namjene (653,47%), koje prevashodno naplaćuje jedno MKD sa sjedištem u RS-u na isplaćene mikrokredite za ovu namjenu.

Ponderisane prosječne NKS i EKS na dugoročne mikrokredite koje su u posmatranom periodu isplatile MKO sa sjedištem iz RS-a koje posluju u FBiH iznose 17,63%, odnosno 20,86% i niže su u odnosu na MKO sa sjedištem u FBiH (za 1,68 procentna poena, odnosno 2,2 procentna poena).

U prilogu 8b) daje se uporedan pregled prosječnih ponderisanih NKS i EKS na isplaćene mikrokredite (kratkoročne, dugoročne i ukupne) sa 30.09.2019. godine u odnosu na isti finansijski datum za prethodne četiri poslovne godine (period 2015.-2019.).

Ukupna prosječna NKS za ugovore finansijskog lizinga zaključene u prva tri kvartala 2019. godine je iznosila 6,8% za kratkoročne ugovore i 5,9% za dugoročne ugovore, dok je EKS za kratkoročne ugovore iznosila 13,0%, a za dugoročne 9,2% u istom periodu. Ukupna ponderisana NKS u prva tri kvartala 2019. godine je iznosila 5,9%, a EKS 9,2% u navedenom periodu.

U usporedbi sa istim periodom 2018. godine, kada je iskazana ukupna ponderisana NKS od 4,2% i EKS od 6,6%, evidentan je rast NKS i EKS uslijed značajnog porasta iznosa finansiranja korisnicima lizinga iz kategorije fizičkih lica od strane jednog lizing društva koje je tržišno orjentisano na ovu vrstu korisnika lizinga i finansiranja odobrava sa većom kamatnom stopom u odnosu na prosjek sektora i sistema općenito. Značajne razlike u visini ponderisanih EKS prema korisnicima lizinga su uzrokovane činjenicom da izračun EKS na ugovore zaključene sa fizičkim licima nije identičan izračunu iste u ugovorima zaključenim sa pravnim licima, obzirom da se u iste ne uključuje premija kasko osiguranja, a što je za ugovore sa fizičkim licima zakonska obaveza.

U Prilogu 15 daje se uporedan pregled ponderisane prosječne NKS i EKS po ugovorima o finansijskom lizingu po periodima.

U Prilogu 15a) daje se uporedan pregled ponderisanih NKS i EKS za ugovore o finansijskom lizingu po periodima, prema ročnosti, predmetu lizinga, odnosno korisniku lizinga. Značajna razlika između NKS i EKS je posljedica PDV-a na kamatu, koji je obavezan dio ugovora o finansijskom lizingu i koji se plaća unaprijed od strane korisnika lizinga, kao i kreiranje ugovora finansijskog lizinga sa otkupnom vrijednošću, te dodatni troškovi lizing aranžmana koji se uključuju u izračun EKS.

2.1. MIKROKREDITNI SEKTOR

2.1.1. STRUKTURA MIKROKREDITNOG SEKTORA U FBiH

2.1.1.1. Status, broj i poslovna mreža

U FBiH sa 30.09.2019. godine, dozvolu za rad FBA ima 14 MKO koje čine mikrokreditni sektor u FBiH, od toga 11 MKF (neprofitne organizacije) i tri MKD (profitne organizacije). U odnosu na 31.12.2018. godine dozvolu za rad FBA su u februaru i septembru 2019. godine dobila dva MKD, od kojih je jedno MKD u drugom kvartalu 2019. godine počelo sa poslovnim aktivnostima, a drugo MKD planira početi sa radom u četvrtom kvartalu 2019. godine.

Mikrokreditni sektor u FBiH sa 30.09.2019. godine posluje putem ukupno 374 evidentirana organizaciona dijela MKO sa sjedištem u FBiH, što u odnosu na podatke sa 31.12.2018. godine predstavlja povećanje za 12 organizacionih dijelova ili 3,3%. Sa 30.09.2019. godine četiri MKD koja imaju sjedište u RS-u posluje u FBiH putem 46 organizacionih dijelova, što je na nivou 31.12.2018. godine.

U Prilogu 7. dati su osnovni podaci o MKF i MKD koji sa 30.09.2019. godine imaju dozvolu FBA za obavljanje djelatnosti mikrokreditiranja.

2.1.1.2. Struktura vlasništva

MKO je pravno lice koje se, u skladu sa propisima, može osnovati i poslovati kao MKF ili MKD. MKF u FBiH su osnovane od strane nevladinih, većinom humanitarnih organizacija, udruženja građana i fizičkih lica. Osnivači su po osnovu doniranog kapitala za osnivanje MKF stekli pravo da budu registrovani kao osnivači bez prava vlasništva nad kapitalom. Od tri MKD, jedno MKD se nalazi u 100% vlasništvu jedne MKF. MKD, koje je dozvolu FBA dobilo u prvom kvartalu 2019. godine, u vlasništvu je tri nerezidentna fizička lica, a drugo MKD koje je u trećem kvartalu dobilo dozvolu FBA je u 100%-tnom vlasništvu rezidentnog pravnog lica.

2.1.1.3. Kadrovska struktura

U mikrokreditnom sektoru u FBiH sa 30.09.2019. godine zaposleno je ukupno 1.510 osoba, što je za 47 zaposlenih ili 3,2% više u odnosu na stanje sa 31.12.2018. godine.

Analitički posmatrano, kod sedam MKO evidentno je povećanje broja zaposlenih za 60 osoba, kod pet MKO je smanjen broj zaposlenih za 13 osoba, a kod jedne MKO broj zaposlenih je ostao nepromijenjen. Na povećanje broja zaposlenih u mikrokreditnom sektoru u FBiH najviše je uticalo zapošljavanje u novoosnovanom MKD koje je počelo sa radom u drugom kvartalu 2019. godine (26 novoupisanih ili 43,3% ukupnog povećanja broja zaposlenih u sektoru). Od ukupnog broja

zaposlenih u mikrokreditnom sektoru u FBiH, u MKF zaposleno je 1.190 ili 78,8%, a u MKD ukupno 320 osoba ili 21,2%.

Sa 30.09.2019. godine u strukturi zaposlenih najveće učešće imaju zaposleni sa VSS - 51,8%, slijedi učešće zaposlenih sa SSS - 38,8%, te sa VSS - 8,6%. Preostalo učešće - 0,8% odnosi se na zaposlene sa NS, KV i VKV. Analizom podataka o efikasnosti osoblja na nivou mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.09.2019. godine zaključuje se da je od ukupnog broja zaposlenih, 722 mikrokreditna službenika ili 47,8%, pri čemu je broj aktivnih mikrokredita po kreditnom službeniku 225, bez značajnih promjena u odnosu na 31.12.2018. godine.

2.1.2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA

2.1.2.1. Bilans stanja

Ukupna aktiva mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.09.2019. godine iznosi 622,6 miliona KM i za iznos od 42,3 miliona KM ili 7,3% je veća u odnosu na stanje sa 31.12.2018. godine.

Rast ukupne aktive MKD u posmatranom periodu iznosi 8,4 miliona KM ili 19,9% ukupnog rasta aktive mikrokreditnog sektora, pri čemu se na rast aktive novoosnovanog MKD, koje je u drugom kvartalu 2019. godine započelo sa poslovnim aktivnostima, odnosio iznos od 2,0 miliona KM ili 4,8% ukupnog povećanja aktive mikrokreditnog sektora u FBiH.

U posmatranom periodu rast ukupne aktive 11 MKF iznosio je ukupno 33,9 miliona KM, što je činilo 80,1% ukupnog rasta aktive mikrokreditnog sektora. Dvije MKF su iskazale smanjenje ukupne aktive u iznosu koji nije materijalno značajan, dok su od devet MKF sa iskazanim rastom ukupne aktive najveći rast aktive iskazale tri MKF u ukupnom iznosu od 25,0 miliona KM, što čini 59,2% ukupnog rasta aktive sektora u posmatranom periodu.

U Prilozima 9. i 10. ove Informacije dat je zbirni prikaz bilansa stanja MKF i MKD, dok je u Prilogu 11. dat pregled osnovnih finansijskih pokazatelja MKO prema izvještajnim podacima na dan 30.09.2019. godine.

Zbirni bilans stanja mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.09.2019. godine i uporednim podacima sa 31.12.2018. godine prikazan je u sljedećoj tabeli:

-000 KM-

<i>Tabela 34: Bilans stanja mikrokreditnog sektora</i>									
R. br.	Opis	31.12.2018.			30.09.2019.				
		Stanje za MKF	Stanje za MKD	Ukupno	Stanje za MKF	Stanje za MKD	Ukupno	%	Indeks
1	2	3	4	5=(3+4)	6	7	8=(6+7)	9	10
AKTIVA									
1.	Novčana sredstva	48.291	9.107	57.398	38.068	10.208	48.276	7,8	84
2.	Plasmani bankama	210	0	210	2.150	0	2.150	0,3	1.024
3.	Mikrokrediti	322.369	134.551	456.920	357.896	138.990	496.886	79,8	109
4.	Rezer. za kred. gubitke	-2.232	-672	-2.904	-2.545	-913	-3.458	-0,6	119
5.	Neto mikrokrediti	320.137	133.879	454.016	355.351	138.077	493.428	79,2	109
6.	Posl. pr. i ost. fik. aktiva	24.918	1.751	26.669	30.077	4.549	34.626	5,6	130
7.	Dugoročne investicije	33.061	0	33.061	33.061	0	33.061	5,3	100
8.	Ostala aktiva	6.900	2.270	9.170	8.693	2.592	11.285	1,8	123
9.	Rezerve na ostale stavke aktive, osim kredita	-135	-36	-171	-162	-59	-221	-0,0	129
Ukupno aktiva		433.382	146.971	580.353	467.238	155.367	622.605	100	107
PASIVA									
10.	Obav. po uzetom kred.	177.970	101.712	279.682	195.815	103.339	299.154	48,1	107
11.	Ostale obaveze	21.647	6.155	27.802	25.802	8.592	34.394	5,5	124
12.	Kapital	233.765	39.104	272.869	245.621	43.436	289.057	46,4	106
Ukupno pasiva		433.382	146.971	580.353	467.238	155.367	622.605	100	107
13.	Vanbilansna evidencija	105.572	1.506	107.078	101.056	2.309	103.365	-	97

U strukturi aktive mikrokreditnog sektora FBiH sa 30.09.2019. godine, smanjen je nivo i učešće novčanih sredstava, dok su ostale bilansne pozicije zabilježile rast u posmatranom periodu. Najveća stope rasta iskazana je na poziciji plasmana drugim bankama. Stope rasta veće od 10% zabilježene su na pozicijama poslovnog prostora i ostale fiksne aktive, koji je uglavnom uzrokovan primjenom MSFI 16 - Najmovi, koja je obavezna od 01.01.2019. godine, a što je povezano sa rastom ostalih obaveza u pasivi i ostale aktive.

Stopa fiksne aktive u odnosu na ukupnu aktivu umanjenu za donirani kapital na nivou mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.09.2019. godine iznosi 6,0%, što je u okviru propisanog ograničenja (do 10,0%), pri čemu je kod jedne MKF iskazana stopa značajno veća od propisanog ograničenja (57,9%).

Neto mikrokreditni porfolio, kao dominantna stavka aktive mikrokreditnog sektora sa učešćem od 79,2%, zabilježio je rast u apsolutnom iznosu od 39,4 miliona KM ili 8,9%, od čega se na rast neto mikrokredita u MKF odnosi 35,2 miliona KM ili 89,3%, a na MKD se odnosi 4,2 miliona KM ili 10,7% u odnosu na 31.12.2018. godine. Nivo RKG na ukupan mikrokreditni porfolio je u posmatranom periodu veći za iznos od 0,5 miliona KM ili 19,1%, pri čemu se na povećanje kod MKF odnosi 0,3 miliona KM, sa stopom rasta od 14,0%, a na MKD iznos od 0,2 milion KM, sa stopom rasta od 35,9%.

Ukupna vanbilansna evidencija sa 30.09.2019. godine iznosi 103,4 miliona KM i u odnosu na 31.12.2018. godine smanjena je za iznos od 3,7 miliona KM ili 3,5%, pri čemu je kod MKF smanjena za iznos od 4,5 miliona KM ili 4,3%, dok je kod MKD povećana za iznos od 0,8 miliona KM ili 53,3%. Od ukupnog iznosa vanbilansne evidencije sa 30.09.2019. godine, najveća stavka se odnosi na otpisanu glavniciu po mikrokreditima u iznosu od 91,3 miliona KM ili 88,4%, a na otpisanu kamatu iznos od 9,9 miliona KM ili 9,6%. Ukupan broj otpisanih mikrokreditnih partija sa 30.09.2019. godine je 37.636, što u odnosu na 31.12.2018. godine predstavlja smanjenje za ukupno 1.529 mikrokreditnih partija, kao neto efekat novih otpisa, izvršenih trajnih otpisa i u potpunosti naplaćenih mikrokreditnih partija.

2.1.2.2. Kapital i obaveze

Najveće stavke pasive mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.09.2019. godine odnose se na: obaveze po uzetim kreditima, koje iznose 299,1 milion KM ili 48,1% ukupne pasive i kapital, koji iznosi 289,1 milion KM i čini 46,4% ukupne pasive. Preostali iznos od 34,4 miliona KM ili 5,5% odnosi na ostale obaveze (po osnovu poreza na dobit, prema zaposlenim, dobavljačima i dr.).

U odnosu na 31.12.2018. godine, u prva tri kvartala 2019. godine evidentan je rast obaveza po uzetim kreditima za iznos od 19,5 miliona KM ili 7,0%. Ročna struktura obaveza po uzetim kreditima daje se u sljedećoj tabeli:

-000 KM-

R. br.	Opis	31.12.2018.				30.09.2019.				Indeks
		MKF	MKD	Ukupno	%	MKF	MKD	Ukupno	%	
1	2	3	4	5=(3+4)	6	7	8	9=(7+8)	10	11=9/5
1.	Obaveze po uzetim kratkoroč. kreditima	69.189	33.197	102.386	36,6	72.943	51.559	124.502	41,6	122
2.	Obaveze po uzetim dugoroč. kreditima	108.781	68.515	177.296	63,4	122.872	51.780	174.652	58,4	99
	Ukupno	177.970	101.712	279.682	100	195.815	103.339	299.154	100	107

U strukturi ukupnih obaveza po uzetim kreditima sa 30.09.2019. godine, kreditne obaveze MKF čine 65,5%, a MKD 34,5%. U pogledu ročne strukture obaveza po uzetim kreditima u odnosu na 31.12.2018. godine povećano je učešće kratkoročnih obaveza za 21,6%, uz neznatno smanjenje dugoročnih obaveza za 1,5%. Najveći kreditori mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.09.2019.

godine, prema njihovom učešću u ukupnom kreditnom zaduženju MKO, su EFSE sa 45,7%, Symbiotics - Švicarska sa 21,5% i BlueOrchard - Švicarska sa 20,9%.

U posmatranom periodu ukupno povećanje kapitala na nivou mikrokreditnog sektora u FBiH je iznosilo 16,2 miliona KM ili 5,9%, od čega se na povećanje kapitala MKD odnosi 4,3 miliona KM ili 26,5% ukupnog povećanja kapitala mikrokreditnog sektora, dok je kapital svih MKF u posmatranom periodu povećan za iznos od 11,9 miliona KM ili 73,5% ukupnog povećanja kapitala mikrokreditnog sektora u prva tri kvartala 2019. godine.

Struktura kapitala mikrokreditnog sektora u FBiH prikazana je u sljedećoj tabeli:

-000 KM-

Tabela 36: Struktura kapitala mikrokreditnog sektora

R. br.	Opis	31.12.2018.					30.09.2019.					Indeks
		Stanje za MKF	%	Stanje za MKD	%	Ukupno	Stanje za MKF	%	Stanje za MKD	%	Ukupno	
1	2	3	4	5	6	7=(3+5)	8	9	10	11	12=(8+10)	13=12/7
1.	Donirani kapital	48.076	20,6	0	0,0	48.076	48.076	19,6	0	0,0	48.076	100
2.	Osnovni kapital	3.820	1,6	30.600	78,3	34.420	3.870	1,6	31.100	71,6	34.970	102
3.	Višak/manjak prih. nad rashodima	181.168	77,5	0	0,0	181.168	192.985	78,6	0	0,0	192.985	107
4.	Emisiona ažia	0	0,0	0	0,0	0	0	0,0	0	0,0	0	0
5.	Neraspoređena dobit	0	0,0	6.504	16,6	6.504	0	0,0	9.808	22,6	9.808	151
6.	Zakonske rezerve	0	0,0	2.000	5,1	2.000	0	0,0	2.528	5,8	2.528	126
7.	Ostale rezerve	701	0,3	0	0,0	701	690	0,2	0	0,0	690	98
	Ukupno kapital	233.765	100	39.104	100	272.869	245.621	100	43.436	100	289.057	106

Od ukupnog kapitala mikrokreditnog sektora FBiH koji sa 30.09.2019. godine iznosi 289,1 milion KM, ukupan kapital MKF iznosi 245,6 miliona KM ili 85,0%, a najveće stavke su višak prihoda nad rashodima, koji iznosi 193,0 miliona KM i čini 78,6% ukupnog kapitala MKF-a i donirani kapital, koji iznosi 48,1 milion KM ili 19,6%. Od ukupnog iznosa doniranog kapitala, donacije za kreditni fond iskazuje devet MKF, pri čemu se na tri MKF odnosi 64,5%, od čega na jednu MKF 39,1% ukupnog iznosa donacija za kreditni fond. Pet najvećih pojedinačnih donatora u MKF u FBiH učestvuju sa 69,1% (33,2 miliona KM), pri čemu najveći donator učestvuje sa 10,1 milion KM ili 21,0% u ukupnom doniranom kapitalu.

Ukupan kapital MKD iznosi 43,4 miliona KM, što čini 15,0% ukupnog kapitala mikrokreditnog sektora, a u strukturi istog najveće stavke su osnovni kapital, u iznosu od 31,1 milion KM ili 71,6% i neraspoređena dobit, u iznosu od 9,8 miliona KM ili 22,6%, a preostalih 2,5 miliona KM ili 5,8% kapitala MKD odnosi se na zakonske rezerve.

Ukupan kapital mikrokreditnog sektora u FBiH, umanjen za ukupan iznos doniranog kapitala, sa 30.09.2019. godine iznosi 241,0 milion KM, što čini 83,4% ukupnog kapitala, pri čemu bi kod dvije MKF ukupan kapital bez doniranog kapitala imao negativnu vrijednost.

Posmatrajući pokazatelj stope kapitala umanjenog za donirani kapital u odnosu na aktivu, koji sa 30.09.2019. godine na nivou mikrokreditnog sektora iznosi 38,7%, može se konstatovati da je isti u skladu sa propisanim ograničenjem (više od 10%), pri čemu dvije MKF i jedno MKD nisu usklađene sa ovim standardom, obzirom da ovaj pokazatelj ima negativnu vrijednost.

Ostale obaveze na nivou mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.09.2019. godine iznose 34,4 miliona KM ili 5,5% ukupne pasive, i u poređenju sa 31.12.2018. godine su povećane za iznos od 6,6 miliona KM ili 23,7%, što je prevashodno posljedica prve primjene MSFI 16 -Najmovi i povezano je sa porastom bilansnih pozicija poslovnog prostora i ostale fiksne aktive.

2.1.2.3. Aktiva i kvalitet aktive

Mikrokreditni portfolio iskazan u bruto iznosu u ukupnoj bilansnoj sumi mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.09.2019. godine iznosi 496,9 miliona KM ili 79,8% ukupne aktive mikrokreditnog sektora, odnosno sa umanjnjem za pripadajuće RKG u ukupnom iznosu od 3,5 miliona KM ili 0,6%, neto mikrokreditni portoflio iznosi 493,4 miliona KM ili 79,2% ukupne aktive mikrokreditnog sektora u FBiH. U poređenju sa 31.12.2018. godine bruto mikrokreditni portfolio se povećao za iznos od 40,0 miliona KM ili 8,7%, dok je neto mikrokreditni portfolio povećan za iznos od 39,4 miliona KM, takođe 8,7%. U istom periodu nivo RKG je povećan za iznos od 0,6 miliona KM ili 19,1%. Omjer RKG u odnosu na ukupan bruto mikrokreditni portfolio sa 30.09.2019. godine iznosi 0,7%, što u poređenju sa istim omjerom 31.12.2018. godine, kada je iznosio 0,6%, predstavlja povećanje za 0,1 procentni poen.

U strukturi ukupnog neto mikrokreditnog portfolia sektora u FBiH sa 30.09.2019. godine, neto mikrokrediti MKF iznose 355,4 miliona KM i čine 72,0% ukupnih neto mikrokredita na nivou sektora, dok se na MKD odnosi iznos od 138,1 milion KM ili 28,0% ukupnih neto mikrokredita na nivou sektora. U poređenju sa 31.12.2018. godine neto mikrokrediti MKF su se povećali za iznos od 35,2 miliona KM ili 11,0%, dok su neto mikrokrediti MKD povećani za iznos od 4,2 miliona KM ili 3,1%.

Neto mikrokrediti sa 30.09.2019. godine, koje čine ukupni bruto mikrokrediti umanjjeni za RKG, prikazani su u sljedećoj tabeli:

-000 KM-

Tabela 37: Neto mikrokrediti

R. br.	Opis	31.12.2018.			30.09.2019.			Indeks
		MKF	MKD	Ukupno	MKF	MKD	Ukupno	
1	2	3	4	5=(3+4)	6	7	8=(6+7)	9=8/5
1.	Mikrokrediti (bruto)	322.369	134.551	456.920	357.896	138.990	496.886	109
2.	RKG	-2.232	-672	-2.904	-2.545	-913	-3.458	119
3.	Neto mikrokrediti (1.-2.)	320.137	133.879	454.016	355.351	138.077	493.428	109

Posmatrano u relativnom izrazu, stopa rasta RKG je u posmatranom periodu bila veća od stope rasta ukupnih (bruto) mikrokredita.

Detaljni podaci o sektorskoj i ročnoj strukturi mikrokreditnog portfolija na dan 30.09.2019. godine prikazani su u sljedećoj tabeli:

-000 KM-

Tabela 38: Sektorska i ročna struktura mikrokredita na dan 30.09.2019. g.

R. br.	Mikrokrediti	Kratkoročni mikrokrediti	Dugoročni mikrokrediti	Dospjela potraživanja	Ukupno	%
1	2	3	4	5	6=(3+4+5)	7
1.	Pravnim licima					
a.)	Uslužne djelatnosti	282	7.093	35	7.410	56,8
b.)	Trgovina	175	2.698	17	2.890	22,2
c.)	Poljoprivreda	26	778	4	808	6,2
d.)	Proizvodnja	77	1.770	8	1.855	14,2
e.)	Ostalo	5	72	1	78	0,6
	Ukupno 1:	565	12.411	65	13.041	100
2.	Fizičkim licima					
a.)	Uslužne djelatnosti	4.666	84.007	229	88.902	18,4
b.)	Trgovina	1.104	13.250	52	14.406	3,0
c.)	Poljoprivreda	7.156	154.264	256	161.676	33,4
d.)	Proizvodnja	529	8.535	22	9.086	1,9
e.)	Stambene potrebe	3.069	107.535	190	110.794	22,9
f.)	Ostalo	16.237	82.309	435	98.981	20,4
	Ukupno 2:	32.761	449.900	1.184	483.845	100
	Ukupno (1+2):	33.326	462.311	1.249	496.886	-

U ročnoj strukturi ukupnog mikrokreditnog portfolia sa 30.06.2019. godine, iskazanoj na bruto osnovi, najveće učešće imaju dugoročni mikrokrediti sa 93,0%, kratkoročni mikrokrediti učestvuju sa 6,7% i dospjela potraživanja po mikrokreditima sa 0,3%.

Posmatrajući sektorsku strukturu, dominantno je učešće mikrokredita odobrenih fizičkim licima od 97,4%, a preostalih 2,6% se odnosi na mikrokredite odobrene pravnim licima. U okviru mikrokreditnog portfolia fizičkih lica, najveće je učešće mikrokredita odobrenih za poljoprivredu koje je iznosilo 33,4% i za stambene potrebe 22,9%. Prema visini učešća slijede ostali sektori sa 20,4% i uslužne djelatnosti sa 18,4%. Učešće mikrokredita za trgovinu je 3,0%, a za proizvodnju 1,9%. U strukturi mikrokredita pravnim licima, dominantno je učešće mikrokredita za uslužne djelatnosti - 56,8%.

Sa stanjem na 30.09.2019. godine, na nivou mikrokreditnog sektora u FBiH je 162.136 aktivnih mikrokreditnih partija, što je za 5.433 partija, odnosno 3,5% više u odnosu na kraj 2018. godine. Prosječan iznos mikrokredita na nivou sektora, na dan 30.09.2019. godine je 3.065 KM, što je u odnosu na 31.12.2018. godine više za 5,1%. Posmatrano analitički, prosječan iznos mikrokredita u MKF iznosi 2.692 KM i za 5,4% je povećan u odnosu na 31.12.2018. godine, dok u MKD iznosi 4.763 KM i u posmatranom periodu je povećan za 7,7%.

Odredbama Odluke o visini i načinu formiranja i održavanju rezervi za pokriće kreditnih gubitaka mikrokreditnih organizacija, koja je u primjeni od 2007. godine, propisana je obaveza MKO da plasirane mikrokredite i druga potraživanja mjesečno raspoređuju u određene grupe primjenom kriterija broja dana kašnjenja u otplati i da za svaku grupu izdvaja rezerve za pokriće kreditnih gubitaka na teret troškova poslovanja, prema utvrđenim stopama rezervisanja. Pri tome, osnovicu za obračun visine rezervi čini iznos neotplaćenog mikrokredita, dospjele kamate i naknade i sve druge stavke kod kojih je MKO izložena riziku nemogućnosti naplate, odnosno poslovnog neuspjeha. U vezi sa navedenim, MKO su obavezne primjenjivati sistem koji omogućava formiranje i održavanje rezervi za pokriće kreditnih gubitaka, te dostavljati FBA izvještaje na propisanim obrascima. U skladu sa prethodno navedenom obavezom izvještavanja, u sljedećoj tabeli daje se pregled potraživanja sa pripadajućim rezervisanjima po grupama prema broju dana kašnjenja, kao i podatak o nenaplaćenim dospjelim potraživanjima preko 180 dana, koja su isknjižena iz bilansa stanja, na dan 30.09.2019. godine:

- 000 KM -

Tabela 39: RKG sa stanjem na dan 30.09.2019. godine

R. br.	Dani kašnjenja	Stope rezervisanja	Iznos kredita	Učešće (%)	Dospjela kamata			Rezervisanja			Ukupna rezervisanja
					Stopa rezervisanja	Iznos kamate	Iznos ostalih stavki aktive mikrokr.	Po kamatama	Po dospjelim stavkama aktive	Po ostalim stavkama aktive	
1	2	3	4	5	6	7	8	9=(4x3)/100	10=(7x6)/100	11=(8x3)/100	12=(9+10+11)
1.	0	0%	487.309	98,1	0%	3	0	0	0	0	0
2.	1-15	2%	2.935	0,6	2%	44	0	59	1	0	59
3.	16-30	15%	2.810	0,5	100%	38	0	443	38	0	481
4.	31-60	50%	1.413	0,3	100%	45	0	707	45	0	752
5.	61-90	80%	847	0,2	100%	37	0	678	37	0	715
6.	91-180	100%	1.572	0,3	100%	101	0	1.572	101	0	1.673
Ukupno			496.886	100		268	0	3.458	222	0	3.680
7.	preko 180	Otpis	1.346	-	100%	120	0	0	0	0	0

U ukupnom mikrokreditnom portfoliu na nivou sektora, 98,1% se odnosi na mikrokredite u čijoj otplati nema kašnjenja, dok kod preostalih 1,9% mikrokredita ima kašnjenja, od čega se na kašnjenja do 30 dana odnosi 1,1%, a 0,8% su kašnjenja od 31 do 180 dana. Potraživanja po mikrokreditima kod kojih se u otplati kasni preko 180 dana iznose 1,3 miliona KM, što predstavlja 0,3% ukupnog bruto mikrokreditnog portfolia.

Od ukupnog iznosa dospjele kamate (0,3 miliona KM), kašnjenja u otplati do 30 dana čine 31,7%, a kašnjenja od 31 do 180 dana čine 68,3%. Za dospjele kamate koje nisu naplaćene u roku do 15

dana MKO je dužna u 100%-tnom iznosu potraživanja formirati rezerve za pokriće kreditnih gubitaka. Otpisana kamata sa 30.06.2019. godine iznosi 0,1 milion KM.

Ukupan iznos rezervisanja po osnovu mikrokredita, kamata i ostalih stavki aktive sa 30.09.2019. godine je 3,7 miliona KM, a najveću stavku čine rezervisanja izvršena po mikrokreditima u kašnjenju od 91 do 180 dana, koja iznose 1,7 miliona KM i čine 45,5% ukupnog iznosa rezervisanja. Ukupna rezervisanja po dospjelim kamatama u bilansu iznose 0,2 miliona KM i čine 6,0% ukupnog iznosa rezervisanja.

Ključni pokazatelji kvalitete mikrokreditnog portfolia

U poređenju sa 31.12.2018. godine, bruto mikrokreditni portfolio sa 30.09.2019. godine bilježi rast u apsolutnom iznosu od 40,0 miliona KM ili 8,7%. U istom periodu pokrivenost bruto mikrokredita sa RKG je sa 0,64%, koliko je iznosila 31.12.2018. godine, povećana na 0,70%, što predstavlja povećanje za 0,06 procentnih poena.

Pokazatelj portfolia u riziku preko 30 dana kašnjenja (PAR>30 dana) sa 30.09.2019. godine na nivou mikrokreditnog sektora iznosi 0,77% i povećan je za 0,05 procentnih poena u odnosu na 31.12.2018. godine. Ovaj pokazatelj rizičnosti mikrokreditnog portfolia na nivou sektora je u okviru propisanog standarda (ispod 5%), pri čemu jedna MKF (14,71%) i jedno MKD (8,67%) ne zadovoljavaju propisani standard.

Pokazatelj portfolia u riziku preko jednog dana kašnjenja (PAR>1 dana) na nivou mikrokreditnog sektora sa 30.09.2019. godine iznosi 1,93% i isti je u odnosu na 31.12.2018. godine povećan za 0,34 procentna poena.

Stopa NPL-a na nivou mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.09.2019. godine iznosi 17,4% i u kontinuitetu od 31.12.2014. godine, kada je iznosila 34,8%, bilježi smanjenje. U odnosu na 31.12.2018. godine stopa NPL-a je smanjena za 1,8 procentnih poena.

Na nivou mikrokreditnog sektora stopa otpisa mikrokredita sa 30.09.2019. godine iznosi 0,9%, što je u okviru FBA standarda (ispod 3%). Ovaj pokazatelj bilježi konstantan opadajući trend od kraja 2014. godine, kada je bio iznad navedenog standarda, a u odnosu na 31.12.2018. godine stopa otpisa je smanjena za 0,08 procentnih poena. Pri tome, dvije MKF ne zadovoljavaju taj standard, obzirom da je njihov pokazatelj iznad 3% (5,2%, odnosno 7,1%), od kojih jedna ne ispunjava ni standard u pogledu portfolia u riziku preko 30 dana kašnjenja, a druga je na gornjoj granici propisanog standarda.

Prema stanju na dan 30.09.2019. godine pokazatelj ukupnog otpisa potraživanja na nivou mikrokreditnog sektora u FBiH u vanbilansnoj evidenciji u odnosu na ukupne bruto mikrokredite je 20,7%. Četiri MKF su značajno iznad pokazatelja na nivou sektora, pri čemu je kod dvije MKF navedeni pokazatelj izrazito visok (preko 100%).

2.1.2.4. Profitabilnost

U skladu sa zakonskim propisima, MKO posluju kao nedepozitne finansijske organizacija, čija je osnovna djelatnost mikrokreditiranje, koju obavljaju sa ciljem poboljšanja materijalnog položaja korisnika mikrokredita, povećanja uposlenosti, pružanja podrške razvoju poduzetništva i stjecanja dobiti. U skladu sa zakonskim propisom, MKO je pravna osoba koja se može osnovati i poslovati kao MKD ili MKF, pri čemu je odredbama člana 13. Odluke o uslovima i ostalim standardima poslovanja i ograničenjima u mikrokreditnoj organizaciji propisana raspodjela viška prihoda nad rashodima za MKF i raspodjela dobiti za MKD. U skladu sa prethodno navedenom odredbom

Odluke, nije dopuštena direktna ili indirektna raspodjela viška prihoda nad rashodima osnivačima, članovima organa, odgovornim licima i zaposlenim u MKF i drugim povezanim licima, donatorima i trećim licima. Takođe, nije dopuštena indirektna raspodjela dobiti MKD osnovanog od MKF ili u kojem MKF ima ulaganja. Pri tome, su precizno propisane odredbe šta se podrazumijeva pod indirektnom raspodjelom viška prihoda nad rashodima.

U skladu sa ostalim standardima poslovanja MKO i ograničenjima propisanim čl. 11. i 12. predmetne Odluke, MKF je dužna dobit iz poslovanja MKD koristiti samo za obavljanje djelatnosti iz člana 15. ZoMKO i ciljeva utvrđenih Statutom MKF usklađenim sa zakonskim odredbama.

MKO su dužne osigurati da povrat na aktivu, prilagođen za inflaciju, tržišnu cijenu kapitala i donacije, bude pozitivan, te da operativna efikasnost ne smije biti viša od 45%.

Finansijski rezultat mikrokreditnog sektora FBiH

Prema izvještajnim podacima MKO, ukupan finansijski rezultat na nivou mikrokreditnog sektora FBiH za period od 01.01. do 30.09.2019. godine bio je pozitivan i iznosio je 16,0 miliona KM, što je približno na istom nivou kao i u istom periodu 2018. godine (za iznos od 0,2 miliona KM ili 0,9% manji).

Struktura zbirnog bilansa uspjeha na nivou mikrokreditnog sektora FBiH je prikazana u sljedećoj tabeli:

-000 KM-

Tabela 40: Zbirni bilans uspjeha mikrokreditnog sektora										
R. br.	Opis	Za period 01.01. - 30.09.2018.				Za period 01.01. - 30.09.2019.				Indeks
		MKF	MKD	Ukupno	%	MKF	MKD	Ukupno	%	
1	2	3	4	5=(3+4)	6	7	8	9=(7+8)	10	11=(9/5)
1.	Prihodi									
1.1.	Prihodi od kamata i slični prihodi	47.719	13.929	61.648	90,5	49.527	17.955	67.482	91,1	109
1.2.	Operativni prihodi	5.240	1.228	6.468	9,5	5.100	1.521	6.621	8,9	102
2.	Ukupni prihodi (1.1.+1.2.)	52.959	15.157	68.116	100	54.627	19.476	74.103	100	109
3.	Rashodi									
3.1.	Rashodi po kamatama i slični rashodi	6.346	2.714	9.060	15,2	6.104	3.091	9.195	14,1	101
3.2.	Operativni rashodi	40.494	6.776	47.270	79,3	40.900	11.038	51.938	79,8	110
3.3.	Trošk. rezer. za kred. i dr. gubitke	2.311	986	3.297	5,5	2.836	1.151	3.987	6,1	121
4.	Ukupni rashodi (3.1.+3.2.+3.3.)	49.151	10.476	59.627	100	49.840	15.280	65.120	100	109
5.	Vanredni prihodi	8.637	36	8.673	-	7.702	214	7.916	-	91
6.	Vanredni rashodi	433	102	535	-	307	45	352	-	66
7.	Ukupno prihodi-rashodi (2+5-4-6)	12.012	4.615	16.627	-	12.182	4.365	16.547	-	100
8.	Višak/manjak prihoda nad rashodima	12.012	-	12.012	-	12.182	-	12.182	-	101
9.	Dobit prije oporezivanja	-	4.615	4.615	-	-	4.365	4.365	-	95
10.	Porezi	-	462	462	-	-	533	533	-	115
11.	Neto dobit/gubitak	-	4.153	4.153	-	-	3.832	3.832	-	92
12.	Ukupan finansijski rezultat	12.012	4.153	16.165	-	12.182	3.832	16.014	-	99

MKF su iskazale višak prihoda nad rashodima, koji je za 0,2 miliona KM ili 1,4% veći u odnosu na 30.09.2018. godine. U posmatranom periodu ukupni prihodi MKF su veći za 1,7 miliona KM ili 3,1%, pri čemu su kamatni i slični prihodi veći za 1,8 miliona KM ili 3,8%, a operativni prihodi su manji za 0,1 milion KM ili 2,7%. Vanredni prihodi MKF su manji za 0,9 miliona KM ili 10,8%, kao i vanredni rashodi za 0,1 milion KM ili 29,1%. Troškovi rezervi za kreditne i druge gubitke u MKF su povećani za 0,5 miliona KM ili 22,7%. Analitički posmatrano, jedna MKF je sa 30.09.2019. godine iskazala je manjak prihoda nad rashodima, dok su ostale MKF iskazale višak prihoda nad rashodima. Pet MKF u redovnom poslovanju iskazuje manjak prihoda nad rashodima u ukupnom iznosu od 1,6 miliona KM, pri čemu se na jednu MKF odnosi 1,3 miliona KM ili

84,5%, koja je zahvaljujući značajnim vanrednim prihodima ipak iskazala višak prihoda nad rashodima.

MKD su iskazala ukupnu neto dobit u iznosu od 3,8 milion KM, što u odnosu na 30.09.2018. godine predstavlja smanjenje za 0,3 miliona KM ili 7,7%, pri čemu su u posmatranom periodu dozvolu FBA za rad dobila dva novoosnovana MKD, od kojih jedno još uvijek nije otpočelo sa poslovnim aktivnostima, a drugo MKD koje je u drugom kvartalu 2019. godine započelo sa poslovnim aktivnostima je iskazalo gubitak u iznosu od 1,0 milion KM. Sa 30.09.2019. godine neto dobit MKD, koje ima dozvolu za rad od 2008. godine, iznosi 4,8 miliona KM i u odnosu na isti period 2018. godine povećanje iznosi 0,6 miliona KM ili 15,4%.

Sa 30.09.2019. godine neto finansijski prihodi MKD (razlika između ukupnih kamatnih prihoda i ukupnih kamatnih rashoda) iznosili su 14,9 miliona KM i u odnosu na isti period 2018. godine veći su za 3,6 miliona KM ili 32,5%. Ukupni operativni prihodi MKD veći su za 0,3 miliona KM ili 23,9%, a vanredni prihodi za 0,2 miliona KM ili 494,4%. Rast vanredno iskazanih prihoda najvećim dijelom je generisan porastom ostalih prihoda iz osnova promjene poreskog tretmana na kamate po uzetim kreditima u inostranstvu (0,1 milion KM).

Ukupni operativni rashodi MKD su zabilježili značajan rast za 4,3 miliona KM ili 62,9%, od čega se na novoosnovano društvo koje je operativno od drugog kvartala 2019. godine odnosi iznos od 0,9 miliona KM ili 20,9% ukupnog rasta. Preostali iznos od 3,4 miliona KM ili 79,1% najvećim dijelom se odnosi na porast troškova plata i ostalih troškova povezanih sa novoosnovanim MKD.

Vanredni rashodi MKD su u posmatranom periodu smanjeni za 55,9%. Troškovi rezervisanja za kreditne i druge gubitke u MKD iznose 1,1 milion KM i u odnosu na 30.09.2018. godine povećani su za 0,2 miliona KM ili 16,7%.

U Prilozima 12. i 13. dati su zbirni bilans uspjeha za MKF i zbirni bilans uspjeha za MKD.

Pokazatelji efikasnosti i održivosti mikrokreditnog sektora FBiH

Operativna efikasnost poslovanja mikrokreditnog sektora FBiH sa 30.09.2019. godine iznosi 18,3%, što je u okviru propisanog pokazatelja do 45%, koji predstavlja propisanu obavezu usklađenosti MKO sa članom 12. stav (1) tačka b) Odluke o uslovima i ostalim standardima poslovanja i ograničenjima u mikrokreditnoj organizaciji. Tri MKO odstupaju od propisanog pokazatelja, obzirom da prema izvještajnim podacima iskazuju ovaj pokazatelj veći od 45%, pri čemu jedna MKO²⁹ ima izrazito visoko prekoračenje ovog pokazatelja (266,9%), zbog visokih početnih troškova (plate zaposlenim i troškovi marketinga) u odnosu na prosječnu aktivnu, što je karakteristično za početak poslovanja.

Prema izvještajnim podacima na nivou mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.09.2019. godine prilagođeni povrat na aktivnu za inflaciju, tržišnu cijenu kapitala i donacije (AROA), koji predstavlja razliku ukupnih prihoda i prilagođenih ukupnih troškova podijeljenju sa prosječnom ukupnom aktivnom, je pozitivan i iznosi 3,3%. Pri tome, četiri MKO, iskazuju negativne vrijednosti (tri MKF i novoosnovano MKD), što nije u skladu sa propisanim ograničenjima poslovanja.

Pokazatelj operativne održivosti mikrokreditnog sektora FBiH, koji se koristi kao uobičajeni standard i iskazuje odnosom ukupnih prihoda iz redovnog poslovanja (ne uključujući vanredne prihode) i ukupnih rashoda iznosi 113,2% što ukazuje na operativnu održivost sektora (iznad 100%). Pri tome, šest MKO iskazuje ovaj pokazatelj ispod 100%, uključujući i novoosnovano MKD (10,4%). Preostalih sedam MKO, od toga jedno MKD, iskazuju operativnu održivost u intervalu od 103,4% do 135,9%.

²⁹ novoosnovano MKD, koje je tek u drugom kvartalu započelo sa poslovnim aktivnostima

2.1.3. PREPORUKE ZA MIKROKREDITNI SEKTOR

FBA će u okviru propisanih nadležnosti za nadzor mikro kreditnog sektora u FBiH nastaviti sa planiranim supervizorskim aktivnostima, koje će biti usmjerene na nadzor:

- usklađenosti poslovanja MKO sa zakonskim propisima, sa ciljem pune primjene odredbi ZoMKO u pogledu ostvarenja propisanih ciljeva mikro kreditiranja, u smislu poboljšanja materijalnog položaja korisnika mikro kredita, doprinosa povećanju zaposlenosti i podrške razvoju poduzetništva,
- primjene podzakonskog okvira za poslovanje i nadzor MKO u FBiH, sa ciljem potpune i adekvatne primjene važećih propisa i povećanja transparentnosti poslovanja mikro kreditnog sektora u FBiH i poduzimanje odgovarajućih supervizorskih mjera;
- pravovremenog i adekvatnog poduzimanja aktivnosti u MKO prema izrečenim korektivnim mjerama na otklanjanju nepravilnosti i slabosti u poslovanju.

U izvršenju nadležnosti nadzora i održavanja stabilnosti mikro kreditnog sektora u FBiH, FBA će nastaviti saradnju sa ABRs-om sa ciljem unapređenja efikasnog nadzora MKO, kao i po pitanju ostvarivanja ciljeva mikro kreditiranja u skladu sa zakonskim propisima, te zaštite prava korisnika finansijskih usluga.

Mikro kreditni sektor u FBiH ima obavezu da u svom poslovanju, a polazeći od propisanih regulatornih zahtjeva i ciljeva mikro kreditiranja, primjenjuje propisane standarde i ograničenja u obavljanju poslova mikro kreditiranja, izvještavanja i revizije. U vezi sa navedenim, potrebno je da nadležna upravljačka tijela MKO osiguraju usklađenost poslovanja sa propisanim standardima, a posebno u pogledu:

- obavljanja djelatnosti mikro kreditiranja radi poboljšanja materijalnog položaja korisnika, povećanja zaposlenosti i pružanja podrške razvoju poduzetništva, polazeći od zakonom propisanih ciljeva mikro kreditiranja uz dosljednu primjenu zakonskih odredbi o zaštiti korisnika finansijskih usluga, uključujući i usklađivanje politika kamatnih stopa na mikro kredite sa propisanim ciljevima mikro kreditiranja, dajući na taj način doprinos stabilnosti i održivosti mikro kreditnog sektora u FBiH;
- održavanja i unapređenja zdrave prakse upravljanja rizicima kojima su ili kojima bi mogle biti izložene MKO, efikasnosti sistema internih kontrola i neovisne funkcije interne revizije;
- optimiziranja resursa i primjene principa odgovornog mikro kreditiranja, odnosno zdravih praksi u poslovanju sa sredstvima MKF-a;
- usklađivanja, odnosno unapređenja pokazatelja operativne efikasnosti i operativne održivosti;
- redovnog, ažurnog i tačnog dostavljanja podataka CBBiH za potrebe vođenja CRK-a;
- poboljšanja transparentnosti poslovanja i dr.

MKO koje su manje kapitalizirane i/ili imaju materijalno značajan iznos otpisanih mikro kredita trebaju uspostaviti i realizirati jasna i konzistentna strateška opredjeljenja u pogledu održivosti poslovanja, odnosno mogućeg iznalaženja prihvatljivih partnera za konsolidaciju, odnosno pripajanja većim i snažnijim MKF, kako bi se optimizirali resursi, očuvala donirana sredstva, osigurala podrška stranih kreditora, te obezbijedila budućnost zaposlenih u MKO, što će biti predmet supervizorske pažnje sa ciljem očuvanja stabilnosti mikro kreditnog sektora i ostvarenja zakonom propisanih ciljeva i djelatnosti mikro kreditiranja u FBiH.

2.2. LIZING SEKTOR

2.2.1. STRUKTURA LIZING SEKTORA U FBiH

2.2.1.1. Broj lizing društava

Dozvolu FBA za obavljanje poslova lizinga na dan 30.09.2019. godine posjeduje pet lizing društva u FBiH. U odnosu na 30.06.2019. godine smanjen je broj lizing društava zbog oduzimanja dozvole za obavljanje poslova jednom lizing društvu, Rješenjem FBA broj 04-1-2220-1/19 od 03.09.2019. godine, koje je uslijedilo na osnovu odluke o preregistraciji društva.

U Prilogu 14. daju se osnovni podaci o lizing društvima, koja sa 30.09.2019. godine čine lizing sektor u FBiH.

2.2.1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva lizing društava u FBiH, prema podacima sa 30.09.2019. godine, je sljedeća: dva lizing društva se nalaze u 100%-tnom vlasništvu nerezidentnih pravnih lica, jedno lizing društvo se nalazi u većinskom vlasništvu nerezidentnog pravnog lica, jedno lizing društvo se nalaze u 100%-tnom vlasništvu nerezidentnog fizičkog lica, dok je jedno lizing društvo u 100%-tnom vlasništvu rezidentnih pravnih lica.

Detaljan pregled vlasničke strukture lizing društava u FBiH dat je u Prilogu 16.

2.2.1.3. Kadrovska struktura

Na dan 30.09.2019. godine u lizing sektoru u FBiH bilo je ukupno 127 zaposlenih, od čega je 123 angažovano putem ugovora o radu (izvještajna kategorija „stalno zaposleni“), dok su četiri osobe angažovane putem studentskog servisa i preko organizacija koje posreduju u zapošljavanju (izvještajna kategorija „privremeno zaposleni“). Broj stalno zaposlenih je u odnosu na 31.12.2018. godine veći za pet zaposlenih ili 4,2%.

U kvalifikacionoj strukturi zaposlenih u lizing sektoru FBiH na dan 30.09.2019. godine nije bilo značajnijih promjena u odnosu na prethodne izvještajne periode. Najveće učešće imaju zaposlenici sa visokom stručnom spremom (66,7%), nakon čega slijede zaposleni sa srednjom stručnom spremom (19,5%).

Efikasnost zaposlenih prilikom ocjene performansi lizing društva zasniva se na omjeru aktive i broja zaposlenih (aktiva po zaposlenom). Prema pokazateljima na dan 30.06.2019. godine na nivou lizinga sektora u FBiH na svakog zaposlenog odnosilo se 2,7 miliona KM aktive. Ovaj pokazatelj je približno jednak prethodnom izvještajnom periodu. Analitički pokazatelji za pojedinačna lizing društva u FBiH kreću se u rasponu od 0,3 do 5,3 miliona KM aktive po zaposlenom.

2.2.2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA

2.2.2.1. Bilans stanja

Ukupna aktiva lizing sektora u FBiH na dan 30.09.2019. godine iznosila je 334,2 miliona KM i veća je za iznos od 37,1 milion KM ili 12,5% u odnosu na 31.12.2018. godine. Na dva lizing društva, posmatrano po veličini aktive, odnosi se 73,9% ukupne aktive lizing sektora u FBiH. U Prilogu 17. dat je Zbirni bilans stanja lizing društava u FBiH, prema izvještajnim podacima sa stanjem na dan 30.09.2019. godine.

Poređenjem iznosa aktive pojedinačnih lizing društava na dan 30.09.2019. godine sa podacima na dan 31.12.2018. godine može se zaključiti da je kod četiri lizing društva iskazan porast bilansne sume u iznosu od 53,7 miliona KM, dok je kod jednog lizing društva iskazano smanjenje bilansne sume u iznosu od 4,9 miliona KM.

U Prilogu 18. dat je pregled aktive, potraživanja po finansijskom lizingu i neto stanja sredstava datih u operativni lizing i finansijskog rezultata lizing društava na dan 30.09.2019. godine, a u Prilogu 19. pregled osnovnih finansijskih pokazatelja na nivou sistema (pet lizing društava i banka koja obavlja poslove finansijskog lizinga).

U strukturi ukupne aktive lizing sektora u FBiH najznačajnije je učešće neto potraživanja po osnovu finansijskog lizinga, koja iznose 246,1 milion KM ili 73,6% ukupne aktive. U poređenju sa 31.12.2018. godine, neto potraživanja po osnovu finansijskog lizinga su veća za iznos od 31,5 miliona KM ili 14,7%, dok su bruto potraživanja po osnovu finansijskog lizinga veća za iznos od 41,5 miliona KM ili 17,8%. U istom periodu rezerve za gubitke za potraživanja po finansijskom lizingu povećane su za ukupan iznos od 1,2 miliona KM ili 141,6%, pri čemu je kod četiri lizing društva je iskazan porast rezervi za gubitke u iznosu od 1,6 miliona KM, od čega se na jedno društvo odnosi 1,4 miliona KM, dok je kod jednog lizing društva iskazano smanjenje rezervi za gubitke u iznosu od 0,4 miliona KM.

Uvidom u izvještaje banke koja obavlja poslove finansijskog lizinga, konstatovano je da su iskazana neto potraživanja po osnovu ugovora finansijskog lizinga na 30.09.2019. godine u iznosu od 67,4 miliona KM, što u odnosu na 31.12.2018. godine predstavlja smanjenje za iznos od 14,6 miliona KM ili 17,8%.

Ukupna neto potraživanja na nivou lizing sistema u FBiH na 30.09.2019. godine iznose 313,5 miliona KM i ista su za 16,9 miliona KM ili 5,7% veća u odnosu na 31.12.2018. godine.

U strukturi potraživanja po osnovu finansijskog lizinga na nivou lizinga sektora u FBiH, ugovori koji su odobreni po osnovu finansiranja putničkih vozila i vozila za obavljanje djelatnosti učestvuju sa 84,1%, ugovori po osnovu finansiranja opreme učestvuju sa 15,2%, dok se na ugovore putem kojih su finansirane nekretnine odnosi 0,7%. Posmatrano po vrsti korisnika lizinga, najznačajniji porast je iskazan u segmentu fizičkih lica i to 39,0% više u odnosu na 31.12.2018. godine.

U sljedećim tabelama iskazana je struktura potraživanja po finansijskom lizingu na nivou lizing sektora u FBiH (potraživanja prije umanjjenja po osnovu rezervi za gubitke) na dan 30.09.2019. godine i uporedni pregled strukture potraživanja sa 31.12.2018. godine i 30.09.2019. godine:

-u 000 KM-

Tabela 41: Struktura potraživanja po finansijskom lizingu - 30.09.2019. godine

Prema predmetu lizinga	Kratkoročna potraživanja	Dugoročna potraživanja	Dospjela potraživanja	Ukupna potraživanja	Učešće u ukupnom potraživanju
1	2	3	4	5	6
Putnička vozila	34.623	74.036	2.257	110.916	44,7%
Vozila za obavljanje djelatnosti (terenska i putnička)	37.314	59.490	1.066	97.870	39,4%
Mašine i oprema	13.430	23.973	279	37.682	15,2%
Nekretnine	309	1.500	26	1.835	0,7%
Ostalo	0	0	0	0	0,0%
Ukupno	85.676	158.999	3.628	248.303	100%
Prema korisniku lizinga	Kratkoročna potraživanja	Dugoročna potraživanja	Dospjela potraživanja	Ukupna potraživanja	Učešće u ukupnom potraživanju
1	2	3	4	5	6
Pravna lica	77.177	138.473	1.874	217.524	87,6%
Preduzetnici	2.086	3.745	105	5.936	2,4%
Fizička lica	4.555	13.882	1.643	20.080	8,1%
Ostalo	1.858	2.899	6	4.763	1,9%
Ukupno	85.676	158.999	3.628	248.303	100%

-u 000 KM-

Tabela 42: Struktura potraživanja po finansijskom lizingu - uporedni pregled

Prema predmetu lizinga	Potraživanja na dan 31.12.2018.	Potraživanja na dan 30.09.2019.	Indeks
1	2	3	4=(3/2)
Putnička vozila	86.363	110.916	128
Vozila za obavljanje djelatnosti (terenska i putnička)	99.446	97.870	98
Mašine i oprema	27.434	37.682	137
Nekretnine	2.324	1.835	79
Ostalo	4	0	0
Ukupno	215.571	248.303	115
Prema korisniku lizinga	Potraživanja na dan 31.12.2018.	Potraživanja na dan 30.09.2019.	Indeks
1	2	3	4=(3/2)
Pravna lica	191.495	217.524	114
Preduzetnici	5.416	5.936	110
Fizička lica	14.478	20.080	139
Ostalo	4.182	4.763	114
Ukupno	215.571	248.303	115

Neto potraživanja po osnovu zajma su na dan 30.09.2019. godine iznosila 5,5 miliona KM ili 1,6% iznosa ukupne aktive lizing sektora u FBiH. U odnosu na 31.12.2018. godine, neto potraživanja po osnovu zajma su smanjena za iznos od 0,8 miliona KM ili 12,6%. Potraživanja po osnovu zajmova u strukturi ukupne aktive lizing društava su smanjena zbog kontinuiranog smanjenja potraživanja po osnovu zajma, jer je odredbama ZoL-a zabranjeno lizing društvima zaključivanje novih ugovora o zajmu, pri čemu će ostati evidentirani u bilansima lizing društava u FBiH dok ne isteknu ugovoreni rokovi na koje su odobreni. Iskazani iznos neto potraživanja po osnovu zajma se odnosi na potraživanja jednog lizing društva, koje u svom portfoliju ima značajne iznose potraživanja po zajmu supsidijarnih lica, putem kojih su prije stupanja na snagu ZoL-a finansirani projekti izgradnje nekretnina.

Iskazano stanje bilansne pozicije novac i novčani ekvivalenti na dan 30.09.2019. godine je iznosilo 4,1 milion KM, što je za 9,9 miliona KM ili 70,6% manje u odnosu na 31.12.2018. godine. Učešće navedene pozicije u ukupnoj aktivni na dan 30.09.2019. godine je iznosilo 1,2%, što je manje za 3,5 procentna poena u odnosu na 31.12.2018. godine, kada je iznosilo 4,7%.

Plasmani bankama su na dan 30.09.2019. godine iznosili 21,6 miliona KM, što čini 6,5% ukupne aktive lizing sektora u FBiH, a što je za iznos od 4,4 miliona KM ili 25,5% više u odnosu na 31.12.2018. godine. Od ukupnog iznosa ovih plasmana, iznos od 19,6 miliona KM ili 90,7% se odnosi na oročena sredstva jednog lizing društva kod komercijalnih banaka.

Neto vrijednost osnovnih sredstava finansiranih putem operativnog lizinga na dan 30.09.2019. godine iznosi 45,2 miliona KM i za 9,9 miliona KM ili 27,9% je povećana u odnosu na 31.12.2018. godine³⁰. Pojedinačno posmatrano, kod dva lizing društva je iskazan porast neto vrijednosti osnovnih sredstava finansiranih putem operativnog lizinga u iznosu od 10,4 miliona KM, a kod dva lizing društava iskazano smanjenje u iznosu od 0,6 miliona KM.

Struktura neto bilansnih pozicija aktive sektora lizinga u FBiH može se sagledati iz sljedećeg tabelarnog pregleda:

-u 000 KM-

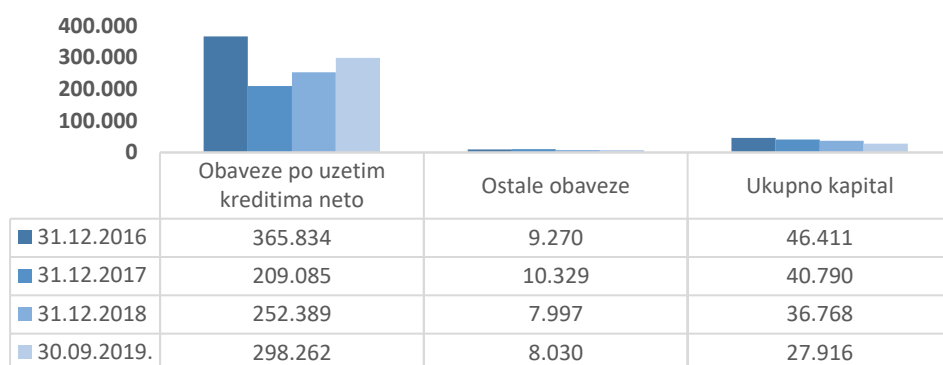
Opis	31.12.2018.	Učešće u aktivi	30.09.2019.	Učešće u aktivi	Indeks
1	2	3	4	5	6=(4/2)
Finansijski lizing	214.674	72,3%	246.136	73,6%	115
Operativni lizing	35.385	11,9%	45.243	13,5%	128
Zajam	6.253	2,1%	5.463	1,6%	87
Ostala imovina	40.842	13,7%	37.366	11,2%	91
Ukupno	297.154	100%	334.208	100,0%	112

2.2.2.2. Kapital i obaveze

Ukupne obaveze lizing sektora na dan 30.09.2019. godine iznose 306,3 miliona KM, što čini 91,6% ukupne pasive lizing društava u FBiH. U poređenju sa stanjem na 31.12.2018. godine ukupne obaveze na nivou sektora su povećane za iznos od 45,9 miliona KM ili 17,6%.

Grafikon 9. prikazuje strukturu pasive lizing sektora u FBiH na dan 30.09.2019. godine:

Grafikon 9: Struktura pasive

Obaveze lizing društava u FBiH po uzetim kreditima na dan 30.09.2019. godine predstavljaju dominantan izvor u strukturi ukupne pasive lizing sektora u FBiH, obzirom da čine 89,2% ukupne pasive. U poređenju sa 31.12.2018. godine, pozicija obaveza po kreditima je veća za iznos od 45,9 miliona KM ili 18,2%. Na zaduženja kod komercijalnih stranih i domaćih banaka, koje uglavnom pripadaju bankarskim grupama kojima pripadaju i lizing društva, odnosi se 54,2% ukupnih

³⁰ usporedba bilansnih podataka za pet lizing društava koja posluju na dan 30.09.2019. godine sa sedam lizing društava koliko je poslovalo na dan 31.12.2018. godine

kreditnih zaduženja, 25,2% se odnosi na direktna zaduženja kod osnivača i 20,6% na zaduženja od EIB, EBRD i CEDB. Kreditna sredstva od ovih banaka su po prirodi namjenska i uglavnom se odnose na razvoj srednjih i malih preduzeća, a obezbjeđena su bankarskim garancijama izdatim od strane matičnih banaka ili njihovih holding kompanija.

Cjelokupan iznos obaveza po uzetim kreditima se, posmatrano prema ugovorenoj ročnosti, odnosi na dugoročne obaveze po kreditima.

Ukupna ponderisana NKS koju lizing društva plaćaju na izvore sredstava u periodu od 01.01. do 30.09.2019. godine je iznosila 1,6% na godišnjem nivou (kamatna stopa izračunata na bazi prosječnog stanja uzetih kredita i kamatnog rashoda u posmatranom periodu) i ista je u odnosu na periodu 01.01.-31.12.2018. godine veća za 0,2 procentna poena.

Ukupni kapital lizing sektora u FBiH na dan 30.09.2019. godine iznosio je 27,9 miliona KM. U poređenju sa 31.12.2018. godine, navedena pozicija je smanjena za iznos od 8,8 miliona KM ili 24,1%. Smanjenje ukupnog kapitala je uzrokovano činjenicom da je FBA u toku 2019. godine oduzela dozvolu od dva lizing društva čiji su bilansni podaci bili iskazani u izvještajima na dan 31.12.2018. godine. Pojedinačno posmatrano, kod tri lizing društva je došlo do povećanja ukupnog kapitala u odnosu na 31.12.2018. godine u iznosu od 3,9 miliona KM, dok je kod dva lizing društva došlo do smanjenja ukupnog kapitala u iznosu od 1,5 miliona KM. Na dan 30.09.2019. godine jedno lizing društvo je iskazalo ukupan iznos kapitala manji od minimalnog iznosa propisanog odredbama ZoL-a. Prethodno navedeno je uzrokovano administrativnim poteškoćama u postupku prenosa vlasničkih udjela sa postojećeg na novog vlasnika lizing društva. Okončanje procesa dokapitalizacije ovog društva se očekuje do kraja 2019. godine.

2.2.2.3. Aktiva i kvalitet aktive

Prema izvještajnim podacima na nivou lizing sektora u FBiH, rezerve za gubitke po finansijskom lizingu na dan 30.09.2019. godine iskazane su u iznosu od 2,2 miliona KM i veće su u odnosu na 31.12.2018. godine za iznos od 1,2 miliona KM ili 141,6%. U strukturi potraživanja po finansijskom lizingu na dan 30.09.2019. godine iskazano je ukupno 3,6 miliona KM dospjelih neizmirenih potraživanja, koja su veća za iznos od 1,4 miliona KM ili 61,6% u odnosu na 31.12.2018. godine. Iskazani podaci ukazuju na pogoršanje kvaliteta aktive lizing sektora, što je najvećim dijelom uzrokovano značajnim iznosom rezervi za gubitke i porastom dospjelih nenaplaćenih potraživanja od strane jednog lizing društva koje je na dan 30.09.2019. godine iskazalo rezerve za gubitke u iznosu od 1,4 miliona KM, što predstavlja 63,7% od ukupno formiranih rezervi sektora lizinga.

U Prilogu 20. daje se detaljan pregled rezervi za finansijski lizing.

U sljedećoj tabeli data je struktura formiranih rezervi za gubitke lizing sektora po kategorijama kašnjenja:

-u 000 KM-

<i>Tabela 44: Formirane rezerve lizing sektora za finansijski lizing po kategorijama kašnjenja</i>				
Dani kašnjenja	Ukupne rezerve 31.12.2018.	Ukupne rezerve 30.09.2019.	Indeks	
1	2	3	4=(3/2)	
0-60	325	838	258	
60-90	19	137	721	
90-180	120	786	656	
preko 180	427	406	95	
preko 360	6	0	0	
Ukupno	897	2.167	242	

Posmatrano po kategorijama kašnjenja dospjelih nenaplaćenih potraživanja, u poređenju sa 31.12.2018. godine, naznatno je smanjenje rezervi za gubitke u kategorijama kašnjenja od preko 180 dana, dok je značajno povećanje evidentirano u svim kategorijama kašnjenja do 180 dana.

Povećanje dospjelih nenaplaćenih potraživanja i povećanje rezervi za gubitke tokom prva tri kvartala 2019. godine indicira promjene u kvaliteti portfolia potraživanja po finansijskom lizingu, koje zahtijevaju unapređenje upravljanja kreditnim rizikom, pravovremeno prepoznavanje poteškoća u naplati potraživanja po finansijskom lizingu i njihovog efikasnog prevazilaženja.

Rezerve za zajmove na dan 30.09.2019. godine su iznosile 5,9 miliona KM i iste su nepromijenjene u odnosu na nivo sa 31.12.2018. godine, pri čemu se cjelokupan iznos formiranih rezervi za zajmove odnosi na jedno lizing društvo koje u svom portfoliu ima značajan iznos potraživanja po ugovorima zajma od subsidijarnih lica.

U Prilogu 21. daje se pregled rezervi za zajmove lizing društava.

Ukupan iznos otpisanih potraživanja po finansijskom lizingu i zajmu na dan 30.09.2019. godine iznosi 18 miliona KM i značajno je manji u odnosu na 31.12.2018. godine za 54,8 miliona KM ili 75,2%. Navedeno smanjenja ukupnog iznosa otpisanih potraživanja je posljedica oduzimanja dozvole za obavljanje poslova lizinga dva lizing društva u 2019. godini, a koje su na dan 31.12.2018. godine iskazala ukupno 51,2 miliona KM otpisanih potraživanja.

Tržišna vrijednost izuzetih predmeta lizinga, uslijed raskida lizing ugovora sa korisnikom lizinga na dan 30.09.2019. godine na nivou lizing sektora FBiH iznosi 1,0 milion KM. Struktura izuzetih predmeta na nivou lizing sektora iskazana je u sljedećoj tabeli:

-u 000 KM -

<i>Tabela 45: Izuzeti predmeti sektora lizinga</i>				
Vrsta predmeta lizinga	31.12.2018.		30.09.2019.	
	Broj jedinica	Procijenjena tržišna vrijednost predmeta lizinga	Broj jedinica	Procijenjena tržišna vrijednost predmeta lizinga
1	2	3	4	5
Putnička vozila	19	299	35	380
Vozila za obavljanje djelatnosti (terenska i putnička)	2	16	1	25
Mašine i oprema	3	96	1	5
Nekretnine	6	931	3	563
Ostalo	0	0	0	0
Ukupno:	30	1.342	40	973

Od ukupno iskazanog iznosa procjenjene tržišne vrijednosti izuzetih predmeta lizing sektora u FBiH na dan 30.09.2019. godine, na nekretnine se odnosi 57,8% (poslovni objekti) po kojima su lizing društva ušla u posjed iz razloga nepoštivanja ugovornih obaveza od strane korisnika lizinga. Ukupan iznos navedene pozicije se odnosi na dva lizing društva. Broj izuzetih jedinica - predmeta lizinga je u posmatranom periodu povećan (za 10 jedinica ili 33,3%), a njihova tržišna vrijednost je smanjena za ukupan iznos 0,4 miliona KM ili 27,5% u odnosu na 31.12.2018. godine.

Posmatrano na nivou lizing sistema FBiH na dan 30.09.2019. godine tržišna vrijednost izuzetih predmeta lizinga iznosi 8,8 miliona KM i ista je smanjena za iznos od 0,9 miliona KM ili 9,4% u odnosu na 31.12.2018. godine. Od naprijed navedenog iznosa izuzetih predmeta lizinga, na predmete izuzete od strane banke koja obavlja poslove lizinga odnosi se iznos od 7,9 miliona KM ili 89,0% ukupne tržišne vrijednosti izuzetih predmeta iskazanih na nivou sistema lizinga.

Trenutna tržišna situacija i neadekvatni kriteriji odobravanja finansiranja iz prethodnih godina uzrokuju otežanu prodaju ili novo finansiranje preuzetih nekretnina putem finansijskog ili

operativnog lizinga, naročito ukoliko se uzme u obzir i činjenica da su preuzete nekretnine uglavnom poslovno-proizvodni objekti.

2.2.2.4. Profitabilnost

Prema izvještajnim podacima lizing društava, na nivou sektora lizinga u FBiH u periodu od 01.01. do 30.09.2019. godine iskazana je neto-dobit u iznosu od 1,5 milion KM i u odnosu na isti period 2018. godine smanjena je za iznos od 1,9 miliona KM ili 56,1%. Na iskazano smanjenje neto dobiti u odnosu na isti period 2018. godine prevashodno je uticao porast ukupnih rashoda za iznos od 2,3 miliona KM ili 11,1%, uz povećanje ukupnih prihoda za iznos od 0,4 miliona KM ili 1,7%. Pojedinačno posmatrano, tri lizing društva iskazala su pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 4,7 miliona KM, dok su dva lizing društva iskazala negativan finansijski rezultat u iznosu od 3,2 miliona KM, od čega se na jedno društvo odnosi 2,2 miliona KM ili 68,8% ukupno iskazanog negativnog finansijskog rezultata. Značajno smanjenje finansijskog rezultata lizing sektora je uzrokovano povećanim kamatnim rashodima usljed većeg kreditnog zaduženja lizing društava, kao i povećanim iznosom rezervi za gubitke koji su iskazani na nivou lizing sektora.

Zbirni bilans uspjeha lizing društava u FBiH sa 30.09.2019. godine dat je u Prilogu 22. ove Informacije.

U sljedećoj tabeli daje se uporedni pregled iskazanog finansijskog rezultata na nivou lizing sektora u FBiH:

- u 000 KM -

Opis	30.09.2017.		30.09.2018.		30.09.2019.	
	Iznos	Broj lizing društava	Iznos	Broj lizing društava	Iznos	Broj lizing društava
1	2	3	4	5	6	7
Gubitak	-863	3	-1.901	3	-3.224	2
Dobit	3.922	3	5.223	4	4.684	3
Ukupno	3.059	6	3.322	7	1.460	5

Ukupni prihodi lizing sektora u FBiH sa 30.09.2019. godine iznose 24,2 miliona KM. Nivo i struktura ukupnih prihoda sa uporednim podacima za isti period prethodne dvije poslovne godine predstavljeni su u sljedećoj tabeli:

- u 000 KM -

Struktura ukupnih prihoda	30.09.2017.		30.09.2018.		30.09.2019.		Indeks 8=(4/2)	Indeks 9=(6/4)
	Iznos	% učešće	Iznos	% učešće	Iznos	% učešće		
1	2	3	4	5	6	7		
I Prihod od kamata i slični prihodi								
Kamate po finansijskom lizingu	7.509	31,4	6.799	28,6	8.740	36,1	91	129
Kamate na plasmane bankama	167	0,7	189	0,8	299	1,2	113	158
Ostali prihodi od kamate	2.111	8,8	1.201	5,0	1.184	4,9	57	99
Ukupno I	9.787	41,0	8.189	34,4	10.223	42,2	84	125
II Operativni prihodi								
Naknade za operativni najam	7.917	33,1	9.474	39,8	9.898	40,9	120	104
Naknada za izvršene usluge	4	0,0	1	0,0	969	4,0	25	n.a.
Ostali operativni prihodi	5.495	23,0	6.148	25,8	3.126	12,9	112	51
Ukupno II	13.416	56,1	15.623	65,6	13.993	57,8	116	90
Prihod po osnovu otpuštanja rezervi za gubitke	694	0,0	0	0,0	0	0,0	n.a.	n.a.
Ukupni prihodi (I+II)	23.897	97,1	23.812	100,0	24.216	100,0	100	102

Kamatni prihodi lizing sektora FBiH u periodu od 01.01. do 30.09.2019. godine iznosili su 10,2 miliona KM i isti su veći za 2,0 miliona KM ili 24,8% u odnosu na isti period prethodne godine.

Najznačajnija pozicija prihoda od kamata su prihodi po osnovu kamata iz finansijskog lizinga u ukupnom iznosu od 8,7 miliona KM i isti su za 1,9 miliona KM ili 28,6% veći u odnosu na isti period prethodne poslovne godine.

Operativni prihodi iznose 14,0 miliona KM i u poređenju sa istim periodom prethodne godine smanjeni su za iznos od 1,6 miliona KM ili 10,4% uslijed smanjenja naplate otpisanih potraživanja i smanjenja prihoda od prodaje lizing objekta. Zabilježen je porast prihoda po osnovu naknada za operativni najam za 14,7%.

Ukupni rashodi sa 30.09.2019. godine iznose 22,7 miliona KM, a nivo i struktura ukupnih rashoda sa uporednim podacima u odnosu na isti period prethodne dvije poslovne godine predstavljeni su u sljedećoj tabeli:

-u 000 KM-

Tabela 48: Struktura ukupnih rashoda								
Struktura ukupnih rashoda	30.09.2017.		30.09.2018.		30.09.2019.		Indeks	
	Iznos	% učešće	Iznos	% učešće	Iznos	% učešće	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8(4/2)	9(6/4)
I Rashod od kamata i slični prihodi								
Kamate na pozajmljena sredstva	2.489	11,9	2.325	11,3	3.162	13,9	93	136
Naknade za obradu kredita	68	0,3	68	0,3	75	0,3	100	110
Ostali rashod po kamati	3	0,0	3	0,0	9	0,0	n.a.	300
Ukupno I	2.560	12,3	2.396	11,7	3.246	14,3	94	135
II Operativni rashodi								
Troškovi plata i doprinosa	3.814	18,3	4.891	23,9	3.955	17,4	128	81
Troškovi poslovnog prostora	6.541	31,4	7.412	36,2	7.217	31,7	113	97
Ostali troškovi	7.923	38,0	5.587	27,3	6.697	29,4	71	120
Ukupno II	18.278	87,7	17.890	87,3	17.869	78,5	98	100
III Troškovi rezervi	0	0,0	204	1,0	1.641	7,2	n.a.	n.a.
Porez na dobit	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0
Ukupni rashodi (I+II+III)	20.838	100,0	20.490	100,0	22.756	100,0	98	111

Rashodi po osnovu kamata za prva tri kvartala 2019. godine iznosili su 3,2 miliona KM i veći su u odnosu na isti period prethodne poslovne godine za 0,9 miliona KM ili 35,5%. Kamatni rashodi na uzete kredite zabilježili su rast za 0,8 miliona KM ili 36,0%.

U posmatranom periodu operativni rashodi su na približno istom nivou, pri čemu su u njihovoj strukturi smanjeni troškovi plata i doprinosa, što je povezano sa smanjenjem broja zaposlenih u lizing sektoru, kao i troškovi poslovnog prostora, što je povezano sa smanjenjem broja lizing društava, dok su ostali troškovi zabilježili porast za 19,9%.

Najznačajnija promjena u strukturi ukupnih rashoda lizing sektora u FBiH u posmatranom periodu odnosila se na povećanje troškova rezervi za gubitke u iznosu od 1,4 miliona KM, što je osam puta više nego u odnosu na isti period prethodne godine. Navedeno povećanje povezano je sa pokazateljima kvaliteta aktive (povećanje rezervi za gubitke po finansijskom lizingu i povećanje dospjelih neizmirenih potraživanja).

U posmatranom periodu evidentan je rast neto kamatnih prihoda za iznos od 1,2 miliona KM ili 20,4%.

2.2.2.5. Struktura plasmana prema predmetu i vrsti lizinga

Vrijednost novozaključenih ugovora finansijskog i operativnog lizinga ostvarenih na nivou lizing sistema u periodu od 01.01.do 30.09.2019. godine iznosila je 154,8 miliona KM i veća je za 14,8 miliona KM ili 10,6% u odnosu na isti period prethodne poslovne godine.

Broj novozaključenih lizing ugovora u istom periodu je iznosio 4.544, što je za 1.337 ugovora ili 41,7% više u odnosu na isti period prethodne godine.

Prosječna vrijednost ugovora na nivou lizing sistema zaključenih u prva tri kvartala 2019. godine iznosila je 34,1 hiljadu KM i ista je manja u odnosu na isti period prethodne godine, kada je iznosila 43,7 hiljada KM.

Od ukupno ostvarene vrijednosti novozaključenih ugovora u prva tri kvartala 2019. godine, iznos od 132,5 miliona KM ili 85,5% se odnosi na ugovore finansijskog lizinga. U poređenju sa istim periodom prethodne poslovne godine i prethodnim periodima, evidentan je nastavak trenda porasta učešća ugovora operativnog lizinga u ukupnom volumenu novozaključenih ugovora.

U sljedećim tabelama prikazan je uporedni pregled ostvarenog obima novozaključenih ugovora u prva tri kvartala 2019. godine i u istom periodu prethodne poslovne godine, kao i uporedni pregled broja zaključenih ugovora u istom periodu.

-u 000 KM-

Tabela 49: Struktura iznosa finansiranja lizing sistema

O p i s	30.09.2018.			30.09.2019.		
	Finansijski lizing	Operativni lizing	Ukupno	Finansijski lizing	Operativni lizing	Ukupno
1	2	3	4=(2+3)	5	6	7=(5+6)
Vozila	106.805	16.373	123.178	108.434	22.468	130.902
Oprema	16.792	0	16.792	24.050	0	24.050
Nekretnine	188	0	188	0	0	0
Ostalo	0	0	0	0	0	0
Ukupno	123.785	16.373	140.158	132.384	22.468	154.852

Tabela 50: Struktura zaključenih ugovora

O p i s	30.09.2018.			30.09.2019.		
	Finansijski lizing	Operativni lizing	Ukupno	Finansijski lizing	Operativni lizing	Ukupno
1	2	3	4=(2+3)	5	6	7=(5+6)
Vozila	2.569	502	3.071	3.362	942	4.304
Oprema	135	0	135	240	0	240
Nekretnine	1	0	1	0	0	0
Ostalo	0	0	0	0	0	0
Ukupno	2.705	502	3.207	3.602	942	4.544

Ukupan iznos novih finansiranja u prva tri kvartala 2019. godine ostvarila su četiri tržišno aktivna lizing društva i jedna banka, koja se u značajnom obimu bavi poslovima finansijskog lizinga (pravni sljednik lizing društva koje se pripojilo istoj), dok je jedno lizing društvo obustavila zaključenje novih ugovora, izuzev sporadičnih slučajeva finansiranja izuzetih predmeta lizinga.

U strukturi novih plasmana, prema vrsti korisnika lizinga, dominiraju plasmani prema pravnim licima, koji čine 89,9% ukupnog iznosa finansiranja u prva tri kvartala 2019. godine. Jedan od bitnih razloga je činjenica da je finansiranje putem lizinga za fizička lica nepovoljnije u odnosu na kreditne plasmane zbog obaveze plaćanja PDV-a na kamatu, što predstavlja dodatni trošak klijentima koji nisu PDV obveznici.

2.2.3. PREPORUKE ZA LIZING SEKTOR

FBA će u okviru propisanih nadležnosti za nadzor poslovanja lizing društava u FBiH nastaviti sa planiranim aktivnostima koje će u narednom periodu biti usmjerene na sljedeće aspekte:

- nastavak kontinuiranog nadzora poslovanja lizing sektora, odnosno sistema u FBiH, putem izvještaja i kontrola na licu mjesta;

- očuvanju kapitalne adekvatnosti lizing sistema u FBiH i jačanju internih procesa definisanja parametara zaštite kapitala u subjektima lizing sistema u FBiH;
- praćenju i ocjeni efikasnosti uspostavljenih sistema upravljanja rizicima u lizing sektoru, odnosno sistemu u FBiH i kvaliteta sveukupnog upravljanja;
- unapređenje saradnje sa UDLBiH, u smislu pružanja stručne pomoći u primjeni zakonske i podzakonske regulative za lizing društva, kao i saradnje sa drugim nadzornim i kontrolnim institucijama, te sa CBBiH u pogledu strukture i kvaliteta podataka koji se odnose na izloženosti po osnovu finansijskog lizinga u CRK-u;
- podršku unapređenju poslovnog ambijenta za poslovanje lizing sektora u FBiH i dr.

U okviru nadležnosti za nadzor poslovanja lizing društava, FBA očekuje od subjekata lizing sistema u FBiH da unaprijede aktivnosti i mjere sa primarnim ciljem zakonitog, stabilnog, efikasnog i transparentnog pružanja usluga finansiranja putem lizinga, a koje su usmjerene na:

- usklađenost poslovanja sa propisanim regulatornim zahtjevima;
- unapređenje sigurnog, stabilnog i održivog lizing poslovanja;
- kapitalno jačanje i definisanje parametara zaštite kapitala i kapitalnu adekvatnost, jačanje sistema internih kontrola i funkcije interne revizije;
- unapređenje sistema upravljanja rizicima koji proizilaze iz lizing poslovanja i okruženja, pravovremeno identifikovanje rizika i poduzimanja mjera na kontroli i ublažavanju tih rizika;
- osiguranje pouzdanosti i integriteta podataka i informacija koji se dostavljaju FBA, CBBiH i drugim nadzornim institucijama i organima, osiguranja tačnosti, valjanosti i sveobuhvatnosti računovodstvenih i neračunovodstvenih evidencija, usklađenosti sa poslovnim politikama, planovima programima rada, zakonskim i drugim propisima i aktima kao i zaštita imovine društva i preventivno djelovanje i sprječavanje prevara i pogrešaka;
- transparentno, razumljivo i potpuno informisanje korisnika o uslugama finansijskog i operativnog lizinga koje pružaju i dr.

2.3. FAKTORING SEKTOR

2.3.1. Karakteristike faktoring sektora u FBiH

U skladu sa odredbama ZoF-a, poslove faktoringa u FBiH može obavljati privredno društvo organizirano kao dioničko društvo ili društvo sa ograničenom odgovornošću sa sjedištem u FBiH, koje mora imati odobrenje FBA, i banka čije je poslovanje uređeno po propisima koji regulišu poslovanje banaka u FBiH, na koje se primjenjuju relevantna poglavlja ZoF-a.

FBA, u skladu sa nadležnostima za nadzor propisanim odredbama ZoA, vrši nadzor nad poslovanjem društava za faktoring, sa ciljem provjere zakonitosti, procjene sigurnosti i stabilnosti poslovanja društava za faktoring u skladu sa odredbama ZoF-a, a radi zaštite interesa klijenata i javnog interesa, doprinosa stabilnosti finansijskog sistema, te uspostavljanju i očuvanju povjerenja u tržište faktoringa u FBiH. U skladu sa propisanim nadležnostima za nadzor poslovanja SBS-a u FBiH, FBA vrši i nadzor nad obavljanjem faktoring poslovanja u bankama u FBiH. Ukoliko u vršenju nadzora utvrdi nezakonitosti i nepravilnosti u faktoring poslovanju, FBA nalaže provođenje odgovarajućih mjera i aktivnosti na otklanjanju istih.

Factoring sistem sa 30.09.2019. godine čine jedno registrirano društvo za faktoring sa dozvolom FBA za obavljanje poslova faktoringa, koje je započelo sa radom u prvom kvartalu 2018. godine (factoring sektor) i četiri komercijalne banke, od kojih su tri članice međunarodnih bankarskih grupa sa sjedištem u zemljama članicama EU i jedna u pretežno domaćem vlasništvu.

Skupština društva za faktoring je krajem juna 2019. godine donijela odluku o brisanju djelatnosti obavljanja faktoring poslova. Društvo je početkom jula 2019. godine podnijelo zahtjev FBA za

ukidanje odobrenja za obavljanje poslova faktoringa. U postupku je rješavanje zahtjeva Društva u skladu sa zakonskim propisima i podzakonskim aktima FBA.

U Prilogu 23. dati su osnovni podaci o Društvu i pregled vlasničke strukture sa stanjem na dan 30.09.2019. godine. Prema izvještajnim podacima sa 30.09.2019. godine ukupna bilansna suma Društva iznosila je 0,6 miliona KM, pri čemu najveću stavku čine novac i novčani ekvivalenti u iznosu od 0,4 miliona KM ili 65,5% ukupne aktive Društva. Ukupne obaveze Društva iznose 0,1 milion KM i u cijelosti se odnose na ostale kratkoročne i dugoročne obaveze. Društvo je u periodu od 01.01.-30.09.2019. godine iskazalo gubitak u iznosu od 0,3 miliona KM.

Na nivou faktoring sistema FBiH, ukupan volumen otkupljenih novčanih tražbina u periodu od 01.01. do 30.09.2019. godine iznosi 139,1 milion KM, od čega se iznos od 138,5 miliona KM ili 99,5% odnosi na banke, a 0,7 miliona KM ili 0,5% na Društvo. Pružaoci usluga faktoringa u posmatranom periodu nisu obavljali poslove otkupa novčanih tražbina u inostranom faktoringu, niti poslove srodne faktoringu.

2.3.2. Obim, struktura i trend faktoring poslovanja u FBiH

Ukupan broj zaključenih ugovora o faktoringu na nivou faktoring sistema u periodu od 01.01. do 30.09.2019. godine iznosio je 244, koji su se odnosili isključivo na domaći faktoring, od čega je 237 ugovora ili 97,1% zaključeno sa pravom regresu tj. sa pravom faktora da u slučaju nemogućnosti naplate tražbina od kupca zahtijeva, na dan dospelosti tražbina, namirenje od prodavca tražbina i na taj način se obešteti za plaćeni avans, kamatu na avans, kao i naknadu faktoru, dok se sedam zaključenih ugovora ili 2,9% odnose na faktoring bez prava regresu. Upoređujući izvještajne podatke sa istim periodom prethodne godine, vidljivo je da je broj zaključenih ugovora o faktoringu povećan za 15 ugovora ili 6,6%.

Ukupan otkupljeni nominalni iznos novčanih tražbina na nivou faktoring sistema FBiH u periodu 01.01.-30.09.2019. godine je 139,1 milion KM, što je u odnosu na isti period 2018. godine povećanje za iznos od 47,1 milion KM ili 51,2%. Struktura otkupljenog nominalnog iznosa novčanih tražbina na nivou faktoring sistema FBiH prema vrsti faktoringa i domicilnosti, sa uporednim podacima i trendom u naznačenim periodima, prikazana je u sljedećoj tabeli:

-u 000 KM-

<i>Tabela 51: Nominalni iznos otkupljenih novčanih tražbina na nivou faktoring sistema FBiH, prema vrsti faktoringa i domicilnosti</i>													
Vrsta faktoringa/ domicilnost	Volumen otkupljenih novčanih tražbina												
	Društva za faktoring				Banke				Ukupno				Indeks (12:10)x 100
	01.01. - 30.09.2018.		01.01. - 30.09.2019.		01.01. - 30.09.2018.		01.01. - 30.09.2019.		01.01. - 30.09.2018.		01.01. - 30.09.2019.		
	Iznos	Učešće (u %)	Iznos	Učešće (u %)	Iznos	Učešće (u %)	Iznos	Učešće (u %)	Iznos	Učešće (u %)	Iznos	Učešće (u %)	
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Faktoring s pravom regresa	0	0	0	0	42.281	45,9	63.383	45,8	42.281	45,9	63.383	45,5	150
Faktoring bez prava regresa	0	0	659	100	49.745	54,1	73.039	52,7	49.745	54,1	73.698	53,0	158
Obrnuti (dobavljački) faktoring	0	0	0	0	0	0	2.057	1,5	0	0	2.057	1,5	0
Ukupno	0	0	659	100	92.026	100	138.479	100	92.026	100	139.138	100	151
Domaći faktoring	0	0	659	100	92.026	100	138.479	100	92.026	100	139.138	100	151
Inozemni faktoring	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ukupno	0	0	659	100	92.026	100	138.479	100	92.026	100	139.138	100	151

Promjena u strukturi otkupljenih novčanih tražbina u posmatranom periodu se odnosila na učešće obrnutog (dobavljačkog) faktoringa, koji ranije nije bio zastupljen, uz smanjenja učešća faktoringa bez prava regresa i povećanje učešća faktoringa sa pravom regresa. Struktura prema domicilnosti ostala je nepromijenjena.

Prema ugovorenom dospeljeću, najveće učešće u ukupnom volumenu (iznosu) otkupljenih novčanih tražbina u trećem kvartalu 2019. godine od 61,8% imaju otkupljena novčana potraživanja ugovorene ročnosti od 91 do 180 dana, slijedi učešće od 23,4% ugovorene ročnosti do 60 dana, 13,6% ugovorene ročnosti od 61 do 90 dana i preostalih 1,2% ugovorene ročnosti preko 180 dana. Nije bilo značajnijih promjena u ročnoj strukturi u odnosu na isti period 2018. godine.

Prema sektorskoj strukturi kupca kod regresnog prava, najveće učešće imaju privatna preduzeća i društva, obzirom na vrijednost (volumen) otkupljenih tražbina koja u periodu 01.01.-30.09.2019. godine iznosi 79,4 miliona KM, što čini 57,0% ukupne vrijednosti (volumena) na nivou faktoring sistema FBiH. Slijedi učešće javnih poduzeća, koje iznosi 55,9 miliona KM ili 40,2% ukupne vrijednosti (volumena) na nivou faktoring sistema FBiH, te ostalih u iznosu od 1,8 miliona KM, što čini 1,3% ukupne vrijednosti (volumena) na nivou faktoring sistema FBiH.

Preostali iznos vrijednosti (volumena) na nivou faktoring sistema FBiH se, prema sektorskoj strukturi dobavljača kod obrnutog (dobavljačkog) faktoringa, odnosi na privatna preduzeća i društva, obzirom da vrijednost (volumen) isplaćenih kupčevih dugovanja prema dobavljačima u prva tri kvartala 2019. godine iznosi 2,0 miliona, što čini 1,5% ukupne vrijednosti (volumena) na nivou faktoring sistema FBiH. Navedeni iznos se odnosi na uslugu obrnutog (dobavljačkog) faktoringa koju je u prva tri kvartala 2019. godine pružala jedna banka, te je po tom osnovu izvršeno plaćanje kupčevih obaveza prema dobavljačima. Prema domicilnosti, navedeni iznos se u cijelosti odnosi na domaći faktoring, sa ugovorenim dospeljećem do 60 dana.

Ukupno isplaćeni predujmovi dobavljačima u segmentu privatna preduzeća i društva (prodavatelji tražbine) iznose 133,6 miliona KM, od čega se iznos od 73,6 miliona KM ili 55,1% odnosi na faktoring bez prava regresa, a iznos od 60,0 miliona KM ili 44,9% na faktoring sa pravom regresa.

Po osnovu otkupljenih novčanih tražbina na dan 30.09.2019. godine, banke su potraživale ukupno 36,9 miliona KM, u cijelosti u domaćem faktoringu, od čega se iznos od 19,8 miliona KM ili 53,9% odnosi na faktoring sa pravom regresa, 16,6 miliona KM ili 45,0% na faktoring bez prava regresa i 0,4 miliona KM ili 1,1% na obrnuti (dobavljački) faktoring. Struktura navedenog iznosa otkupljenih tražbina prema ugovorenim dospeljećima je sljedeća: sa ugovorenim dospeljećem do 60 dana - 10,6%, od 61 do 90 dana - 18,5%, od 91 do 180 dana - 66,4% i preko 180 dana - 4,6%.

Ukupni prihodi pružaoca usluga faktoringa u FBiH za period 01.01.-30.09.2019. godine iznose 1,7 milion KM, od čega ostvareni prihodi banaka čine 98,2% ukupno iskazanog prihoda faktoring sistema u FBiH. U strukturi iskazanih ukupnih prihoda, na faktoring s pravom regresa odnosi se 44,1% (prihodi od kamata, naknada za faktoring i administrativnih naknada), 55,1% na ugovoreni faktoring bez prava regresa i 0,8% na obrnuti (dobavljački) faktoring.

2.3.3. PREPORUKE ZA FAKTORING SEKTOR

Faktoring poslovanje se i u trećem kvartalu 2019. godine odvijalo isključivo kroz obavljanje funkcije finansiranja. Nije zabilježeno obavljanje usluge osiguranja naplate i upravljanja tražbinama, niti obavljanje poslova srodnih faktoringu, što potvrđuje da je ova djelatnost i dalje u počecima razvoja na tržištu FBiH unutar zakonodavnih i institucionalnih okvira definiranih ZoF-om i podzakonskim aktima FBA kojima se detaljnije uređuje faktoring poslovanje.

S obzirom da je potreba za kratkoročnim finansiranjem i upravljanjem novčanim tražbinama, kao i osiguranjem naplate potraživanja sve značajnije izražena u realnom sektoru, u narednom se periodu može očekivati da će, kao jedan od pouzdanih alata za rješavanje problema likvidnosti u

FBiH, svakako biti i korištenje faktoringa kao efikasnog instrumenta za ubrzanje novčanih tokova u znatno većem volumenu nego do sada.

Kako bi se efikasnije otklanjali problemi likvidnosti, a time i obim kratkoročnog finansiranja tekućeg poslovanja malih i srednjih preduzeća podigao na viši nivo, u narednom periodu će biti neophodno značajnije afirmiranje faktoringa, kao instrumenta ne samo finansiranja, nego i upravljanja novčanim tokovima, kako od strane pružaoca usluga, tako i od ostalih učesnika na finansijskom tržištu FBiH.

U okviru propisanih nadležnosti FBA se, u nadzoru obavljanja poslova faktoringa, rukovodi načelima transparentnosti, izgradnje povjerenja pružaoca usluga faktoringa, sa ciljem obavljanja faktoring poslovanja na nivou FBiH u skladu sa propisima i doprinosa očuvanju finansijske stabilnosti u BiH.

ZAKLJUČAK

Sa ciljem očuvanja i jačanja stabilnosti bankarskog sistema i zaštite deponenata, te zakonitog, sigurnog i kvalitetnog poslovanja svih SBS u FBiH za čiji nadzor je nadležna, FBA kontinuirano nadzire poslovanje istih, izvršavajući planirane aktivnosti i poduzimajući mjere u skladu sa zakonskim ovlaštenjima, te donosi opće i pojedinačne akte kojima se uređuje rad SBS, u skladu sa zakonskim propisima, bazelskim principima i standardima za efikasnu superviziju banaka i primijenjivim direktivama EU zasnovanim na tim principima i standardima.

Sa 30.09.2019. godine nastavljeni su pozitivni trendovi u poslovanju bankarskog sektora, koji se ogledaju u rastu aktive, kredita, novčanih sredstava i depozita, kao i poboljšanju profitabilnosti bankarskog sektora u odnosu na isti period 2018. godine. Prisutan je nastavak rasta kreditiranja privatnih preduzeća, stanovništva, nebankarskih finansijskih institucija i ostalih sektora, dok je smanjeno kreditiranje vladinih institucija, bankarskih institucija i javnih preduzeća. Učestće NPL-ova, kao ključnog indikatora kvaliteta kredita i dalje zadržava trend smanjenja. Nastavljen je rast ukupnih depozita i štednih depozita, koji predstavljaju najznačajniji i najveći segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka. Na pokazatelje profitabilnosti najznačajnije utiču pokazatelji kvaliteta aktive i efikasnost u upravljanju operativnim prihodima i rashodima. Na osnovu iskazanih osnovnih pokazatelja poslovanja bankarskog sektora FBiH sa 30.09.2019. godine, može se zaključiti da je isti stabilan, adekvatno kapitaliziran, likvidan i profitabilan. Od ključnog je značaja kvalitet sveukupnog sistema upravljanja u bankama, adekvatno i efikasno funkcionisanje sistema upravljanja rizicima, adekvatno kapitalno pokriće rizika u poslovanju kroz ispunjenje propisanih zahtjeva za izračun regulatornog kapitala, kao i zahtjeva u okviru ICAAP-a i ILAAP-a, te planova oporavka. Od banaka se očekuje oprezno planiranje i upravljanje rizicima kojima su izložene ili bi mogle biti izložene u poslovanju. U vezi sa postojećim i očekivanim promjenama na finansijskom tržištu naročitu pažnju treba posvetiti rizicima povezanim sa nivoom i trendovima kamatnih stopa i efektima mogućih promjena u budućnosti, rizicima poslovnih modela, rizicima usklađenosti sa propisima, kao i identifikaciji rizika u nastajanju, sa ciljem preventivnog djelovanja.

Analizirajući izvještajne podatke MKO u FBiH sa 30.09.2019. godine i uporedne trendove pokazatelja poslovanja, može se zaključiti da poslovanje mikrokreditnog sektora u FBiH karakteriše rast ukupne aktive, mikrokreditnog portfolia, broja zaposlenih i ukupnog kapitala. Nastavljeno je poslovanje sa pozitivnim finansijskim rezultatom, uz održavanje propisanih ograničenja u poslovanja.

Na nivou lizing sistema u FBiH sa 30.09.2019. godine iskazano je povećanje obima poslovanja u odnosu na 31.12.2018. godine posmatrano prema broju i vrijednosti novozaključenih ugovora i rastu portfolia neto potraživanja po osnovu finansijskog lizinga. Pokazatelji kvaliteta aktive, kapitaliziranosti i profitabilnosti upućuju na potrebna unapređenja sistema upravljanja rizicima kako bi se osiguralo stabilno i održivo poslovanje lizing sektora u FBiH.

Pokazatelji poslovanja faktoring sistema u FBiH sa 30.09.2019. godine ukazuju da je ova djelatnost i dalje u počecima razvoja na tržištu FBiH unutar zakonodavnih i institucionalnih okvira definiranih ZoF-om i podzakonskim aktima FBA kojima se detaljnije uređuje faktoring poslovanje.

Broj: U.O.-38-02/19
Sarajevo, 27.12.2019. godine

PRILOZI ZA BANKARSKI SEKTOR

Prilog 1-Osnovni podaci o bankama u FBiH na dan 30.09.2019.

R. br.	Banka	Web adresa	Broj zaposlenih	Predsjednik uprave
1.	ADDIKO BANK dd - SARAJEVO	www.addiko.ba	398	Sanela Pašić
2.	ASA BANKA dd - SARAJEVO	www.asabanka.ba	224	Samir Mustafić
3.	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	www.bbi.ba	460	Amer Bukvić
4.	INTESA SANPAOLO BANKA dd BOSNA I HERCEGOVINA	www.intesasanpaolobanka.ba	563	Almir Krkalić
5.	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA dd V.KLADUŠA	www.kib-banka.com.ba	78	Hasan Porčić
6.	NLB BANKA dd - SARAJEVO	www.nlb.ba	449	Lidija Žigić
7.	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO dd – SARAJEVO	www.pbs.ba	165	Hamid Pršeš
8.*	PROCREDIT BANK dd – SARAJEVO	www.procreditbank.ba	139	Edin Hrnjica
9.	RAIFFEISEN BANK dd BiH – SARAJEVO	www.raiffeisenbank.ba	1.382	Karlheinz Dobnigg
10.	SBERBANK BH dd - SARAJEVO	www.sberbank.ba	444	Jasmin Spahić
11.	SPARKASSE BANK dd BOSNA I HERCEGOVINA- SARAJEVO	www.sparkasse.ba	526	Sanel Kusturica
12.	UNICREDIT BANK dd - MOSTAR	www.unicreditbank.ba	1.245	Dalibor Čubela
13.	UNION BANKA dd - SARAJEVO	www.unionbank.ba	194	Vedran Hadžiahmetović
14.	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	www.vakuba.ba	170	Denis Čivgin
15.	ZIRAATBANK BH dd - SARAJEVO	www.ziraatbosnia.com	308	Yusuf Dilaver
UKUPNO			6.745	

*dana 08.11.2019. godine FBA je izdala Rješenje za novog predsjednika uprave Amira Salkanovića

Prilog 2-Bilans stanja banaka u FBiH po šemi FBA (aktivni podbilans)

-u 000 KM-

R. br.	Opis	31.12.2018.		30.09.2019.		Indeks
1	2	3	4	5	6	7=5/3
	AKTIVA	Iznos	% u ukupnoj aktivi	Iznos	% u ukupnoj aktivi	
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih	6.591.117	29,8%	7.602.038	32,0%	115
	l.a. Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	2.975.624	13,4%	3.165.779	13,3%	106
	l.b. Kamatonosni računi depozita	3.615.493	16,4%	4.436.259	18,7%	123
2.	Vrijednosni papiri po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak i po fer vrijednosti u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti	1.150.050	5,2%	1.233.841	5,2%	107
3.	Plasmani drugim bankama	270.604	1,2%	128.252	0,5%	48
4.	Kreditni, potraživanja po poslovima lizinga i dospjela potraživanja	14.325.634	64,8%	14.906.519	62,8%	104
	4.a. Krediti	13.211.045	59,8%	13.837.397	58,3%	105
	4.b. Potraživanja po poslovima lizinga	92.282	0,4%	71.315	0,3%	77
	4.c. Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima lizinga	1.022.307	4,6%	997.807	4,2%	98
5.	Vrijednosni papiri po amortiziranom trošku	154.576	0,7%	158.899	0,7%	103
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	477.533	2,2%	537.934	2,3%	113
7.	Ostale nekretnine	54.234	0,2%	56.064	0,2%	103
8.	Investicije u zavisna i pridružena društva	12.065	0,1%	15.944	0,1%	132
9.	Ostala aktiva	328.491	1,5%	330.762	1,4%	101
10.	MINUS: Ispravke vrijednosti	1.270.169	5,7%	1.228.353	5,2%	97
	10.a. Ispravke vrijednosti za stavke pozicije 4. Aktive	1.190.760	5,4%	1.152.636	4,9%	97
	10.b. Ispravke vrijednosti pozicije Aktive osim pozicije 4. Aktive	79.409	0,3%	75.717	0,3%	95
11.	UKUPNA AKTIVA	22.094.135	100%	23.741.900	100%	107
	OBAVEZE					
12.	Depoziti	17.604.487	79,7%	18.965.184	79,9%	108
	12.a. Kamatonosni depoziti	12.429.484	56,3%	13.784.243	58,1%	111
	12.b. Nekamatonosni depoziti	5.175.003	23,4%	5.180.941	21,8%	100
13.	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	150	0,0%	150	0,0%	100
	13.a. Stanje dospjelih, a neisplaćenih obaveza	0	0,0%	0	0,0%	-
	13.b. Stanje neizmirenih-pozvanih za plaćanje vanbilansnih obaveza	150	0,0%	150	0,0%	100
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0,0%	0	0,0%	-
15.	Obaveze prema vladi	0	0,0%	0	0,0%	-
16.	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	862.931	3,9%	797.155	3,4%	92
	16.a. sa preostalim rokom dospelja do jedne godine	178.386	0,8%	188.511	0,8%	106
	16.b. sa preostalim rokom dospelja preko jedne godine	684.545	3,1%	608.644	2,6%	89
17.	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	124.181	0,6%	203.723	0,9%	164
18.	Ostale obaveze	531.300	2,4%	616.559	2,5%	116
19.	UKUPNE OBAVEZE	19.123.049	86,6%	20.582.771	86,7%	108
	KAPITAL					
20.	Trajne prioritetne dionice	8.828	0,0%	365	0,0%	4
21.	Obične dionice	1.290.872	5,8%	1.299.335	5,5%	101
22.	Emisiona ažia	137.290	0,6%	137.290	0,6%	100
	22.a. na trajne prioritetne dionice	88	0,0%	88	0,0%	100
	22.b. na obične dionice	137.202	0,6%	137.202	0,6%	100
23.	Neraspodijeljena dobit i rezerve kapitala	1.096.380	5,0%	1.329.051	5,6%	121
24.	Kursne razlike	0	0,0%	0	0,0%	-
25.	Ostali kapital	256.236	1,2%	250.924	1,0%	98
26.	Rezerve za kreditne gubitke formirane iz dobiti	181.480	0,8%	142.164	0,6%	78
27.	UKUPAN KAPITAL: (20. do 25.)	2.971.086	13,4%	3.159.129	13,3%	106
28.	UKUPNE OBAVEZE I KAPITAL: (19. + 27.)	22.094.135	100%	23.741.900	100%	107
	PASIVNI I NEUTRALNI PODBILANS	707.503		715.642		101
	UKUPNO	22.801.638		24.457.542		107

Prilog 3-Pregled aktive, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka u FBiH-30.09.2019.

-u 000 KM-

R. br.	Banka	Aktiva		Kredit		Depoziti		Finansijski rezultat
		Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	Iznos
1.	ADDIKO BANK d.d. - SARAJEVO	947.945	4,0%	614.829	4,1%	702.107	3,7%	7.321
2.	ASA BANKA d.d. - SARAJEVO	522.293	2,2%	358.706	2,4%	441.849	2,3%	4.011
3.	BOSNA BANK INTERNATIONAL d.d. - SARAJEVO	1.199.483	5,1%	784.159	5,3%	922.143	4,9%	7.819
4.	INTESA SANPAOLO BANKA d.d. BOSNA I HERCEGOVINA	2.270.283	9,6%	1.621.631	10,9%	1.748.494	9,2%	30.460
5.	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA d.d. V.KLADUŠA	102.114	0,4%	54.420	0,4%	70.101	0,4%	942
6.	NLB BANKA d.d. - SARAJEVO	1.252.763	5,3%	834.005	5,6%	1.017.442	5,4%	17.682
7.	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO d.d. - SARAJEVO	496.916	2,1%	298.628	2,0%	395.323	2,1%	2.052
8.	PROCREDIT BANK d.d. - SARAJEVO	528.190	2,2%	404.931	2,7%	255.365	1,3%	-647
9.	RAIFFEISEN BANK d.d. BiH - SARAJEVO	4.698.107	19,8%	2.699.797	18,1%	3.869.398	20,4%	56.499
10.	SBERBANK BH d.d. - SARAJEVO	1.517.222	6,4%	1.026.858	6,9%	1.267.513	6,7%	9.143
11.	SPARKASSE BANK d.d. BOSNA I HERCEGOVINA- SARAJEVO	1.615.100	6,8%	1.106.118	7,4%	1.307.763	6,9%	17.398
12.	UNICREDIT BANK d.d. - MOSTAR	6.414.600	27,0%	3.903.191	26,2%	5.283.578	27,9%	94.784
13.	UNION BANKA d.d. - SARAJEVO	843.852	3,5%	253.212	1,7%	745.803	3,9%	1.478
14.	VAKUFKA BANKA d.d. - SARAJEVO	315.877	1,3%	206.497	1,3%	273.676	1,4%	572
15.	ZIRAATBANK BH d.d.- SARAJEVO	1.017.155	4,3%	739.537	5,0%	664.629	3,5%	1.410
	UKUPNO	23.741.900	100%	14.906.519	100%	18.965.184	100%	250.924

Prilog 4-Klasifikacija aktive bilansa banaka u FBiH-30.09.2019.

– KLASIFIKACIJA STAVKI AKTIVE BILANSA –

-u 000 KM-

R. br.	Stavke aktive bilansa	Klasifikacija					Ukupno
		A	B	C	D	E	
1.	Kratkoročni krediti	2.689.629	179.812	5.951	414	796	2.876.602
2.	Dugoročni krediti	10.158.882	529.902	111.827	74.031	10.113	10.884.755
3.	Ostali plasmani	421.603	624	20	156	2.280	424.683
4.	Obračunata kamata i naknada	42.118	3.340	2.196	3.746	41.111	92.511
5.	Dospjela potraživanja	38.400	22.757	13.356	243.741	650.638	968.892
6.	Potraživanja po plaćenim garancijama	0	0	0	451	28.462	28.913
7.	Ostala bilansna aktiva koja se klasifikuje	881.960	3.164	537	885	45.185	931.731
8.	UKUPNA BILANSNA AKTIVA KOJA SE KLASIFIKUJE (zbir pozicija od 1. do 7. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke)	14.232.592	739.599	133.887	323.424	778.585	16.208.087
9.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	280.567	64.298	38.638	189.065	778.585	1.351.153
10.	ISPRAVKA VRIJEDNOSTI BILANSNE AKTIVE	222.528	64.218	75.450	184.755	675.535	1.222.486
11.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	164.700	37.524	3.909	40.034	102.691	348.858
12.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	66.942	23.208	2.101	5.413	14.185	111.849
13.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI						251.485
14.	BILANSNA AKTIVA KOJA SE NE KLASIFIKUJE (bruto knjigovodstvena vrijednost)						8.762.167
15.	UKUPNA BILANSNA AKTIVA (bruto knjigovodstvena vrijednost)						24.970.254

PREGLED AKTIVE BILANSA KOJA SE NE KLASIFIKUJE I IZNOSA PLASMANAOBEZBJEĐENIH NOVČANIM DEPOZITOM

14.a	Gotovina u blagajni i trezoru i novčana sredstva na računu kod Centralne banke BiH, zlato i drugi plemeniti metali	5.187.269
14.b	Sredstva po viđenju i oročena sredstva do mjesec dana na računima kod banaka sa utvrđenim investicionim rejtingom	2.263.460
14.c	Materijalna i nematerijalna imovina	564.730
14.d	Stečena finansijska i materijalna aktiva u procesu naplate potraživanja u toku godinu dana od dana sticanja	4.588
14.e	Vlastite (trezorske) dionice	0
14.f	Potraživanja za više uplaćene poreske obaveze	25.090
14.g	Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	11.844
14.h	Potraživanja od Vlade BiH, Vlade FEDERACIJE BIH i Vlade RS, vrijednosni papiri emitovani od strane Vlade BiH, Vlade Federacije BiH i Vlade RS i potraživanja obezbjeđena njihovim bezuslovnim garancijama plativim na prvi poziv	705.186
	UKUPNO pozicija 14	8.762.167
8a.	Iznos plasmana obezbjeđenih novčanim depozitima	204.329

Prilog 4a-Klasifikacija aktive vanbilansnih rizičnih stavki banaka u FBiH-30.09.2019.

– KLASIFIKACIJA VANBILANSNIH STAVKI –

-u 000 KM-

R. br.	Vanbilansne stavke	Klasifikacija					Ukupno
		A	B	C	D	E	
1.	Plative garancije	379.570	47.049	748	0	0	427.367
2.	Činidbene garancije	738.142	69.325	1.322	4.892	79	813.760
3.	Nepokriveni akreditivi	36.236	1.997	0	0	0	38.233
4.	Neopozivo odobreni a neiskorišteni krediti	2.011.549	82.902	357	51	146	2.095.005
5.	Ostale potencijalne obaveze banke	13.845	419	406	143	76	14.889
6.	UKUPNE VANBILANSNE STAVKE KOJE SE KLASIFIKUJU (zbir pozicija od 1. do 5. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke)	3.179.342	201.692	2.833	5.086	301	3.389.254
7.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA	62.694	13.132	683	3.049	301	79.859
8.	REZERVIRANJA PO GUBICIMA ZA VANBILANSNE STAVKE	32.870	2.656	1.836	4.924	211	42.497
9.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA	41.118	11.533	58	40	91	52.840
10.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBIL. STAVKAMA	21.455	8.829	25	4	2	30.315
11.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA						22.525
12.	VANBILANSNE STAVKE KOJE SE NE KLASIFIKUJU						707.648
13.	UKUPNE VANBILANSNE STAVKE						4.096.902
6a.	Iznos potencijalnih obaveza obezbjedenih novčanim depozitom						44.607
6b.	Iznos odobrenih a neiskorištenih kredita sa klauzulom o bezuslovnom otkazivanju						668.214

Prilog 5-Bilans uspjeha banaka u FBiH po šemi FBA-30.09.2019.

-u 000 KM-

R. br.	Opis	30.09.2018.	%	30.09.2019.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=5/3
1.	PRIHODI I RASHODI PO KAMATAMA	Iznos	%	Iznos	%	
a)	Prihodi od kamata i slični prihodi					
1)	Kamatonosni računi depozita kod depozitnih institucija	3.183	0,4	4.075	0,5	128
2)	Plasmani drugim bankama	1.379	0,2	3.160	0,4	229
3)	Kreditni i poslovi lizinga	493.134	62,8	486.425	60,6	99
4)	Vrijednosni papiri koji se drže do dospelja	2.510	0,3	3.234	0,4	129
5)	Vlasnički vrijednosni papiri	0	0,0	0	0,0	0
6)	Potraživanja po plaćenim vanbilansnim obavezama	1	0,0	1	0,4	100
7)	Ostali prihodi od kamata i slični prihodi	54.767	7,0	52.393	6,5	95,7
8)	UKUPNI PRIHODI OD KAMATA I SLIČNI PRIHODI	554.974	70,7	549.288	68,4	99
b)	Rashodi po kamatama i slični rashodi					
1)	Depoziti	79.870	10,2	70.777	8,8	89
2)	Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0,0	0	0,0	0
3)	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	0	0,0	0	0,0	0
4)	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	6.835	0,9	6.878	0,9	101
5)	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	5.859	0,7	5.581	0,7	95
6)	Ostali rashodi po kamatama i slični rashodi	6.174	0,8	12.686	1,5	205
7)	UKUPNI RASHODI PO KAMATAMA I SLIČNI RASHODI	98.738	12,6	95.922	11,9	97
c)	NETO KAMATA I SLIČNI PRIHODI	456.236	58,1	453.366	56,5	99
2.	OPERATIVNI PRIHODI					
a)	Prihodi iz poslovanja sa devizama	45.651	5,8	47.758	5,9	105
b)	Naknade po kreditima	8.063	1,0	7.928	1,0	98
c)	Naknade po vanbilansnim poslovima	16.549	2,1	16.961	2,1	102
d)	Naknade za izvršene usluge	218.336	27,8	239.957	29,9	110
e)	Prihod iz poslova trgovanja	306	0,0	1.319	0,2	431
f)	Ostali operativni prihodi	40.577	5,2	35.673	4,4	88
g)	UKUPNI OPERATIVNI PRIHODI a) do f)	329.482	41,9	349.596	43,5	106
	UKUPAN PRIHOD (1c + 2g)	785.718	100	802.962	100	102
3.	NEKAMATNI RASHODI					
a)	Poslovni i direktni rashodi					
1)	Trošk.ispr.vrijed. riz.aktive, rezerviranja za potenc.obaveze i ost. vrijed. usklađenja	63.377	8,1	58.147	7,3	92
2)	Ostali poslovni i direktni troškovi	91.893	11,7	103.937	12,9	113
3)	UKUPNI POSLOVNI I DIREKTNI RASHODI 1) + 2)	155.270	19,8	162.084	20,2	104
b)	Operativni rashodi					
1)	Troškovi plata i doprinosa	190.459	24,2	194.329	24,2	102
2)	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režija	112.560	14,3	114.495	14,3	102
3)	Ostali operativni troškovi	80.758	10,3	79.412	9,9	98
4)	UKUPNI OPERATIVNI RASHODI 1) do 3)	383.777	48,8	388.236	48,4	101
c)	UKUPNI NEKAMATNI RASHODI	539.047	68,6	550.320	68,6	102
	UKUPAN RASHOD (1b7+3c)	637.785	100	646.242	100	101
4.	DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA	259.927	33,1	253.289	31,5	97
5.	GUBITAK	13.256	1,7	647	0,1	5
6.	POREZI	0	0,0	1.896	0,2	0
7.	DOBIT PO OSNOVU POVEĆANJA ODLOŽENIH PORESKIH SREDSTAVA I SMANJENJE ODLOŽENIH PORESKIH OBAVEZA	0	0,0	208	0,0	0
8.	GUBITAK PO OSNOVU SMANJENJA ODLOŽENIH PORESKIH SREDSTAVA I POVEĆANJE ODLOŽENIH PORESKIH OBAVEZA	0	0,0	30	0,0	0
9.	NETO-DOBIT (4.-6.+7.-8. ili 7.-5.-6.-8.)	259.927	33,1	251.571	31,3	97
10.	NETO-GUBITAK (4.-6.-7.+8. ili 6.+8.-4.-7.)	13.256	1,7	647	0,1	5
11.	FINANSIJSKI REZULTAT (9.-10.)	246.671	-	250.924	-	102

Prilog 6-Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite i depozite sa 30.09.2019.

Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite

-u %-

R.br.	Opis	31.12.2018.		30.09.2019.	
		NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6
1.	Pon. kamatne stope na kratk. kredite	2,67	2,97	2,35	2,71
1.1.	Privredi	2,61	2,84	2,30	2,60
1.2.	Stanovništvu	7,53	14,66	7,22	13,53
2.	Pon. kamatne stope na dug.kredite	4,66	5,62	4,64	5,59
2.1.	Privredi	3,61	3,91	3,47	3,74
2.2.	Stanovništvu	5,55	7,06	5,40	6,77
3.	Ukupno pon. kamatne stope	3,56	4,15	3,32	3,93
3.1.	Privredi	2,88	3,13	2,56	2,85
3.2.	Stanovništvu	5,59	7,22	5,43	6,91

Ponderisane prosječne NKS i EKS na depozite

-u %-

R.br.	Opis	31.12.2018.		30.09.2019.	
		NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6
1.	Pon. kamatne stope na kratk. depozite	0,38	0,36	0,33	0,32
1.1.	Do tri mjeseca	0,41	0,39	0,33	0,32
1.2.	Do jedne godine	0,31	0,31	0,33	0,32
2.	Pon. kamatne stope na dug. depozite	1,15	1,16	1,26	1,20
2.1.	Do tri godine	0,99	1,01	1,13	1,04
2.2.	Preko tri godine	1,44	1,45	1,59	1,60
3.	Ukupno pon. kamatne stope na depozite	0,66	0,65	0,79	0,76

Prilog 6a-Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite i depozite po periodima

Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite po periodima

-u %-

R. br.	Opis	30.09.2015.		30.09.2016.		30.09.2017.		30.09.2018.		30.09.2019.	
		NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.	Pon. kamatne stope na kratk. kredite	5,16	5,56	4,14	4,58	3,25	3,53	2,71	3,00	2,35	2,71
1.1.	Privredi	5,13	5,47	4,10	4,45	3,19	3,39	2,64	2,87	2,30	2,60
1.2.	Stanovništvu	7,82	11,30	7,89	13,61	8,32	15,35	7,62	14,85	7,22	13,53
2.	Pon. kamatne stope na dug.kredite	6,67	7,64	6,23	7,33	5,49	6,56	4,74	5,73	4,64	5,59
2.1.	Privredi	5,73	6,39	4,98	5,29	4,16	4,46	3,69	4,00	3,47	3,74
2.2.	Stanovništvu	7,40	8,62	7,25	8,99	6,42	8,02	5,59	7,15	5,40	6,77
3.	Ukupno pon. kamatne stope	5,87	6,55	5,07	5,81	4,22	4,84	3,61	4,22	3,32	3,93
3.1.	Privredi	5,30	5,74	4,33	4,68	3,42	3,65	2,92	3,17	2,56	2,85
3.2.	Stanovništvu	7,41	8,71	7,28	9,14	6,46	8,18	5,64	7,31	5,43	6,91

Ponderisane prosječne NKS i EKS na depozite po periodima

-u %-

R. br.	Opis	30.09.2015.		30.09.2016.		30.09.2017.		30.09.2018.		30.09.2019.	
		NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.	Pon. kamatne stope na kratk. Depozite	0,76	0,77	0,36	0,37	0,39	0,39	0,33	0,32	0,33	0,32
1.1.	Do tri mjeseca	0,33	0,34	0,28	0,28	0,36	0,36	0,37	0,34	0,33	0,32
1.2.	Do jedne godine	1,28	1,30	0,71	0,73	0,53	0,54	0,28	0,28	0,33	0,32
2.	Pon. kamatne stope na dug. Depozite	2,41	2,43	1,80	1,82	1,36	1,38	1,10	1,12	1,26	1,20
2.1.	Do tri godine	2,21	2,24	1,60	1,63	1,24	1,26	0,93	0,95	1,13	1,04
2.2.	Preko tri godine	2,93	2,94	2,36	2,37	1,79	1,83	1,38	1,39	1,59	1,60
3.	Ukupno pon. kamatne stope na depozite	1,68	1,70	0,94	0,95	0,72	0,72	0,59	0,59	0,79	0,76

PRILOZI ZA MIKROKREDITNI SEKTOR

Prilog 7-Osnovni podaci o MKO u FBiH na dan 30.09.2019.

R. br.	Naziv MKO	Direktor	Datum izdavanja dozvole za rad	Broj zaposlenih	Web adresa
1.	MKD "EKI" d.o.o. Sarajevo	Almir Sultanović	04.02.2008.	292	www.eki.ba
2.	MKF "EKI" Sarajevo	Esad Uzunić	20.08.2007.	205	www.eki.ba
3.	MKF "LIDER" Sarajevo	Džavid Sejfović	04.02.2008.	79	www.lider.ba
4.	"LOK MKF" Sarajevo	Elma Čardaklija - Bašić	04.02.2008.	73	www.lok.ba
5.	MKF "MELAHA" Sarajevo	Jakob Finci	09.10.2007.	6	www.melaha.ba
6.	MKF "MI-BOSPO" Tuzla	Safet Husić	09.07.2007.	185	www.mi-bospo.org
7.	MKF "MIKRA" Sarajevo	Sanin Čampara	19.03.2008.	133	www.mikra.ba
8.	MKF "MIKRO ALDI" Goražde	Ferida Softić	20.08.2007.	33	www.mikroaldi.org
9.	"PARTNER MKF" Tuzla	Senad Sinanović	20.08.2007.	291	www.partner.ba
10.	"PRVA ISLAMSKA MKF" Sarajevo	Edina Hadžimurtezić	10.12.2007.	8	www.mfi.ba
11.	MKF "SANI" Zenica	Sulejman Haračić	09.10.2007.	4	-
12.	MKF "SUNRISE" Sarajevo	Samir Bajrović	20.08.2007.	173	www.microsunrise.ba
13.	MKD „IUTECREDIT BH“ d.o.o. Sarajevo	Vilma Tunjić Juzbašić	28.02.2019.	28	www.iutecredit.ba
14.	MKD „CREDO CENTAR“ d.o.o. Mostar*	Mirko Ljubić	12.09.2019.	-	-
Ukupno				1.510	

*MKD Credo centar d.o.o. Mostar je dobilo dozvolu FBA za rad i osnivanje 12.09.2019. godine, ali do 30.09.2019. godine nije započelo sa obavljanjem poslovnih aktivnosti

Prilog 8-Pregled ponderisanih NKS i EKS za MKO sa sjedištem u FBiH za isplaćene mikrokređite za period 01.01.-30.09.2019.

R. br.	Opis	Isplate mikrokređita u periodu 01.01.-30.09. 2019. (u 000 KM)	Ponderisana NKS (prosječna)	Ponderisana EKS (prosječna)
1.	Kratkoročni mikrokređiti za:	52.882	21,00%	31,22%
1.1.	uslužne djelatnosti	7.538	19,92%	26,85%
1.2.	trgovinu	2.203	19,88%	27,49%
1.3.	poljoprivredu	11.321	19,39%	26,19%
1.4.	proizvodnju	950	19,21%	26,11%
1.5.	stambene potrebe	9.334	19,01%	23,86%
1.6.	nenamjenski-osnovne potrebe	4.794	15,70%	48,73%
1.7.	ostalo	16.742	25,44%	36,46%
2.	Dugoročni mikrokređiti za:	304.338	19,31%	23,06%
2.1.	uslužne djelatnosti	58.688	18,85%	22,29%
2.2.	trgovinu	9.919	19,42%	23,31%
2.3.	poljoprivredu	94.773	18,08%	21,33%
2.4.	proizvodnju	6.956	18,82%	22,35%
2.5.	stambene potrebe	68.596	18,81%	22,10%
2.6.	nenamjenski-osnovne potrebe	11.390	19,30%	23,27%
2.7.	ostalo	54.016	22,65%	28,10%
3.	Ukupni mikrokređiti	357.220	19,56%	24,27%

Prilog 8a-Pregled ponderisanih NKS i EKS za MKO iz RS-a koje posluju u FBiH za isplaćene mikrokredite za period 01.01.-30.09.2019.

R. br.	Opis	Isplate mikrokredita za period 01.01.-30.09.2019. (u 000 KM)	Ponderisana NKS (prosječna)	Ponderisana EKS (prosječna)
1.	Kratkoročni mikrokrediti za:	19.150	15,36%	115,62%
1.1.	uslužne djelatnosti	1.699	17,57%	21,21%
1.2.	trgovinu	1.229	16,50%	19,10%
1.3.	poljoprivredu	1.854	17,32%	20,43%
1.4.	proizvodnju	488	15,79%	18,67%
1.5.	stambene potrebe	348	17,52%	23,69%
1.6.	nenamjenski-osnovne potrebe	10.720	17,77%	23,69%
1.7.	ostalo	2.812	2,68%	653,47%
2.	Dugoročni mikrokrediti za:	47.940	17,63%	20,86%
2.1.	uslužne djelatnosti	6.741	16,55%	18,59%
2.2.	trgovinu	2.284	16,50%	18,58%
2.3.	poljoprivredu	11.370	16,25%	18,22%
2.4.	proizvodnju	1.238	16,17%	18,16%
2.5.	stambene potrebe	10.938	18,30%	21,35%
2.6.	nenamjenski-osnovne potrebe	15.088	18,55%	23,86%
2.7.	ostalo	281	22,70%	32,85%
3.	Ukupni mikrokrediti	67.090	16,98%	47,91%

Prilog 8b - Usporedni pregled prosječnih ponderisanih EKS za MKO sa sjedištem u FBiH za isplaćene mikrokređite

Prosječne ponderisane NKS na:	01.01.-30.09. 2015.	01.01.-30.09. 2016.	01.01.-30.09. 2017.	01.01.-30.09. 2018.	01.01.-30.09. 2019.
Krakovoročne mikrokređite	18,59%	17,27%	19,74%	20,94%	21,00%
Dugoročne mikrokređite	20,86%	20,75%	20,43%	19,70%	19,31%
Ukupne mikrokređite	20,36%	20,08%	20,31%	19,88%	19,56%
Prosječne ponderisane EKS na:	01.01.-30.09. 2015.	01.01.-30.09. 2016.	01.01.-30.09. 2017.	01.01.-30.09. 2018.	01.01.-30.09. 2019.
Krakovoročne mikrokređite	26,39%	26,16%	28,37%	28,20%	31,22%
Dugoročne mikrokređite	24,64%	24,66%	24,25%	23,39%	23,06%
Ukupne mikrokređite	25,02%	24,94%	24,91%	24,12%	24,27%

Prilog 9-Zbirni bilans stanja MKF-30.09.2019.

-u 000 KM-

R. br.	Opis	31.12.2018.	%	30.09.2019.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=5/3
AKTIVA		Iznos	%	Iznos	%	
1.	Novčana sredstva (1a+1b)	48.291	11,1	38.068	8,1	79
1a)	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	33.993	7,7	21.750	4,6	64
1b)	Kamatonosni računi depozita	14.298	3,4	16.318	3,5	114
2.	Plasmani bankama	210	0,0	2.150	0,5	1024
3.	Kreditni	322.370	74,4	367.896	78,7	111
3a)	Rezerve za kreditne gubitke	-2.232	-0,5	-2.545	-0,6	114
3b)	Neto krediti (3-3a)	320.137	73,9	355.351	76,1	111
4.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	24.918	5,8	30.077	6,4	121
5.	Dugoročne investicije	33.061	7,6	33.061	7,1	100
6.	Ostala aktiva	6.900	1,6	8.693	1,8	126
7.	Minus: rezerv. na ost. stavke aktive, osim kredita	-135	-0,0	-162	-0,0	120
8.	Ukupno aktiva	433.382	100	467.238	100	108
PASIVA						
9.	Obaveze po uzetim kratkoročnim kreditima	69.189	16,0	72.943	15,6	105
10.	Obaveze po uzetim dugoročnim kreditima	108.781	25,1	122.872	26,3	113
11.	Ostale obaveze	21.647	5,0	25.802	5,5	119
12.	Ukupno obaveze	199.617	46,1	221.617	47,4	111
13.	Donirani kapital	48.076	11,1	48.076	10,3	100
14.	Osnovni kapital	3.820	0,9	3.870	0,8	101
15.	Višak prihoda nad rashodima	243.189	56,1	254.497	54,5	105
15a)	za prethodne godine	230.646	53,2	243.153	52,0	105
15b)	za tekuću godinu	12.543	2,9	11.344	2,4	90
16.	Manjak prihoda nad rashodima	-62.021	-14,3	-61.512	-13,2	99
16a)	za prethodne godine	61.278	14,1	61.471	13,2	100
16b)	za tekuću godinu	743	0,2	41	0,0	6
17.	Ostale rezerve	701	0,1	690	0,2	98
18.	Ukupno kapital	233.765	53,9	245.621	52,6	105
19.	Ukupno pasiva	433.382	100	467.238	100	108
Vanbilansna evidencija						
	- otpisani krediti	105.151	-	100.697	-	91
	- komisioni poslovi	421	-	359	-	98

Prilog 10-Zbirni bilans stanja MKD-30.09.2019.

-u 000 KM-

R. br.	Opis	31.12.2018.	%	30.09.2019.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=5/3
AKTIVA		Iznos	%	Iznos	%	
1.	Novčana sredstva (1a+1b)	9.107	6,2	10.208	6,5	112
1a)	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	9.107	6,2	9.708	6,2	107
1b)	Kamatonosni računi depozita	0	0,0	500	0,3	n/a
2.	Plasmani bankama	0	0,0	0	0,0	n/a
3.	Kreditni	134.551	91,6	138.990	89,5	103
3a)	Rezerve za kreditne gubitke	-672	-0,5	-913	-0,6	136
3b)	Neto krediti (3-3a)	133.879	91,1	138.077	88,9	103
4.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	1.751	1,2	4.549	2,9	260
5.	Dugoročne investicije	0	0,0	0	0,0	n/a
6.	Ostala aktiva	2.270	1,5	2.592	1,7	114
7.	Minus: rezervir. na ost. stavke aktive, osim kredita	-36	0,0	-59	-0,0	164
8.	Ukupno aktiva	146.971	100	155.367	100	106
PASIVA						
9.	Obaveze po uzetim kratkoročnim kreditima	33.197	22,6	51.559	33,2	155
10.	Obaveze po uzetim dugoročnim kreditima	68.515	46,6	51.780	33,3	76
11.	Ostale obaveze	6.155	4,2	8.592	5,6	140
12.	Ukupno obaveze	107.867	73,4	111.931	72,1	104
13.	Donirani kapital	0	0,0	0	0,0	n/a
14.	Osnovni kapital	30.600	20,8	31.100	20,0	102
15.	Emisiona ažia	0	0,0	0	0,0	n/a
16.	Neraspoređena dobit (16a+16b)	6.504	4,4	9.808	6,3	151
16a)	prethodnih godina	1.225	0,8	5.976	3,8	488
16b)	tekuće godine	5.279	3,6	3.832	2,5	73
17.	Zakonske rezerve	2.000	1,4	2.528	1,6	126
18.	Ostale rezerve	0	0,0	0	0,0	n/a
19.	Ukupno kapital	39.104	26,6	43.436	27,9	111
20.	Ukupno pasiva	146.971	100	155.367	100	106
Vanbilansna evidencija						
	- otpisani krediti	1.506	-	2.309	-	153
	- komisioni poslovi	0	-	0	-	n/a

Prilog 11-Pregled osnovnih finansijskih pokazatelja MKO - 30.09.2019.

-u 000 KM-

R. br.	Naziv MKO	Iznos aktive	Iznos bruto portfolia	Iznos kapitala	Višak (manjak) prihoda nad rashodima/ neto dobit (gubitak)	Plasmani u periodu 01.01.-30.00.2019.
1.	MKD "EKI" d.o.o. Sarajevo	153.319	137.917	43.897	4.793	79.589
2.	MKD „IUTECREDIT BH“ d.o.o. Sarajevo	2.048	1.073	-461	-961	1.336
3.	MKF "EKI" Sarajevo	87.997	35.915	68.447	1.302	32.187
4.	MKF "LIDER" Sarajevo	24.328	22.618	11.543	222	17.866
5.	"LOK MKF" Sarajevo	10.479	5.867	3.444	589	4.484
6.	MKF "MELAHA" Sarajevo	1.228	870	531	10	649
7.	MKF "MI-BOSPO" Tuzla	73.148	65.976	25.873	1.964	52.534
8.	MKF "MIKRA" Sarajevo	41.149	33.761	9.761	1.009	27.109
9.	MKF "MIKRO ALDI" Gorazde	7.985	7.551	5.144	191	5.981
10.	"PARTNER MKF" Tuzla	157.729	138.026	90.052	5.207	89.556
11.	"PRVA ISLAMSKA MKF" Sarajevo	2.438	1.760	2.162	8	1.853
12.	MKF "SANI" Zenica	423	390	184	-41	379
13.	MKF "SUNRISE" Sarajevo	60.334	45.162	28.480	1.721	43.697
14.	MKD „CREDO CENTAR“ d.o.o. Mostar*	-	-	-	-	-
Ukupno		622.605	496.886	289.057	16.014	357.220

*MKD Credo centar d.o.o. Mostar, koje je dobilo dozvolu FBA za rad i osnivanje 12.09.2019. godine nije godine počelo sa radom do 30.09.2019. godine i posljedično nema iskazanih bilansnih pozicija

Prilog 12-Zbirni bilans uspjeha MKF-30.09.2019.

-u 000 KM-

R. br.	Opis	Za period 01.01. - 30.09.2018.	%	Za period 01.01. - 30.09.2019.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=(5/3)
I	FINANSIJSKI PRIHODI I RASHODI	Iznos	%	Iznos	%	
1.	Prihodi od kamata i slični prihodi					
1.1.	Kamata po kamatonosnim računima depozita kod depozitnih institucija	8	0,0	8	0,0	100
1.2.	Kamate na plasmane bankama	13	0,0	6	0,0	46
1.3.	Kamate na kredite	46.808	98,1	48.630	98,2	104
1.4.	Ostali finansijski prihod	890	1,9	883	1,8	99
1.5.	Ukupno prihodi od kamata i slični prihodi (1.1. do 1.4.)	47.719	100	49.527	100	104
2.	Rashodi po kamatama i slični rashodi					
2.1.	Kamate na pozajmljena sredstva	5.849	92,2	5.557	91,0	95
2.2.	Ostali finansijski rashodi	497	7,8	547	9,0	110
2.3.	Ukupno rashodi po kamatama i slični rashodi (2.1. do 2.2.)	6.346	100	6.104	100	96
3.	Neto finansijski prihodi (1.5. - 2.3.)	41.373	-	43.423	-	105
II	OPERATIVNI PRIHODI I RASHODI					
4.	Operativni prihodi					
4.1.	Naknade za izvršene usluge	4.979	95,0	4.835	94,8	97
4.2.	Ostali operativni prihodi	261	5,0	265	5,2	102
4.3.	Ukupno operativni prihodi (4.1. do 4.2.)	5.240	100	5.100	100	97
5.	Operativni rashodi					
5.1.	Troškovi plaća i doprinosa	26.879	66,4	27.713	67,8	103
5.2.	Troškovi poslov. prostora, ostale fik. aktive i režije	7.762	19,2	7.484	18,3	96
5.3.	Ostali operativni troškovi	5.853	14,4	5.703	13,9	97
5.4.	Ukupno operativni rashodi (5.1. do 5.3.)	40.494	100	40.900	100	101
6.	Troškovi rezervisanja za kreditne i druge gubitke	2.311	-	2.836	-	123
7.	Višak/manjak prihoda nad rashodima od redovnog poslovanja (3.+4.3.-5.4.-6.)	3.808	-	4.787	-	126
8.	Vanredni prihodi	8.637	-	7.702	-	89
9.	Vanredni rashodi	433	-	307	-	71
10.	Višak/manjak prihoda nad rashodima (7.+8.-9.)	12.012	-	12.182	-	101

Prilog 13-Zbirni bilans uspjeha MKD-30.09.2019.

-u 000 KM-

R. br.	Opis	Za period 01.01. - 30.09.2018.	%	Za period 01.01. - 30.09.2019.	%	Indeks
1	2	3	4	5	6	7=(5/3)
I	FINANSIJSKI PRIHODI I RASHODI	Iznos	%	Iznos	%	
1.	Prihodi od kamata i slični prihodi					
1.1.	Kamata po kamatonosnim računima depozita kod depozitnih institucija	0	0,0	1	0,0	0
1.2.	Kamate na plasmane bankama	0	0,0	0	0,0	0
1.3.	Kamate na kredite	13.921	99,9	17.937	99,9	129
1.4.	Ostali finansijski prihod	8	0,1	17	0,1	213
1.5.	Ukupno prihodi od kamata i slični prihodi (1.1. do 1.4.)	13.928	100	17.955	100	129
2.	Rashodi po kamatama i slični rashodi					
2.1.	Kamate na pozajmljena sredstva	2.550	94,0	2.989	96,7	117
2.2.	Ostali finansijski rashodi	164	6,0	102	3,3	62
2.3.	Ukupno rashodi po kamatama i slični rashodi (2.1. do 2.2.)	2.714	100	3.091	100	114
3.	Neto finansijski prihodi (1.5. - 2.3.)	11.215	-	14.864	-	133
II	OPERATIVNI PRIHODI I RASHODI					
4.	Operativni prihodi					
4.1.	Naknade za izvršene usluge	1.114	90,7	1.366	89,8	123
4.2.	Ostali operativni prihodi	114	9,3	155	10,2	136
4.3.	Ukupno operativni prihodi (4.1. do 4.2.)	1.228	100	1.521	100	124
5.	Operativni rashodi					
5.1.	Troškovi plaća i doprinosa	4.805	70,9	7.288	66,0	152
5.2.	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režije	1.057	15,6	1.814	16,5	172
5.3.	Ostali operativni troškovi	914	13,5	1.936	17,5	212
5.4.	Ukupno operativni rashodi (5.1. do 5.3.)	6.776	100	11.038	100	163
6.	Troškovi rezervisanja za kreditne i druge gubitke	986	-	1.151	-	117
7.	DOBIT/GUBITAK OD REDOVNOG POSLOVANJA (3.+4.3.-5.4.-6.)	4.681	-	4.196	-	90
8.	Vanredni prihodi	36	-	214	-	594
9.	Vanredni rashodi	102	-	45	-	44
10.	DOBIT/GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA	4.615	-	4.365	-	95
11.	POREZ	462	-	533	-	115
12.	Neto dobit/gubitak	4.153	-	3.832	-	92

PRILOZI ZA LIZING SEKTOR

Prilog 14-Osnovni podaci o lizing društvima na dan 30.09.2019.

R. br.	Naziv lizing društva	Direktor	Datum izdavanja dozvole za rad	Broj zaposlenih	Web adresa
1.	MOGO d.o.o. Sarajevo	Marina Smailova	01.06.2018.	28	www.mogo.ba
2.	PORSCHE LEASING d.o.o.	Dejan Stupar	28.05.2015.	21	www.porscheleasing.ba
3.	RAIFFEISEN LEASING d.o.o. Sarajevo	Maja Jurčević	19.01.2010.	38	www.rlbh.ba
4.	SPARKASSE LEASING d.o.o. Sarajevo	Elma Hošo	11.02.2010.	25	www.s-leasing.ba
5.	Vantage LEASING d.o.o Sarajevo	Slobodan Vujić	12.01.2010.	11	www.vantageleasing.ba
Ukupno				123	

Prilog 15-Pregled ponderisanih NKS i EKS za ugovore o finansijskom lizingu za period 01.01.-30.09.2019.

Prosječna nominalna i efektivna kamatna stopa za ugovore finansijskog lizinga zaključene u periodu 01.01.-30.09.2019.					
R. br.	O p i s	Broj ugovora	Iznos finansiranja	Ponderisana NKS	Ponderisana EKS
1	2	3	4	5	6
1.	Kratkoročni lizing ugovor prema predmetu lizinga:	37	850	6,8%	13,8%
a.	putnička vozila	29	412	10,7%	21,7%
b.	vozila za obavlja.djelatnosti (terenska i putnička)	7	412	3,4%	6,5%
c.	mašine i oprema	1	267	3,0%	6,2%
d.	nekretnine	0	0	0,0%	0,0%
e.	Ostalo	0	0	0,0%	0,0%
1.1.	Kratkoročni lizing ugovor prema korisniku lizinga:	37	850	6,8%	13,8%
a.	pravna lica	19	748	3,2%	6,1%
b.	preduzetnici	0	0	0,0%	0,0%
c.	fizička lica	18	102	33,0%	69,8%
2.	Dugoročni lizing ugovor prema predmetu lizinga:	3.565	131.534	5,9%	9,2%
a.	putnička vozila	2.485	67.586	7,7%	12,3%
b.	vozila za obavlja.djelatnosti (terenska i putnička)	841	40.165	4,0%	6,3%
c.	mašine i oprema	239	23.783	3,7%	5,2%
d.	nekretnine	0	0	0,0%	0,0%
e.	Ostalo	0	0	0,0%	0,0%
2.1.	Dugoročni lizing ugovor prema korisniku lizinga:	3.565	131.534	5,9%	9,2%
a.	pravna lica	2.489	116.129	4,1%	6,0%
b.	preduzetnici	83	2.546	5,0%	7,3%
c.	fizička lica	993	12.859	22,3%	39,0%
	Ukupno (1+2)	3.602	132.384	5,9%	9,2%

Prilog 15a-Pregled ponderisanih NKS i EKS za ugovore o finansijskom lizingu po periodima

Ponderisana prosječna NKS i EKS po ugovorima finansijskog lizinga										
Opis	30.09.2015.		30.09.2016.		30.09.2017.		30.09.2018.		30.09.2019.	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
I Kratkoročni lizing ugovori										
1. Prema predmetu lizinga	4,8%	7,6%	7,7%	7,1%	3,6%	6,2%	4,5%	11,0%	6,8%	13,8%
a) Putnička vozila	5,2%	8,4%	4,9%	10,6%	5,0%	8,5%	4,6%	13,4%	10,7%	21,7%
b) Vozila za obavlj. djelatnosti	4,6%	7,4%	4,0%	5,3%	3,7%	6,2%	4,4%	7,6%	3,4%	6,5%
c) Mašine i oprema	3,8%	5,2%	0,8%	2,2%	1,3%	2,6%	0,0%	0,0%	3,0%	6,2%
d) Nekretnine	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
e) Ostalo	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
1.1. Prema korisniku lizinga	4,8%	7,6%	3,7%	7,0%	3,6%	6,2%	4,5%	11,0%	6,8%	13,8%
a) Pravna lica	4,7%	7,4%	3,6%	5,6%	3,5%	5,8%	4,3%	7,8%	3,2%	6,1%
b) Preduzetnici	0,0%	0,0%	5,9%	11,7%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
c) Fizička lica	7,6%	17,4%	5,9%	45,5%	6,5%	30,2%	7,4%	56,3%	33,0%	69,8%
II Dugoročni lizing ugovori										
2. Prema predmetu lizinga	6,0%	8,2%	5,1%	8,2%	4,7%	7,1%	4,2%	6,6%	5,9%	9,2%
a) Putnička vozila	6,0%	9,1%	5,5%	9,6%	5,0%	8,1%	4,7%	7,8%	7,7%	12,3%
b) Vozila za obavlj. djelatnosti	5,5%	7,5%	4,7%	7,1%	4,4%	6,5%	4,0%	5,9%	4,0%	6,3%
c) Mašine i oprema	6,3%	8,0%	5,2%	6,9%	4,4%	6,2%	3,5%	5,1%	3,7%	5,2%
d) Nekretnine	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	4,0%	4,2%	0,0%	0,0%
e) Ostalo	7,8%	11,4%	6,0%	9,2%	7,0%	36,5%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
2.1. Prema korisniku lizinga	5,9%	8,1%	5,1%	8,2%	4,7%	7,1%	4,2%	6,6%	5,9%	9,2%
a) Pravna lica	5,9%	7,9%	5,1%	7,4%	4,6%	6,6%	4,1%	5,9%	4,1%	6,0%
b) Preduzetnici	6,9%	10,4%	6,4%	8,8%	5,9%	9,3%	5,1%	7,3%	5,0%	7,3%
c) Fizička lica	5,5%	11,1%	5,0%	20,8%	5,2%	17,8%	5,5%	19,9%	22,3%	39,0%
Ukupno	5,9%	8,2%	5,0%	8,1%	4,6%	7,1%	4,2%	6,6%	5,9%	9,2%

Prilog 16-Pregled vlasničke strukture lizing društava-30.09.2019.

R. br.	Lizing društvo	Ime-naziv vlasnika	% učešća
1.	MOGO d.o.o. Sarajevo	Pole Alberts, Riga, Latvija	100
2.	PORSCHE LEASING d.o.o.	PORSCHE BANK Aktiengesellschaft Salzburg Austrija	100
3.	RAIFFEISEN LEASING d.o.o. Sarajevo	RAIFFEISEN BANK d.d. Sarajevo, BiH	100
4.	SPARKASSE LEASING d.o.o. Sarajevo	STEIERMAERKISCHE BANK UND SPARKASSEN AG, Graz	51,0
		SPARKASSE BANK d.d. Sarajevo	49,0
5.	VANTAGE LEASING d.o.o. Sarajevo	VB LEASING INTERNATIONAL GmbH, Vienna	100

Prilog 17-Zbirni bilans stanja lizing društava-30.09.2019.

- u 000 KM -

R. br.	Opis	31.12.2018.		30.09.2019.		Indeks 7=5/3
		3.	4.	5.	6.	
1.	2.	Iznos	% u ukupnoj aktivni	Iznos	% u ukupnoj aktivni	30.06.2019./ 31.12.2018.
	AKTIVA					
1.	Novac i novčani ekvivalenti	13.969	4,7	4.103	1,2%	29
2.	Plasmani bankama	17.235	5,8	21.625	6,5%	125
3.	Potraživanja po finansijskom lizingu, neto (3a-3b-3c-3d)	214.674	72,2	246.136	73,6%	115
3a)	Potraživanja po finansijskom lizingu, bruto	233.535	78,6	275.064	82,3%	118
3b)	Rezerve za gubitke	897	0,3	2.167	0,6%	242
3c)	Odgođeni prihodi po osnovu kamata	17.794	6,0	26.542	7,9%	149
3d)	Odgođeni prihodi po osnovu naknada	170	0,1	219	0,1%	129
4.	Potraživanja od subsidijarnih lica	2	0,0	2	0,0%	100
5.	Materijalna i nematerijalna imovina, neto (5a+5b-5c-5d)	36.485	12,3	46.504	13,9%	127
5a)	Materijalna i nematerijalna imovina-vlastita sredstva	4.848	1,6	4.853	1,5%	100
5b)	Materijalna i nematerijalna imovina - operativnog lizinga	48.482	16,3	60.888	18,2%	126
5c)	Ispravka vrijednosti -vlastita sredstva	3.748	1,3	3.592	1,1%	96
5d)	Ispravka vrijednosti-operativni lizing	13.097	4,4	15.645	4,7%	119
6.	Dugoročne investicije	203	0,1	203	0,1%	100
7.	Ostala aktiva (7a+7b)	14.586	4,9	15.635	4,7%	107
7a)	Zajmovi, neto (7a1-7a2)	6.253	2,1	5.463	1,6%	87
7a1)	Zajmovi (dospjela potraž.+nedospjela glavnica)	12.130	4,1	11.340	3,4%	93
7a2)	Rezerve za zajmove	5.877	2,0	5.877	1,8%	100
7b)	Zalihe	1.339	0,5	973	0,3%	73
7c)	Ostala aktiva	6.994	2,4	9.199	2,8%	132
	UKUPNA AKTIVA	297.154	100	334.208	100,0%	112
	PASIVA					
9.	Obaveze po uzetim kreditima, neto	252.389	84,9	298.262	89,2%	118
9a)	Obaveze po kratkoročnim kreditima	0	0,0	0	0,0%	100
9b)	Obaveze po dugoročnim kreditima	252.729	85,0	298.535	89,3%	118
9c)	Unaprijed plaćeni troškovi i naknada	340	0,1	273	0,1%	80
10.	Ostale obaveze	7.997	2,7	8.030	2,4%	100
	UKUPNO OBAVEZE	260.386	87,6	306.292	91,6%	118
11.	Osnovni kapital	33.925	11,4	20.762	6,2%	61
12.	Rezerve	4.547	1,5	5.994	1,8%	132
13.	Akumulirana dobit/gubitak	-1.704	-0,6	1.160	0,3%	-68
	UKUPNO KAPITAL	36.768	12,4	27.916	8,4%	76
	UKUPNO PASIVA	297.154	100	334.208	100,0%	112
	Otpisana potraživanja (početno stanje)	84.175	29,2	21.749	6,5%	26
	Novi otpis (+)	896	0,3	405	0,1%	45
	Naplata (-)	4.101	1,4	883	0,3%	22
	Trajni otpis (-)	8.033	2,8	3.180	1,0%	40
	Otpisana potraživanja (krajnje stanje)	72.937	25,3	18.091	5,4%	25

Prilog 18-Pregled aktive, potraživanja po finansijskom lizingu i neto stanja sredstava datih u operativni lizing i finansijskog rezultata lizing društava na dan 30.09.2019.

R. br.	Lizing društvo	Bilansna suma		Potraživanja po fin.lizingu		Neto stanje sredstava datih u oper.lizing		Finans. rezultat
		Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	Iznos
1.	Mogo d.o.o. Sarajevo	9.090	2,7%	5.005	2,0	0	0,0	-2.166
2.	Porsche Leasing d.o.o. Sarajevo	116.216	34,8%	79.794	32,4	30.889	68,0	1.741
3.	Raiffeisen Leasing d.o.o. Sarajevo	130.588	39,1%	91.266	37,1	11.326	25,0	2.147
4.	Sparkasse Leasing d.o.o. Sarajevo	73.484	22,0%	68.252	27,8	3.022	7,0	796
5.	Vantage Leasing d.o.o. Sarajevo	4.830	1,4%	1.819	0,7	6	0,0	-1.058
	Ukupno	334.208	100%	246.136	100	45.243	100	1.460

Prilog 19-Pregled osnovnih finansijskih pokazatelja lizing društava i banaka koje obavljaju poslove finansijskog lizinga-30.09.2019.

R. br.	Lizing društvo/banka koja obavlja lizing poslove	Ukupni kapital (000 KM)	Rang po ukupnom kapitalu	Neto dobit/gubitak (000 KM)	Rang po neto dobit/gubitak	Plasmani u prva tri kvartala 2019. (000 KM)	Rang plasmanima u prva tri kvartala 2019.	Broj ugovora u prva tri kvartala 2019.	Rang po broju ugovora u prva tri kvartala 2019.
1.	Mogo d.o.o. Sarajevo	0	5.	-2.166	5.	6.867	5.	815	3.
2.	Porsche Leasing d.o.o. Sarajevo	5.089	3.	1.741	2.	57.433	1.	1.599	1.
3.	Raiffeisen Leasing d.o.o. Sarajevo	14.067	1.	2.147	1.	41.017	2.	1.299	2.
4.	Sparkasse Leasing d.o.o. Sarajevo	7.126	2.	796	3.	31.938	3.	536	4.
5.	VB Leasing d.o.o. Sarajevo	1.634	4.	-1.058	4.	0	-	0	-
	Ukupno (sektor)	27.916		1.460		137.255		4.249	
	UniCredit Bank d.d. Mostar	-	-	-	-	17.597	4.	295	5.
	Ukupno (sistem)					154.852	-	4.544	-

Prilog 20-Pregled rezervi za finansijski lizing-30.09.2019.

-u 000 KM-

							Rezerve			
Dani kašnjenja	Stopa rezerv. za finans. lizing (pokretne stvari)	Stopa rezerv. za finans. lizing (nepokretne stvari)	Iznos potraživanja za pokretne stvari	Iznos potraživanja za nepokretne stvari	Iznos osnovice za pokretne stvari	Iznos osnovice za nepokretne stvari	Za pokretne stvari	Za nepokretne stvari	Više obračunate i izdvojene rezerve	Ukupne rezerve
1	2	3	4	5	6	7	8=6*3	9=7*3	10	11=8+9+10
0-60	0,50%	0,50%	242.461	1.783	38.486	772	192	4	642	838
60-90	10%	10%	1.315	0	212	0	21	0	116	137
90-180	50%	50%	2.254	84	702	9	351	4	431	786
preko 180	100%	75%	406	0	406	0	406	0	0	406
preko 360	100%	100%	0	0	0	0	0	0	0	0
Ukupno			246.436	1.867	39.806	781	970	8	1.189	2.167

Prilog 21-Pregled rezervi za zajmove-30.09.2019.

-u 000 KM-

Dani kašnjenja	Stopa rezervisanja	Iznos potraživanja	Rezerve	Više obračunate izdvojene rezerve	Ukupne rezerve
1	2	3	4=3*2	5	6=4+5
0-60	0,05%	5.466	3	0	3
60-90	5%	0	0	0	0
90-180	10%	0	0	0	0
180-270	30%	0	0	0	0
270-360	50%	0	0	0	0
preko 360	100%	5.874	5.874	0	5.874
Ukupno	-	11.340	5.877	0	5.877

Prilog 22-Zbirni bilans uspjeha lizing društava-30.09.2019.

- u 000 KM -

R. br.	Opis	30.09.2018.		30.09.2019.		Indeks 7=5/3
		Iznos	Učešće u ukupnim prihodima /rashodima	Iznos	Učešće u ukupnim prihodima /rashodima	
1	Finansijski prihodi i rashodi					
						30.06.2019./ 30.06.2018.
1.	Prihodi od kamata	8.189	34,4%	10.223	42,2%	125
1a)	Kamate po finansijskom lizingu	6.799	28,6%	8.740	36,1%	129
1b)	Kamate na plasmane bankama	189	0,8%	299	1,2%	158
1c)	Naknade (za obradu lizing zahtjeva itd.)	459	1,9%	602	2,5%	131
1d)	Ostali prihodi po kamatama	742	3,1%	582	2,4%	78
2.	Rashodi po kamatama	2.396	11,7%	3.246	14,3%	135
2a)	Kamate na pozajmljena sredstva	2.325	11,3%	3.162	13,9%	136
2b)	Naknade za obradu kredita	68	0,3%	75	0,3%	110
2c)	Ostali rashodi po kamatama	3	0,0%	9	0,0%	300
3.	Neto prihodi od kamata	5.793	24,3%	6.977	28,8%	120
	Operativni prihodi i rashodi					
4.	Operativni prihodi	15.623	65,6%	13.993	57,8%	90
4a)	Naknade za izvršene usluge	1	0,0%	1	0,0%	100
4b)	Naknada za operativni najam	9.474	39,8%	10.866	44,9%	115
4c)	Prihod od prodaje lizing objekta	253	1,1%	131	0,5%	52
4d)	Ostali operativni prihodi	5.895	24,8%	2.995	12,4%	51
4d)1	Prihodi od naplaćenih otpisanih potraživanja	3.451	14,5%	718	3,0%	21
4d)2	Prihodi od opomena	144	0,6%	23	0,1%	16
4d)3	Ostalo	2.300	9,7%	2.254	9,3%	98
5.	Operativni rashodi	17.890	87,3%	17.869	78,5%	100
5a)	Troškovi plata i doprinosa	4.891	23,9%	3.955	17,4%	81
5b)	Troškovi poslovnog prostora	7.412	36,2%	7.217	31,7%	97
5c)	Ostali troškovi	5.587	27,3%	6.697	29,4%	120
6.	Troškovi rezervi za gubitke	204	1,0%	1.641	7,2%	804
7.	Dobit prije poreza	3.322	16,2%	1.460	6,0%	44
8.	Porez na dobit	0	0,0%	0	0,0%	100
9.	Neto dobit	3.322	14,0%	1.460	6,0%	44

PRILOZI ZA FAKTORING SEKTOR

Prilog 23-Osnovni podaci o društvu za faktoring i pregled vlasničke strukture na dan 30.09.2019.

R. br.	Naziv društva	Direktor	Datum izdavanja odobrenja	Br. zaposl.	Web adresa	Ime – Naziv vlasnika	Udio
1.	Batagon factoring d.o.o. Sarajevo	Đenan Bogdanić	28.12.2017.	4	www.batagon-factoring.ba	Batagon International AG, Zug, Švicarska	100%

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

IZDAVAČ
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
Zmaja od Bosne 47b
71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina
Tel. +387 33 72 14 00
Faks +387 33 66 88 11
Web site: www.fba.ba
e-mail: agencija@fba.ba